מס' 1149 • כ"ח שבט תשמ"ו • 7.2.1986

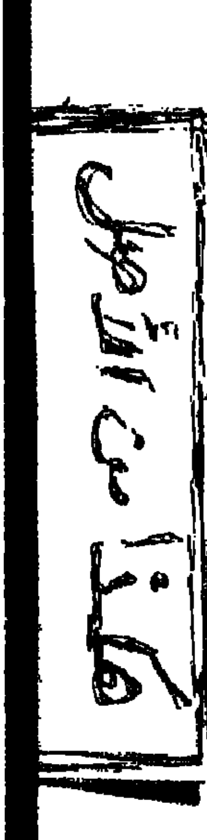
יצחק מרדכי אלוף. ברקע, אוטובוס המחבלים. יאיר עמיקם משרטט דיוקן

[illegible] — *בשבוע הבא, ימסר לבית המשפט דו"ח המפרק הזמני. יש סיכוי כלשהו*

[illegible] — בשבוע שעבר, זאב קורנברג העיד בפרשת־הרפסודה. ניכנס לפוליטיקה, לא חוזר לים

[illegible] — *1. חנוך חסון, לקראת קדם האירוויזיון: עסקים כרגיל 2. גלי צה"ל מצדיעים לווילנסקי ולארגוב. רדיו יוזם*

השער — בגד של דורין פרנקפורט, אופנאית צעירה הנעה על קו לונדון תל־אביב. אתי חסיד משוחחת איתה על הקסם הבלתי נמוג של עסקי האופנה. פרנקפורט מייצגת את התעשייה הצעירה

חיפה: מרכז פנורמה, מרכז הכרמל, שד' הנשיא 109

כל-בו שלום

תל-אביב: מגדל שלום, רח' הרצל 1.

אם אתה גבר, בוא!

עד 50% הנחה

וב-3 תשלומים*

20% הנחה על כל המכנסיים במח' גברים.

20% הנחה על חליפות אלגנטיות

30% הנחה על מבחר חולצות איטלקיות עד

סוודרים מכותנה במבחר דגמים רק 79 ש"ח 198

20% הנחה על מבחר נעלי ספורט ADIDAS ו-NIKE

סווטשרטים במבחר צבעים רק 49 ש"ח 89

20% הנחה על עניבות, צעיפים וחגורות.

סוודר ספורטיבי עם כתפיים שמוטות רק 69 ש"ח 142

סוודרים בגזרת V וניקי במבחר דגמים רק 69 ש"ח 125

סוודרים בדוגמת פייזלי במבחר צבעים רק 59 ש"ח 92

מעילי "ג'ורג'יו ארמני" - המעצב הנודע מאיטליה - מעיל שניתן להפכו לשכפץ רק 135 ש"ח 227

גופיות סבירנה עודפי יצוא רק 3.1 ש"ח

2 זוג תחתונים עודפי יצוא "דלתא" רק 6 ש"ח

2 זוג תחתונים עודפי יצוא "דלתא" רק 8.5 ש"ח

סימפוניה של עור: סוודרים מאקרילן וצמר בשילוב זמש רק 199 ש"ח

סוודרים בגזרת V וניקי במבחר דגמים רק 69 ש"ח 135

כל קניה של מוצר מהמוצרים במודעה מקנה שי חינם: אפטר שייב CHAZ 100 מ"ל

כל-בו שלום

Shalom Stores

הצטרף למועדון מחזיקי כרטיס האשראי של כל-בו שלום המקנה לך אשראי בחוג החוזר.

לכבוד כל-בו שלום

ת.ד. 29062 ת"א מיקוד 61290

הריני מבקש לשלוח לי טופסי הרשמה לכרטיס האשראי של כל-בו שלום.

שם: ______

כתובת: ______

[illegible]

* הקונים במזומן מעל 100 ש"ח ישלמו 50% בעת הקניה, 25% ב-15 במרץ ועוד 25% ב-15 באפריל.

עד גמר המלאי. המחירים כוללים מ.ע.מ. שעת חניה חינם לקונים ב-50 ש"ח. שעתיים חינם לקונים ב-70 ש"ח.

מכן-עמית - תוכנה ומחשבים בע"מ מציעה עיסקת חבילה מעולה: מחשב GENERAL PC/XT (תואם ויותר I.B.M.PC/XT) חינם* עם רכישת מערכת תוכנה "עמית 1" - מערכת גמישה, היכולה להיות מותאמת לדרישותיך היחודיות. "עמית 1" - מעניקה פתרון ממוחשב לרוב ענפי המשק ומופעלת כיום בבתי עסק ומוסדות רבים. המערכת כוללת: הנהלת חשבונות מלאה, מלאי מכירות ושיווק, מעבד תמלילים, תזרים מזומנים, יומן משרדי ממוחשב, רשימת תפוצה ובנוסף, הדרכה אישית צמודה ע"י אנשי מקצוע מעולים.

המבצע לתקופה מוגבלת בלבד!

**בתוספת קטנה למחיר ניתן להמיר את המחשב חינם בעיסקה הנ"ל, במחשב GENERAL AT. או במחשב I.B.M PC/XT או במחשב I.B.M AT

* מחשב GENERAL PC/XT 256k, כונן 5¼" 360k, דיסק קשיח 10 M.B כרטיס תואם הרקולס, מסך מונוכרום.

מכן-עמית - גם תוכנה... גם חומרה...

והכל תחת קורת גג אחת!

מכן-עמית תוכנה ומחשבים בע"מ

תל-אביב - בית המעשיונים, רח' המחוז 29, טלפון 03-660816, 03-661746

צוות רפואי במרזי מורית מתאים עבורך תכנית הרזיה אישית בשילוב המשקה והתכשירים לריכוזי השומן.
צוות יועצות מנוסה מעניק לך ייעוץ ועדוד יום־יומי.
בכל 10 ימים יפחית גופך 3-10 ק"ג בשיטה הטבעית והבריאה ביותר – ללא רעב או תרופות.
יותר מ־100,000 גברים ונשים שהצליחו הם ההוכחה להצלחה.
חינם — 24 שעות ביממה מרזי מורית שולחת לביתך חומר הסבר לשיטה והוכחות מצולמות. חייג 02-663125, או בכתב.

בן שמואל אורית, כרמיאל, הזית 6
הפחיתה 26 ק"ג ב־60 יום

נחמיה שטטמן, קרית ים, סולד 9/4
הפחית 21 ק"ג ב־40 יום

לאכול בחורף — ולרזות

הרזיה בריאה בחורף חייבת להיות בראש ובראשונה מתוכננת ומותאמת לנתוניך (הגופניים והבריאותיים) ע"י רופא ולהתבצע בפיקוח רפואי. זוהי ההתחלה הנכונה בהרזיה בטוחה — ולתמיד. הצוות הרפואי במרזי מורית חקר ומצא את הפתרון המושלם היחיד שנבדק והוכח כבריא. זוהי תכנית הרזיה אישית משולבת, המותאמת לנתוניך בנוסחא מיוחדת, שמבטיחה לך הצלחה מלאה; בכל 10 ימים יפחית גופך 3-10 ק"ג בקלות וביעילות — וכין אם עודף משקלך מסתכם ב-3 או כ-40 ק"ג. התחשיבים המדוייקים של כמויות המזון והנוזלים — מאפשרים לך אכילה משביעה בחורף — ובמקביל הפחתה מהירה ובריאה — ודווקא בזמן קצר.
שיטת מרזי מורית הינה התכנית הבלעדית המורכבת אך ורק מאלמנטים אישיים ובריאים, הפוסלים את כל הנקודות השליליות והמסוכנות שגרמו לכל "פתרונות ההרזיה" להיכשל. לא עוד הרזיה איטית וזמנית, לא עוד רעב ותפריטים כלליים; לא עוד מפגשים המוניים וכזבוז אלפי שקלים, ומעל לכל — לא עוד חוסר הוכחות להצלחה.

סילוק ריכוזי השומן

השיטה הבלעדית למרזי מורית בפיקוח רפואי, כוללת; תכנית הרזיה אישית, תכנית התעמלות אישית, תכנית

לשמירת המשקל לתמיד, תכנית לסילוק ריכוזי השומן, תכשירים בלעדיים ומשקה טבעי — ללא תרופות, צוות ייעוץ יום־יומי, קסטה להצלחה, ומעל לכל — הבטחה של רופא להרזיה מהירה ובריאה.
השיטה המשולבת זכתה 8 פעמים ברציפות בתואר השיטה המצטיינת להרזיה בישראל.
לאחרונה, הפתיעה אותנו חב' מרזי מורית בסדרת מוצרים נפלאים להרזיה ו/או לשמירת המשקל. כעת, אפשר לאכול הרבה וטעים — ולרזות, את סדרת המוצרים ניתן להשיג בכל רשתות השיווק.

חינם — 24 שעות ביממה

לרזות 3-10 ק"ג בכל 10 ימים — עכשיו זה אפשרי!
יש לך מרזי מורית.
לקבלת חומר הסבר מפורט חינם לשיטת ההרזיה + הוכחות מצולמות חייג או שלח את התלוש.

טלפון 02-630423 ; 02-663125
(24 שעות ביממה, גם בשבתות)

מרזי מורית בע"מ
רח' אלפסי 30, ת.ד. 1329 ירושלים 91013
נא שלחו לביתי חינם חומר ההסבר המפורט + הוכחות מצולמות
שם
כתובת

מחקרים בריאותיים שנערכו מזהירים; דווקא בתקופות לחץ קיימת נטיה לאכילת יתר בלתי מבוקרת ולעודף משקל, המובילים לסיבוכים בריאותיים מסוכנים ומיותרים. נכון, מצב הרוח הכללי ירוד, אך אסור לנו להיכנע לאכילת יתר ולהזנחת הגוף והבריאות. החיה והבריאות — הן לא מותרות. הוכח שגזרה חטובה, הפחתה מבוקרת במשקל והרגלי אכילה נכונים, הם הם הפתרון האמיתי לשיפור ההרגשה ולמניעת מחלות מיוחדות המופיעות במצבי לחץ — ולאילו אנו זקוקים היום, יותר מתמיד.
השיטה היחידה להרזיה בריאה ולסילוק ריכוזי השומן, שנבדקה והוכחה ע"י רופאים מומחים מישראל וארה"ב, הינה שיטת מרזי מורית — המנוהלת מזה 8 שנים — ע"י צוות רפואי מנוסה. זוהי השיטה היחידה המביאה אלפי הוכחות יום־יומיות להצלחה בטוחה ובריאה.

טוס עם

Gillette®

למשחקי הגביע העולמי

MEXICO 86

אם אתה מתגלח בג'ילט,
אתה זוכה יום יום בגילוח הקרוב,
החלק והמהנה ביותר,
של סכיני הגילוח
הנמכרים בעולם כולו.

לקראת משחקי
מכסיקו 86', אתה עשוי לזכות
גם בפרסים, במבצע הגדול
של ג'ילט – נותני החסות הרשמיים
למשחקים.

פרס שני
6 טלוויזיות צבעוניות "14.

פרס שלישי
200 אריזות שי ממבחר מוצרי ג'ילט.

הגרלת ביניים שבועית
כל שבוע יוגרלו 5 פרסים -
אריזות שי ממבחר מוצרי ג'ילט.

© SPORT-BILLY PRODUCTIONS 1984

פרס ראשון

טיסה למקסיקו כולל חופשה באקפולקו וכרטיסי כניסה למשחק הגמר ולאחד ממשחקי חצי הגמר.

כל שעליך לעשות;
שלח את אריזת הקרטון של סכיני גילוח ג'ילט
או את מדבקת המבצע שע"ג אחד ממוצרי הטיפוח:
קצף גילוח, משחת גילוח או דאודורנט.
בצרוף התלוש להלן עם הסיסמא מושלמת
אל ת.ד. 21299, תל־אביב 61219 עבור ג'ילט
אינך מוגבל במיספר המעטפות
ככל שתרבה לשלוח ירבו סיכוייך!

MEXICO86

שם
כתובת
טל .... תעודת זיהוי
"ג'ילט – חד וחלק (השלם) ....

ההגרלה תתקיים ביום 11.5.86
תקנון המבצע בנקודות המכירה.

בהצלחה!

חד וחלק על כל פנים

העובדות הקשות בעניין איציק מרדכי
קובעות: מגיע לו, הגיע הזמן

בצה"ל 22 אלופים. מדברים על אינפלציה. האלוף ה־23 עתיד להיות איציק מרדכי, האמור להתמנות ראש מ"הד. מאז פרשת אוטובוס המחבלים, המשפט והזיכוי, מרדכי מחכה לתפקיד ● יאיר עמיקם חוזר איתו לילדות, לתחילת הקריירה הצבאית, לסערה הציבורית ● דיוקן, לא ראיון, של חייל קלאסי

מאת יאיר עמיקם

תצלומים: שלום בר־טל

יצחק מרדכי בחברת ראש הממשלה, שמעון פרס, באזכרה לצנחנים בתל נוף. ההתייצבות מאחוריו, בפרשת האוטובוס, לא כללה אנשים אחדים מן הדרג הבכיר. מרדכי זוכר

האלוף ה־23

איציק מרדכי לא היה בפלמ"ח. הוא הלך בשרות מבלי להיות בפלמ"ח, או באצ"ל, או באפקה, או בנווה מגן. כמעט הכל בא לו בדרך הקשה. לא בדיוק הדגם המוכר של צמרת צה"ל. ביוגראפיה קשה שאינה כוללת קיבוץ, או מושב. היא כוללת מעברה. הוא גדל במעברה בטבריה, אחרי שהגיע ארצה מכורדיסטן, בגיל חמש, עם שישה אחים ואחיות. בעתיד הקרוב, בתיקו האישי, בעמודה של הדרגות, תופיע דרגה חדשה – אלוף.

לכאורה, הוא משתייך ל"דור" של אלופים כמו אמנון ליפקין, אהוד ברק, מתן וילנאי, דן שומרון. איציק, כמו אלה, חובש כומתה אדומה ונועל נעליים אדומות. כמותם, נשא חלק בכל הפעולות המבצעיות של צה"ל

כמותם, גם על חזהו עיטור. הוא בן גילם, עבר עם רובם את כל מסלול התפקידים והדרגות.

ובכל זאת, מרדכי שונה. הרקע המשפחתי שונה, קרקע גידולו, שונה האקצנט שלו שונה. הוא נחשף לציבור הרחב במחיצתו שונה מזו של חבריו, בני דורו הצבאי. באישיות, בעוצמה פוחתה, בסגנון שונה. גם כאשר נענר בעיטור העוז, לאחר מלחמת יום הכיפורים, ונחשף במספר ראיונות בעיתונים – נשכח יום לאחר הפרסום, ולא רק על ידי הציבור הרחב.

הפיקוד הבכיר אהב אותו, העריך אותו, מבלי להקלע להגזמה בעניין. אישיות הפיקוד שלו מעידה על מחיצות בגבר הפיסה. [illegible] קשר מיוחד. ארץ המוצא המשותפת לו [illegible]

ולרמטכ"ל, רב אלוף משה לוי – עידאה. אמנם שם בעיני הפוליטיקאים. זה בשבע מן המוצא, לראשות לכולם כי אין סער עיוהו לפתח לא בצבא.

איציק מרדכי, לחלון איציק, מעולם לא התנבא לגבי שאיפותיו אלה. לרמטכ"לות, הוא נשבע להכריז תמיד, כי הנושא אינו מטריד אותו. הוא חייל מקצועי, ומתעסק רק איך לעשות בצבא יותר, וטוב. הוא אינו מוחה "איסי" על חבריו, המשתתפים במירוץ לרמטכ"לות. ריצה טבעית לקצינים שאפתניים, שבגרו בצבא כבורות קים.

כל המשתתפים במירוץ יודעים שבבוא היום, מערכת שיקולים מורכבת, ולא תמיד [illegible]. איציק מרדכי אולי בונה לעצמו אל תוך

מבמאליות חסה מיומרות, חסה מכאב לב.

הקידום הצבאי של איציק מרדכי, כרשואה לזה של קצינים בכירים בני דורו, היה איטי למדי. האיטיות נרשמה בתודעה של צמרת הצבא. היא אולי אמורה היתה להשפיע על הרקורד העצמי של מרדכי, לעשות אותו שפל אגו. עם כל השונות שלו, אין הוא חי בבועה. הוא יודע לקרוא קצת קידום צבאית.

מרדכי חוטם את עצמו כחייל מקצועי בנוסח הקלאסי. הקריירה הארוכה שלו, 24 שנים במדים, עברה כשרה. בפשטות הקטולה הבכירה, עבה המושג "מרגוג" אינו מקובל ביותר. יש מי שיקפוץ בלפיו ביקורת המסומת על כך. הוא מודע לביקורת זו.

ביקורת זו מציגה אותו כקצין מן הסוג המיושן.

מחשבים משוכללים, תורות חדשות בשליטה ופיקוד, קורסים במארינס האמריקני, שליטה באמצעות מזל"ט היישר אל תוך המסך, מכשירי קשר מדור אחרון – כל אלה יפים וטובים, אך הם לא שינו את דעתו, כי הערובה הטובה ביותר למנהיגות צבאית כרוכה ונובעת מהמצאות עם החיילים, חגור בתגור הקרב, עם האמ. 16 ביד.

באחד התרגילים סינן פעם הרמטכ"ל, רב אלוף משה לוי, למראה קצינים בכירים הרצים אחרי החיילים: "יותר מדי קצינים בכירים מתנהגים כמו מפקדי מחלקות או פלוגות". איציק שמע את ההערה ולא הגיב. הוא המשיך לרוץ.

ריוקן של מרדכי, אין מה לעשות, מזמין גם את הכתיבה הישנה, זו שרווחה בעיתונות לאחר מלחמת ששת הימים. כתיבה בנוסח של הוא היה גיבור, הוא קרא לדרור, כל העם אהב אותו.

הוא עשוי מחומרים אלה, עשוי אותנטית. כתיבה ונוסח אלו, כלא מעט ירושות

בטחון לא כפה אותו כסגן על רמטכ"ל. מרדכי אינו משחרר בקלות אפוריזמים, הברקות. מרדכי ורעייתו לא משפרים, בדרך כלל, את דימויין של מסיבות חברה. אין לו לובי. הוא לא מרושת לפוליטיקאים, לראשי וועדות, למועמדים לתפקיד סגן שר בטחון. הוא לא. נקודה. הוא לא נושא בתרמילו את תוכנית מוקד.

מרדכי לא מקיים קשר הדוק עם חבורת האלופים הנוכחית. העובדה שיקבל את ראשות מה"ד, ולא פיקוד על מרכז, צפון, או דרום, ניראת לאחדים מהם כתואמת את כישוריו. מה"ד אינו אטרקטיבי כאחד הפיקודים. מה"ד אינו נירשם בהבלטה במסלול ההישגים במירוץ לראשות הפירמידה הצבאית.

האלוף ברק, מתוכנן, בקור הרוח הדרוש, היתנה את השירות באמ"ן בהגבלת זמן. לאחר פחות משלש שנים, מנת זמן מאד מינימלית, ברק "נימלט" לראשות פיקוד. אולי מותר לומר שברק שרך את אמ"ן. יצא משם בשלום. לא הכל, כידוע, יצאו בשלום מן הפרדס הזה.

על מרדכי יאמרו אחרים מבין האלופים, בחור טוב. משהו כזה. לא הרבה יותר. הם מעריכים את הרקורד הצבאי שלו, את השדה שלו. הם לא רואים בו איום. צריך לזכור,

הוא הלך בשדות, מבלי להיות בפלמ"ח, בצהלה, באפקה, בקיבוץ

ממלחמת ששת הימים, התיישנו. אבל, זה החומר. מרדכי לא בנוי להופעות טלוויזיוניות נוסח האלוף ברק.

המרחק המנטלי והדימויי בינו לבין האלופים ברק ושומרון, כל אחד מהם לחוד, אולי מצייר חלק מדיוקנו של מרדכי, ואולי מסביר את העובדה שאין הוא ידוע כמותם, מפורסם כמותם. בקרוב, כאשר יקבל את

מדובר בחבורה שאחדים ממנה קריירסטים מובהקים. בא לשכונה בחור חדש.

שורת התפקידים שמילא בצה"ל היא סיפור בנייתו של מערך השדה והחי"ר בצבא. עם גיוסו, ב־1962, התנדב לקומנדו הימי, משם עבר להנדסה קרבית. את פרק הטירונות, ואת קורסי המפ"ים, המשק"ים והקצינים – סיים כחניך מצטיין.

הוא שונה לחלוטין מליפקין, ברק, שומרון. החשיפה והקידום שלו היו איטיים. יתכן שאיציק מרדכי בונה עצמו לתוך מנטאליות בלתי שאפתנית

דרגת האלוף, ואת ראשות מה"ד, יצטרף מרכי לחבורת האלופים של הצבא, כשהוא מביא איתו לחבורה זו סוג של צניעות, שאינו טיפוסי לכל האלופים.

חבורת האלופים, שאינה חד והותית, קשובה מאד לאמביציות של חלק מן המפקדים, המרכזים מאמצים אינטלקטואלים וטאקטיים במטרה להגיע לראש הפירמידה הצבאית.

איציק מרדכי אינו מזוהה פוליטית, או עם אישיות פוליטית, או עם אישיות צבאית. הוא משתייך, השתייכות סבילה ומסורתית, לזרם

את השילוב שבין המקצועיות שבהנדסה והקרביות בצנחנים, פתר לעצמו – הוא היה ממקימי פלוגת ההנדסה בצנחנים. תחילה כמפקד מחלקת החבלה, ולאחר מכן כמפקד־הפלוגה. מאותו רגע, ועוד שנים רבות לאחר מכן, היה גיבורם של סיפורים רבים שעשו כותרות ראשיות, אך שמו מעולם לא פורסם.

באחת הפעולות האחרונות שלו, במלחמה ישירה נגד מחבלים, בקו 300, בדרך אל באלאח, נחשף שמו.

ראשות מה"ד אינה נחשבת כראשות פיקוד. לאלוף ברק היו תנאים

הפוליטי הישראלי המרכזי. הוא לא רביניסט, לא שרוניסט. הוא לא בקליקה הצפופה של משה ותצי. מרדכי, עד כמה שזכור, לא התבטא פומבית בעניין אלי גבע. סביר להניח, על פי הרקורד הכללי שלו, שהוא אינו נלהב מאפשרות שובו של גבע לצבא. מרדכי אולי לא ירשה לעצמו את חירות ההתבטאות של דן שומרון, ביחס לגבע, וביחס לתופעות שנויות במחלוקת.

מרדכי הגיע לציבור הרחב עם פרשת האוטובוס. למה לא קודם לכן, הרי עבר את מסלול הגבורה שעברו שומרון, ברק, וילנאי, ואחרים.

קשה לתת תשובה מדוייקת אחת. יתכן שהוא אינו מקיים את המתח ותקשורתי שהזכיר מקיימים. יתכן שפעולת אנטבה אטרקטיבית מפעולת סמוע. צלמי העיתונות לא מצאו אותו על כנף מטוס סבנה. שר

עם תחילת הפעולות של הפת"ח, באמצע שנות השישים, החלו לפעול גם חיילי ההנדסה של הצנחנים. 1965, פיצוץ בית חרושת לקרח ותחנת קמח בג'נין – רמז לחוסיין, כי ירסן את המחבלים הפועלים משיטחו. מאוחר יותר, יצא עם חייליו לפוצץ את הבארות בפרדסי קלקיליה, את בניין המשטרה ברוג'וס מדפע שבחבל לכיש, ובפעולת סמוע, שכמעט הפילה את חוסיין מכיסאו.

הנסיון הרב שרכש בפעולות הגמול, לא הועיל לו בקרב בחווה הסינית, במלחמת יום הכיפורים. המהירות והחיפזון, שאיפיינו את ההכנות לקרב זה, באו לידי ביטוי בלחימה עצמה בשטח. התוצאה – 51 הרוגים, עשרות פצועים ומפקדים שבורים, עם טראומה לכל החיים.

השופט קבע, זכאי. הסיוט הסתיים. העם אהב את ההחלטה. גם השמאל

דיוקן של איציק מרדכי מזמין את הנוסח הישן. הוא היה גיבור, כל העם אהב אותו

מיד לאחר המלחמה, פתח במסע אינסופי כמעט, אצל כל משפחה ומשפחה מכין חייליו שנהרגו. עיטור־העוז, שניתן לו על הצטיינותו בקרב זה, לא המתיק את הגלולה.

במלחמה הקודמת, ב־1967, היה בכוח של. רפול, שדהר לתעלת־סואץ, דרך חן־יונס, דיר אל באלאח (מקום שיהפוך גורלי לגביו מאוחר יותר), הקרב על מתחמי התעלה וטיפוס, כחייל ראשון, על גשר פירדאן בתעלת־סואץ. ביום בו טיפס, אגב, על גשר הפירדאן, היה אמור להיות במקום אחר – מתחת לחופה, לצידה של פנינה. "רחיתי את המעבר על ה'גשר' הזה בכמה שבועות", הוא אומר.

כאשר נולדה בתו, היה תחת הפגזה כבדה במלחמת־ההתשה, והגיע הביתה רק לאחר כמה ימים. כאשר נולד בנו, היה מג"ד ברמת־הגולן, סמוך למלחמת יום־הכיפורים. עובדות.

במלחמת לבנון שימש כמפקד אוגדה שפעלה באזור צור, צידון וכואכה ביירות. בדרך לשם – הקרב המכריע, שארך שבוע ימים, על מחנה הפליטים עין־חילווה וחיסול קיני המחבלים שבו, תוך נסיון עיקש שלא לפגוע בנשים ובילדים.

"מלחמת יום־הכיפורים היתה אולי המלחמה הקשה ביותר – אולם מלחמת לבנון היתה המסובכת ביותר", אמר באותה תקופה. הוא לא ידע אז, כי צפוייה לו מלחמה קשה יותר – המלחמה על כבודו, על מקצועיותו, על כישוריו כמפקד בצה"ל.

איציק מרדכי נולד בעיראק לפני 42 שנים להורים יוצאי כורדיסטאן, שעסקו בפעילות חשאית למען עליית היהודים לישראל. אביו שימש כרב, שליח ציבור, בעיירה קטנה, ובמהלך פעילותו העביר את המשפחה לבגדד, שם נעצר. לאחר שחרורו, כאשר בנו בכורו כבר בן חמש, עלתה המשפחה ארצה, היישר למעברת זרעין בעמק־יזרעאל.

בארץ, עבר אבי המשפחה קורס הכשרה למדריכים חקלאיים מטעם הסוכנות, ועזר בהקמת מושבי־עולים בעמק בית שאן, לשם העביר את המשפחה ממעברת זרעין. לאחר שנים אחרות של מחסור עברה המשפחה לטבריה, שם פתחו ההורים חנות קטנה. "אבא שלי ידע מחסור, חי בתחושה כי לא גמלו לו על כל מה שעשה למען יהודי עיראק. רק כאשר למדו להכיר אותו, כעבור שנים אחרות – הבינו מיהו ומה עשה", אומר בנו הבכור.

הרקע המעברתי אולי מזמין טינה, מרירות. מרדכי, לדבריו, אינו מביט אחורה בזעם. "לא היתה או ברירה אחרת. מי שרצה לעלות ארצה, לבנות כאן את ביתו, ידע שזהו כורח המציאות. בניגוד לכל מי שנולד בארץ – עבורי זה היה התגשמות של חלום. פשוט ראינו בזה נס. תמיד חלמו בבית, דיברו על זה, והנה אנחנו בישראל. לי זה לא היה מובן מאליו כמו למי שנולד כאן". עם זאת, אין הוא נסחף לאידיאליזציה מבויימת של תקופת ילדותו.

לאחר המלחמה בלבנון, במאי 83, החליף את עמוס ירון בתפקיד קצין צנחנים וחי"ר ראשי. החיוכים בתמונות נראים היום באור אחר. מי שיואשם מאוחר יותר בהתנהגות לא נאותה, מחליף את מי שהואשם בחוסר ערנות, בעת שאירע הטבח במחנות הפליטים.

ב־12 באפריל 1984, יצא לקרב הקשה ביותר בחייו. בקרב הזה לא היו כדורים, גם לא הסתערות על אויב. הסיפור ידוע. כמעט הכל כבר פורסם. איציק חזר באותו יום לביתו, ועלה על יצועו בשעה 9 בערב. רעייתו, פנינה, ביקשה להעביר את מכשיר הטלפון למטבח, כדי לא להטריד את מנוחת בעלה. היא לא חיברה את הטלפון היטב, ולכן רק סמוך לשעה 11 בלילה, לאחר עשרות טלפונים בהולים לחברים בנתניה, מצאו את איציק. הוא דהר ל"בור" במטכ"ל, התעדכן וקפץ על מסוק היישר לדיר אל באלאח, שם חנה אוטובוס של אגד, קו 300, ובו כארבעים נוסעים, המוחזקים בידי ארבעה מחבלים.

לאחר התייעצויות עם הרמטכ"ל ועם שר הבטחון ארנס, שהיו בשטח, הוחלט על ביצוע שליטה על האוטובוס. איציק מונה, כמקום, לעמוד בראש הפעולה. הוא כינס את חיילי אחת היחידות המעולות, ובמשך השעות הספורות שנותרו עד עלות השחר – התאמן עימם לקראת השתלטות על האוטובוס.

בשעה 5.15 בבוקר, פתח הכוח באש, הרג שני מחבלים, ותפס שניים חיים בתוך האוטובוס. בתוך הרכב, מצאו החיילים מזוודת נפץ. איציק פקד מיד על החיילים לנסות ולחלץ מפי המחבלים אם המזוודה ממולכדת. אולם גם לאחר שהחיילים היכו אותם, הם סירבו לדבר. שניהם הורדו מן האוטובוס ואיציק, הדובר ערבית, ביודעו כי מדובר בשניות גורליות, החליט לחלץ מפיהם את המידע על המיזוודה.

הוא נשבע, כי היכה אותם בידו. בקת של אקדח – לדברי חיילים שהעידו מאוחר יותר. הוא בטוח, כי יצאו מתחת ידיו פגועים – אך חיים. אבל, יש מי שיגיד בשב"כ, כי הם הובאו לידיהם כבר "חצי מתים".

במקום היו עיתונאים, צלמים. עם היוו... דבר מותם של שני המחבלים, לאחר ש... חיים מן האוטובוס, החלה הפרשה להתגלג... ואז גם פורסמה התמונה המפורסמת, ואחר כך... הכותרות על חקירה נגד "קצין בכיר". הזהות... איציק מרדכי. מרדכי נקלע למערכת סבוכה... שבה הכל נאבקים בכל – התקשורת, הפוליטיקאים, קציני צבא, המערכת המשפטית, היועץ המשפטי, הפרקליט הצבאי... הפרשה תפשה תאוצה, סחף. חלק... התקשורת התמרד בצנזורה, עקף אותה... כוטה. יחסי התקשורת והצנזורה הועמדו... במיבחן קשה, לאחר־מכן, סחבת, פרשות... ממשית, בהליך המשפטי, תורגמה לנ... טישטוש.

איציק מרדכי לא הכחיש את מעשיו... בפרשה. העגילים הבדיקה המשפטית... הציבורי, [illegible]

הוא לא רביניסט. לא שרוניסט. את אלי גבע, מרדכי לא היה מחזיר לצבא

"הייתי חוזר ופועל בדיוק באותה צורה", הוא אומר. "פעלתי אז כפי שכל מפקד בשטח צריך לפעול, כאשר המשימה שלו היא להציל חיי־אדם התלויים מנגד".

הדיון הציבורי, וכן ההליך המשפטי, הותירו צלקת. הוא חי את הדברים. הם לא הורחקו. הם חלק מנקודת המבט שלו על חייו וגורלו של איש צבא, הפועל בחברה דמוקרטית.

שר הבטחון והרמטכ"ל עמדו במקום, בזמן הארוע. הם לא בחרו להתייצב באופן חד משמעי, בעניין מרדכי. הוא, מרדכי, ילמד מכך משהו שלא נילמד בשדה. ברחוב הישראלי יתחילו הדיבורים על יציאה לפעולה קרבית בלוויית עורכי דין. הרחוב הישראלי, ברובו, אוהד את מרדכי, שוחר את טובתו, מפתח הרגשה כי מדובר באפשרות של עוול נוראי.

החקירה, שהחלה זמן קצר לאחר מכן, ארכה למעלה מ־15 חודשים. רק הקרובים לו ביותר, ידעו את סערת הרוחות החבוייה

אוטובוס עם ארבעים נוסעים – ואני מוצא עצמי על כס־הנאשם?

הוא היה "חם" על כמה אנשים בדרג מעליו. מעולם לא ביטא זאת בפומבי. הוא חש, בחלק מן הזמן, נבגד.

"אני לא מוכן לשמוע דבר וחצי דבר על ועד למעני", אמר בתקיפות לראש עיריית טבריה, שהיה בין חברי ועד ציבורי שהוקם למענו. זה לא עזר לו, והועד הוקם. כל משפחת החי"ר היתה שם. עשרות מכתבים הגיעו למערכות.

לאחר שנה וחצי, הוחלט להעמידו לדין משמעתי. כשופט נקבע אלוף מיל. חיים נדל, לשעבר נשיא בית־הדין לערעורים, לשעבר קצין צנחנים ותיק, לשעבר מפקדו של איציק. שלושה ימים בדיוק לקח לנדל ללמוד את התיק, לשפוט את איציק, ולתת הכרעת־דין.

יחד עם איציק הגיעו לאולם קטן במטכ"ל קומץ חברים. הוא היה מתוח ביותר. זכאי, קבע נדל.

תצלום איציק מרדכי ביום משפטו, נפתח

גם הוצגה, וגם לא הוציאה את עצמה להורג. הרשעה עלולה היתה להגביר את כוחו של הימין הקיצוני.

בסתר, חוטא איציק מרדכי בכתיבת שירים, וכך כתב באחד מהם – *בוודאי יש לנו מה לומר, אולי לספר וגם לאמין את הרגעים הקשים לכאורה צריך לייפות בטילים נעימות. את הדקות היפות, אך אם מועטות, צריך לנצור ולזכור כי הן אלו שמשאירות לכולנו את הכרזות הגדולות בשעות הקטנות הגדולות אולי נצא ללכת אותן דקות שאנו תמיד מנסים למצוא אותן בגדלותן. אך לעיתים פוגשים אנו אנשים, מדומים לגדולים, אך קטנים. אשר מנסים לפזר משפטים לנו הם תמיד הוייס*

אבל אין כפק בדבר אחד. איציק מרדכי חש, כי הוא "משלם" על עוול שלא עשה. על מעורבות שלא רצה בה בפרשה שעשתה כותרות.

פורסם, כי הוא מיועד לתפקיד ראש מחלקת־הדרכה (מה"ד) במטכ"ל. עוד פורסם, קודם לכן, כי היתה כוונה לבטל את דרגת האלוף לראש מה"ד, כיוון שזו כפופה למפקד חילות־השדה (מפח"ש). לרמטכ"ל היתה בעיה. לאיציק הובטח אלוף. הבטחה שאף חוזקה לאחר זיכויו המוחלט, בעקבות העמדתו לדין משמעתי ב"פרשת האוטובוס".

בימים אלה, ניתעורר פולמוס סביב מה שנראה כאינפלציה במספר האלופים בשירות פעיל, 22. מספר שיא. ועכשיו, אולי ימצא מי

יצחק מרדכי בחברת אמו. השורש לא נמצא בצהלה או בפלמ"ח. מרדכי עבר את מסלול המעברה והתערות הקשה במולדת הציונית. זיכויו הקל על המערכת ועל הציבור הרחב

מתחת למעטה של אדישות וקור־רוח. "לא הקריירה שלי חשובה כאן, ולא איכפת לי לאלו מסקנות תגיע ועדת־החקירה – אני שלם עם עצמי, ויכול להסתכל לכל אחרש בעינים", אמר.

העידוד והתמיכה לה זכה, הקיפו את כל המעגל הפוליטי בישראל, מרן כהן משמאל ועד חומין, כמובן. אבל עינוי דין הוא עינוי. "מה חטאתי ומה פשעתי שכך מתייחסים אלי כאדם ואלי כקצין בכיר בצה"ל. פעלתי כמעולה מבצעית, נגד מחבלים שחטפו

המחנה הצבאי, בחכרת פרקליטים יריים, נכנס לזיכרון התמונתי הישראלי. תצלום חוק גברי, מתוח, חברה שלמה צפתה, כשהיא מייחלת לתוצאה אחת, מרוייקת, קצרה. תוצאה משפטית שתייצג את השכל הישר, לפחות כפי שרוב העם מבין את המושג שכל ישר. וכך, לצד תצלומים כגון שיחרור הכותל, או המתרחץ הראשון בתעלה, השתבץ תצלום הקצין הבכיר בדרך למשפטו.

הזיכוי לגוף, בקלה, עצומה, למערכת חוקל, לציבור הוקל. הדמוקרטיה, אם תרצו,

פעולת סמוע פחות אטרקטיבית מאנטבה. מרדכי לא בנוי מהחומרים שהתקשורת אהבה

ושאבים, אבל באמת מה הם לעומת אותם רגעים קטנים נחולים, שלהם אנו כל כך מאשים.

ביום בו סיים את תפקידו כקצח"ר, נערכה לו מסיבה צנועה, שהפכה לטקס הוקרה. שלושה אלופים ועוד עשרות קצינים בכירים באו להיות עימו ברגעיו האחרונים במשפחת החי"ר והצנחנים. איציק עמד במרכז. כאשר משני צדדיו לא זכרים אלופים, אפילו לא תבניות לנקף, עברו שם בכה צה"ל, מעוזיה סגל, ושבחה הולצברג. "אני המצוינים" השניים שהם, יותר מן האחרים, הקשר שלו למשפחת השכול והנכות.

מאז אותו טקס, בו העביר את הפיקוד לבא אחריו, ממתין איציק מרדכי לדרגת האלוף ולתפקיד הבכיר.

שבתו הוא לא אוהב את המלה הזאת, גם לא יעז להשתמש בה. גאוותו לא תרשה זאת.

שיוכר כי איציק מרדכי הוא האלוף הי"ג.

בצה"ל ובמערכת־הבטחון אולי נבהלו מעט. המערכת רגישה לביקורת, לתקשורת. לא הכל יודעים עד כמה התקשורת והביקורת הציבורית ניקלטים במערכת זו. הביקורת הפומבית נוקבת.

"עוד פעם יתפש את איציק", אומר ידיד קרוב. "שערוריה", אומר קצין אחר. "עוד ראש אג"ם הוא אלוף, אחר, ללא תפקיד מוגדר, גם הוא אלוף. הרב הצבאי – אלוף. אלוף ותיק אחר, המוחלף בקרוב – לא מתכוון עדיין להשתחרר. מפקד המכללה לבטחון לאומי – אלוף. אז דווקא איציק הוא שיגרום לאינפלציה? דווקא הוא האחרון ברשימה? דווקא הוא, מכיר כולם, זכאי לתפקיד קשה וחשוב?"

סביר להניח שאיציק מרדכי יקבל את האלוף. יש גבול.

קלרין עכשיו

בשבוע הבא, נהיה יותר חכמים. בבית המשפט יוצג דו"ח על מצבה של חברת הבנייה קלרין. אריה אבנרי מציע לא לפתח תקוות גדולות. קיימת אמנם אפשרות שהחברה לא תושבת כליל, אך אפשרות זו עלולה להתבטל נוכח שפע האינטרסים המנוגדים, הפועלים בפרשה זו • כמו תמיד, תלוי בבנקים

מאת אריה אבנרי

לאט לאט. לא כל העובדות ברורות. הסיפור מסובך למדי. אם קלרין תכנס לתהליך פירוק, הוא עלול להימשך שנים, 7 או 8 שנים. בשבוע הבא, נהייה מעט חכמים יותר. פרטים מוצקים יותר על מצב החברה, יובאו בפני בית המשפט.

אני חייב לרשום כאן, בהבלטה הראוייה, הערת אזהרה. אם מישהו מן הקוראים יתרשם מכתבה זו כאילו קלרין עומדת בפני החייאה, ולאחר מכן תחזור לפעילות ממשית – הוא עושה זאת על אחריותו.

הכל מקווים שפרשת קלרין תסתיים איכשהו מבלי להמיט אסון כלכלי חמור על ישראלים תמימים. אגב, פרקליט החברה אופטימי למדי. הוא סבור שרצון טוב, המשותף לכל הצדדים, עשוי לחלץ את החברה.

כמו תמיד, פרשות כלכליות מסדר גודל זה מזמינות סבך של אינטרסים מנוגדים, אינטרסים עזים. לקוני הדירות אולי אינטרס שונה מזה של הבנקים, הנושים בקלרין. הבנקים עצמם אינם כהכרח חזית אחת, בהקשר של קלרין. יתכן שלבנקים תפקיד חשוב בתהליך הכרעת גורלה של החברה. הבנקים יעשו את השיקול שלהם. פרישת חובות, או ניסיון גבייה אגרסיבי מקלרין המוגסת. תלוי.

לעורכי הדין השונים תפקיד מפתח. לרוכשי הדירות תפקיד מפתח. אם וכאשר ידובר בשיקום אפשרי של החברה, יבקשו לגייס מהם כסף נוסף.

הפרשה הסעירה את דעת הקהל. מיסתורין מסויים עטה את משפחת מה טוב, בעלי החברה. הם לא ברחו מן הארץ. צריך לזכור

פרשת קלרין עדיין לא הסתיימה. קיימות שתי אפשרויות מנוגדות

הם לא ברחו מן הארץ. צריך לזכור את זה

הרבה תלוי בעורכי הדין השונים. נשארה רק פרוסת עוגה קטנה

חיים צדוק מסרב להגיב. האמת אולי טמונה ברו"ח שלו. הציבור עוקב בדאגה אחרי רוכשי הדירות

זה יכול היה לקרות גם לך. מה אתה יודע על הערת אזהרה. לא הרבה

זאת. התמוטטות החברה גרמה לאנשי ציבור ולעיתונות לחזור ולדון בתקיקה שתבטיח זכויות רוכשי דירות תמימים. הדיון מתאייד, בדרך כלל, עם חשיפתה של פרשה חדשה. יתכן שהדיון במיסוד פורמלי של העתונות רתח או אייד את הדיון ברוכשי הדירות. מדינה עצבנית.

ברקע, כדאי לזכור, תחושה מוויעה בכל הנוגע לפעילות החברה, בימיה האחרונים. אנשי החברה המשיכו למכור, ומדוע שלא יאמרו הדברים בפשטות, אולי המשיכו להונות קונים תמימים. בשעה שבעלי החברה ישבו על פרטי הבקשה לפירוק מרצון, אנשיהם מכרו דירות. ווועה לא קטנה.

כתבה זו עוסקת במשפחת מה טוב, בתיאור כללי של נסיבות ההתמוטטות, בפעולת הפירוק, בניסיון לאתר את חובות החברה, קשריה עם חברות בנייה אחרות. רק מובן שהכתבה נוררת, בין השאר, לראשון לציון, לפואבלו אספניול. כך נגיע גם לראש עיריית ראשון, ולקבלן חכמוב. ישראל 86'.

למה קלרין נפלה, למה בעליה מאמינים שניתן לשקם אותה. מה יכיל הדוח של עורכי הדין צדוק וישראל גפני. מי זה חכמוב. באיזה עולם חיים רוכשי הדירות. מה בעצם קרה בפרוייקט פואבלו אספניול, ומה היה תפקידה של עיריית ראשון לציון במיקרה זה.

שעת האמת, אם יותר טון דראמטי, של חברת הבניה הפרטית הגדולה „קלרין" תגיע בראשית השבוע הבא, חודשיים אחרי התמוטטותה. בפני השופט המחוזי, אליהו וינוגרד, תתייצב חבורה נרחבת של פרקליטים: חיים צדוק וישראל גפני, מנהלים מיוחדים ומפרקים זמניים, כונס הנכסים של החברה עו"ד עמרם בלום, פרקליט הבעלים המסתתרים עו"ד יהודה מוריץ, ו„סוללה" של פרקליטים המייצגים נושים גדולים ודיירים קטנים.

בכפיפה אחת, אם כן, ישבו, כמקובל במקרים כאלה, נציגי הכסף האבוד ונציגי הכסף החי.

רק בתום הדיון המשפטי הפומבי, ניתן יהיה לקבוע אם השם „קלרין" – חצוצרה בספרדית – שניתן לה ע"י מייסדה ריקרדו מה־טוב, יסייע לה. האם תהיה זו תרועת אשכבה, או שהנשמה פיננסית מלאכותית תצליח להותיר אותה בחיים.

האיבחונים שבוצעו בחברה, בשבועות האחרונים, בידי שני צוותים שהסתייעו במומחים, עדיין לא מציינים באורח חד משמעי אם החברה תחיה, או תמות. הם מצביעים על מחלה קשה של חברת בניה, שצמחה הרבה מעבר ליכולתה הארגונית והפיננסית.

הנפשות הפועלות בשטח מעדיפות לשמור על פרופיל נמוך, לפני הדיון המשפטי. לא הכל יתאכלו אם וכאשר קלרין תמות, תקבר. יהיו גם חוגגים. יהיו מי שירוויחו מכך.

עו"ד יהודה מוריץ, פרקליטם של בעלי החברה, האחים מה טוב, מגלה אופטימיות מסוייגת וטוען כי ביכולתו להציע הסדר שיביא להשלמת הפרויקטים התקועים, בתנאי שכל המעורבים משני צידי המיתרס ישאו בעול.

נראה שהפרקליט יבקש להתלות ברו"ח של כונס הנכסים, שהוגש בימים אלה לבית המשפט. דו"ח זה הוכן ע"י הצוות הבכיר של כונס הנכסים הרשמי, והוא כולל עדויות מפורטות של בעלי החברה על פעילותה בתריסר השנים האחרונות, ועל הגורמים והנסיבות שהביאו להידרדרותה, עד להתמוטטות. במקביל, מופיעה תמונת מצב מרוייקת ומעודכנת על 25 הפרויקטים של החברה, מאילת ועד טבריה, עסקיה, התחייבויותיה והסיבות שגרמו להסתבכותה.

מעט אנשים מכירים את הדו"ח. הם שומרים על דיסקרטיות. יודעי דבר טוענים, כי הבדיקה העלתה שמרבית הפרוייקטים של קלרין קשורים זה בזה, ומשום כך צריך להתייחס אליהם כאל מיקשה אחת. הבעיה העיקרית: כל הנכסים משועבדים לבנקים או למוסדות פיננסים. המדובר הוא הן בעסקים שנולדו מעיסקות רגילות, והן מכל מיני קומבינציות שונות ומשונות.

בגלל פיגור בניהול ספרי החברה, קשה לאמוד את חובותיה, ובאותה מידה את היקף הכספים המגיעים לה. בעיה מסוג אחר קשורה ביכולת לממש נכסים במציאות הכלכלית הישראלית הנוכחית: מציאות של מוכרים בלבד.

החברה נתנה, במקרים רבים, אשראי ללקוחותיה בתנאים שאף חברת בניה לא היתה יכולה לעמוד בהם, הוציאה סכומי כסף ניכרים על מבצעי פירסום ושיווק, שילמה משכורות שמנות לעובדיה הבכירים, ובעיקר למנהליה ובעליה, היא נחבטה קשות על ידי הריבית הבנקאית הכבדה. וכן, על ידי ההקטנה ההדרגתית של המשכנתאות, בגלל הקיצוצים בתקציב הממשלה.

רקע מתוקצר. סיפורם של האחים מה טוב החל ב־1962, כאשר האח הבכור נסטור (41) עלה מארגנטינה לישראל, כחלוץ צעיר לפני הוריו ולפני שלושת אחיו הוגו (40), קלאודיו (35) ועמירם (31).

שלוש שנים לאחר מכן, עלו האב ריקרדו (66) ובנו הוגו. האחים האחרים עלו מאוחר יותר. שתי הדמויות הדומיננטיות במשפחה הם האב והבן הוגו.

לא ברור במה בדיוק עסק האב בארץ מוצאו. עפ"י אחת הגירסות, עסק בבניה ובנה פרוייקט גדול בעיר הארגנטינית מאר דל פלאטה, לפי גירסה זו הסתבך האב בחובות, אחרי שנטל הלוואות דולאריות גדולות שתפחו בגלל ירידת המטבע הארגנטינית, תפאוו, כאשר לא יכול היה לעמוד בהתחייבויותיו, הסתלק והגיע לישראל עם בני משפחתו. להוגו מה טוב, שנעשה כמרוצת השנים ל„שר החוץ" ודובר המשפחה במגעים העיסקיים והציבוריים, היתה גירסה שונה: „אבא עסק דווקא בענף הטכסטיל, אך לא עשה חיל בעסקיו, ועלה ארצה ללא הון".

מה טוב האב לא נמצא בארץ. הוא חי ובונה בספרד. אין ראיות שהוא מסייע, בימים אלה, לבניו. הבנים לא יכולים להצטרף אל אביהם. הם הפקידו, מרצונם הטוב, את דרכוניהם. הם לא ברחו. סביר להניח כי יכלו להרוח.

בביוגראפיה של האב קיימת נקודה אחת, ישראלית מאוד, אולי מרתקת. הוא עבד, בזמנו, כמנהל השיווק של פאן לון, חברת בנייה פרטית, גדולה ביותר. הסתבכות והתמוטטות חברה זו, ב־1972, טילטלה את המשק הישראלי.

בתשובה לשאלות החוקר הראשי של מחלקת כינוס נכסים במשרד המשפטים, עזרא חבשה, שגבה עדויות מהאחים מה טוב, לא ציין דובר המשפחה, הוגו, עובדה זו. יש הסבורים שהסיבה לכך נובעת מהדמיון המפתיע בין שתי הפרשיות.

אפרים אברון, בעליה של „פאן לון", אף הוא יוצא ארגנטינה, הכיר, לדבריו, את האב רק בארץ והסכים לקבל אותו כאיש המכירות הראשי של החברה. „לא הכרתי אותו, ואינני יודע אם היה לו ניסיון קודם בארגנטינה בשטח הבנייה, אבל הוא למד את המקצוע היטב. אינני יודע מדוע צריך להסתיר את הנסיון שהוא רכש אצלי. אני זוכר שהוגו היה גם בא לפעמים למשרד שלי. הוא היה צעיר שהשתחרר מצה"ל והיו לו כבר אז חלומות גדולים"

כונס הנכסים בדק ומצא, כי בשלוש השנים האחרונות מכרו האחים רכוש שהיה שייך לנשותיהם, בניסיון להציל את החברה. פעולה בלתי מקובלת במציאות הכלכלית הישראלית. בדיקת מצבם הפיננסי, הפרטי, של האחים מה טוב מגלה, כי למעשה ירדו מנכסיהם הפרטיים, ירידה דראסטית. הצהרתם כי אין להם חשבונות בנק בחו"ל וכי מעולם לא עסקו בהברחת הון שחור, התקבלה בלא מעט אמון.

שאלות. עם כל האמור לעיל בעניין מכירת נכסי הנשים, והסיבות, אלו הגלויות לעין, למפולת, השאלות הקשות עדיין בתוקף. האם הועלמו כספים, ומי נהנה מהם? האם ידעו בעלי החברה את מצבה הכספי לאשורו, ואם כן אלה צעדים נקטו? מה עשו הרשויות השונות הממלכתיות, הציבוריות, והמוניציפאליות כדי לקדם את פני הרעה?

עו"ד חיים צדוק לא הראה נטיה מיוחדת להשיב על שאלות אלה ואחרות. „אינני נוהג להתראיין בנושאים שאני מופיע בהם בבית המשפט". שותפו הפעיל, עו"ד ישראל גפני, נדיב יותר: „תהליך פירוקה של „קלרין" יהיה הממושך ביותר בתולדות המדינה, ויימשך שבע עד שמונה שנים. הפרקליט שיצליח להשלים את המלאכה, חרף כל המכשולים, יצטרך לקבל צל"ש. מר צדוק ואני הגשנו את התפטרותנו לבית המשפט. אנו ממשיכים בשלב זה בעבודתנו, אך לא חזרנו בנו מההתפטרות. השקענו, בשבועות האחרונים, מאמצים רבים והעסקנו צוות רחב במטרה לבדוק, בעבודת נמלים שקטה ויסודית, את הפרוייקטים של החברה, מאילת ועד טבריה. לא פסחנו על אף אחד מהם. רצינו לקבל תמונה מדוייקת ובלתי משוחדת, לקראת ניסוח הדו"ח שיוגש לבית המשפט. אני חש שאנו פועלים כפילנטרופים.–לא קיבלנו עדיין מימון לכיסוי ההוצאות הרבות שלנו".

המפרק־מנהל עו"ד גפני אינו מוכן, בשלב זה, לגלות על מה יהיה הרגש במסמך הארוך, שהיה בתהליך ניסוח סופי בעת שיחתנו הטלפונית. הוא אינו מוכן לדבר על הסיבות שהביאו להתפטרות הכפולה. יודעי דבר טוענים, כי דו"ח צדוק־גפני יהיה, כנראה, שונה לחלוטין מדו"ח כונס הנכסים. וזאת, מסיבה אחת פשוטה: דו"ח זה יכלול דיווח מן השטח, בצורה בלתי אמצעית, ולא יהיה מבוסס בעיקרו על תשובותיהם של בעלי החברה.

תריסר פרקליטים, שהועסקו בבדיקת עשרות חוזים שחתמה החברה עם גורמים שונים, לא מצאו בכמה מהחוזים את ידיהם ורגליהם המקצועיות.

כך, לדוגמה, התברר כי חלק מהפרויקטים רשומים על שם החברה, חלקם בשליטתה, וחלקם רק בזיקה לחברה. במקרים מסויימים, ביצעה החברה עיסקות „בארטר" (מסירת נכסים תמורת עבודה) ולא תמיד נרשמו העיסקות כנדרש.

היו מקרים בהם פעלה החברה כיזם, ובמקרים אחרים כקבלן, אך החוזים עם רוכשי הדירות לא היו ברורים די צרכם. „בילבול מוחלט נתגלה לגבי רישום הערות אזהרה הנרשמות בטאבו, לטובת דיירים.

„קלרין" בנתה בכל הארץ: ראשון לציון, אילת, טבריה, אשדוד, כפר־סבא, הרצליה, קיסריה, רחובות. בראשון לציון, החברה [illegible]

ראשון לציון. אחד החוזים שחתמה החברה קשור להקמת פרוייקט הנושא את השם „נוה חוף". הפרוייקט ידוע לתושבי העיר כ„המרורגים", הדמות המרכזית, בפרשה זו, הוא ראש עיריית ראשון לציון, מאיר ניצן, הידוע כבעל חוש זהירות מפותח.

עובדה: זמן קצר אחרי שנכנס לתפקידו לפני שנתיים, ערך סיור בתחומי ממלכתו והגיע לאיזור החולות במערב העיר, שם הלכה והוקמה שכונת „פואבלו אספניול". „החלום שהופך למציאות", כדברי הפרסום הראוותני, הוא הופתע לשמוע, לדבריו, שהחברה אינה מוררת להשלים את מבני הציבור שעליהם התחייבה: בתי ספר, גני ילדים, אולם ספורט, גנים ציבוריים, ועוד.

מאיר ניצן: „ערכתי בדיקה והתברר לי שהפרוייקט מוקם בשיתוף פעולה של שתי חברות בניה, „קלרין" וחברה נוספת בשם „פרסה פוליס", מיד העלתי לחצים על הוגו מה טוב והרצל חכמוב, שני האנשים הדומיננטים בשטח שיצגו שתי משפחות שהן בעלות החברות הללו, והעניין בא על תיקונו. אבל, מאז התחלתי לשמוע צלצולים באוזניים בכל פעם שנתקלתי בשם קלרין".

הצלצולים גברו בחודש אוקטובר האחרון, כחודשיים לפני ההתמוטטות, כאשר העירייה היתה צריכה לחתום על הסכם בניית פרויקט „המרורגים" על שטח של 19 דונם, שאמור היה להכיל 200 יחידות דיור.

שלוש חברות בניה מקומיות, בהן חברת „קלרין" השתתפו במכרז להקמת פרוייקט זה, ולהפתעתו של ניצן זוכה היתה „קלרין". הפתעתו גברה כשהוברר לו, שהחברה הנימצאת בקשיים קיבלה אשראי של 200 אלף דולר מאחד הבנקים, שאותו הפקידה בעיריה, שהיא בעלת הקרקע, כחלק מהערבות לביצוע הפרויקט.

בעלי „קלרין", שהחלו לאבד את הכיוון, בשבועות האחרונים לפני הגשת בקשת הפירוק הזמני, „פתרו" לו את הבעיה. הם פשוט קבעו במקום שלטים, והחלו למכור דירות, למרות שידעו כבר את הצפוי לחברה תוך זמן קצר.

מספר ניצן: „באחת השבתות, בעת סיור בשטח, ראיתי שלטים במקום. היה לי חושך בעיניים. במחשבה הראשונה רציתי לפרסם הודעת אזהרה לקהל הרחב, אך נאמר לי ע"י היועצים המשפטיים של העירייה שאני אגרום לפאניקה. כעסתי על הבנק שגילה חוסר זהירות וחוסר אחריות, והתחלתי להטיל ספק באופי הערבות ובבטוחות לדיירים, מאחר שלא נרשמו הערות אזהרה. הוריתי להגיש צו מניעה נגד ביצוע הבניה ולהוריד את השלטים. בינתיים, נפלה החברה ועתה יש לנו ענין עם 9 אזרחים ששילמו עבור דירות. הפרויקט שעליו היתה צריכה להיות גאוותי עומד כאבן שאין לה הופכין".

להוגו מה טוב גירסה שונה במקצת: „היו לנו חילוקי דעות עם אחד הבנקים לגבי הערבות. אנחנו טענו כי היא מתייחסת לבניה, והבנק קבע שרק לגבי המוכרז. העירייה נהגה בפזיזות. למרות זאת, ניתן להשלים את הפרויקט ע"י קבלן אחר, שיצא במקום השני במכרז".

פואבלו אספניול, מושג בחיים הישראלים, זן מיוחד של ארכיטקטורה מעוותת למדי. מושג שהתאזרח בשפה הישראלית באמצעות פירסום אגרסיבי. על אחת משיטות עבודתה של החברה ניתן ללמוד מפרשת „פואבלו אספניול".

בשכונה מיוחדת זו שותפה, כאמור, גם חברת „פרסה פוליס", אף היא חברה משפחתית, שאימצה לה שם של עיר איראנית. אחד מבעליה, הרצל חכמוב, ששמו עלה לכותרות אחרי שדיירים ששילמו כספים עבור דירות שלא הושלמו בשכונות ניסו להשתלט על המבנים, מספר: „השותפות שלנו עם קלרין החלה בשקט, בחסותו של ראש העיריה הקודם, חנניה גיבשטיין. חתמנו על הסכם שלפיו אנחנו נהיה החברה היוזמת, ונבנה חלק מבתי השכונה, ואילו „קלרין" תהיה המבצעת, ותבנה בעצמה את רוב הפרויקט. החלק השלישי יבנה במשותף. כחלק מהערבויות של קלרין קיבלנו דירות נופש ב„טבריה קלאב הוטל". למען האמת, התחלנו להיות מודאגים כאשר הוברר לנו שהחברה מוליכה כספים למלון בטבריה ונכנסת, במלואו, המרץ, למלון באילת, ומתפשטת לכיוונים נוספים. אבל, לא שמעו לנו".

הנפילה של „קלרין" מצאה את השכונה הספרדית במצב זה: למעלה מ־200 דירות הושלמו וניתנו לדיירים, 180 דירות מצויות בתהליך בניה, ו־60 דירות לא נבנו עדיין.

חכמוב נקט צעדים שונים להסתת האינטרסים שלו בעניין. הציבור הישראלי הורגל עם רוכשי הדירות המרומים. כל אחד מאיתנו, בעיקרון, היה צפוי לכך. הכוונה להציל את הדיירים, הועלתה במסגרות שונות. תצלומי עיתונות וטלוויזיה המציגים דיירים הניכנסים לדירות בלתי גמורות, מתארגנים למישמרות הגנה על רכושם, יצרו מעין לחץ ציבורי לפיתרון מהיר. חכמוב אולי ביקש לנוע עם הלחץ הציבורי, באופן שלא יפגע באינטרסים של חברתו.

חכמוב הואל לנהל מו"מ סימולטני עם הדיירים, שלא קיבלו דירות, ואמר כי חברתו תהיה מוכנה להשלים בכוחות עצמה את הפרויקט, אם יתמכו על חוזים חדשים. בחוזים אלה הוא ביקש להבטיח שכל הדיירים יעמדו

(המשך בעמ' 15)

דיירי קלרין בבית המשפט. החברה הישראלית הודהמה. קלרין נחשבה חברה יציבה. אנשיה מכרו דירות עד לשניות הסיום לקונים תמימים

מיצעי נילס

חלום אמיתי לילדים

עכשיו יהיה להם כיף להכנס למיטה.
הביאי לילדיך את מצעי נילס הצבעוניים.
מצעים של כיתן באיכות מעולה
ללא גיהוץ. וכולם עם גיבורי
סידרת הטלויזיה נילס הולגרסון.

קלרין

(המשך מע' 11)

במשותף, כפי שפועלים שוכרי דירות הנופש בקלאב הוטל טבריה ואילת, ישתתפו במימון השלמת דירותיהם, ושינתנו לכך האישורים של המפרקים ובית המשפט.

בשלב זה, הרצל חכמוב טוחן מים. "יותר מדי עורכי דין פועלים מטעם הדיירים, וכל אחד מהם מושך לכיוון אחר", הוא מסביר. "צריכה להיות נציגות משפטית אחת, אחרת הכל ילך לטמיון".

עד שתקום נציגות זו, אם בכלל, פועלת חברת "פרסה פוליס" כאורח עצמאי כאותן יחידות דיור שהיא נטלה עליה בשעתו את ההתחייבות להקימן, מתוך אמונה שכך תקבע עובדות בשטח, ותוכל להמשיך בתנאים נוחים לה. היא דאגה למחוק את השם "קלרין" מהשלטים השונים.

ראש עיריית ראשון לציון, מאיר ניצן, טוען כי העירייה תפעל ברוח החוק, ואם יתברר כי פעולותיהם של האחים חכמוב אינן תואמות בדיוק את החוק, תפעל העירייה כדי שלא להיות מעורבת בשערוריה נוספת.

עם זאת, הר"ץ ניצן מכתב אל סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון, דוד לוי, ובו בקשה לסיוע כספי מיוחד כס"ך 900 אלף דולר לחברת "פרסה פוליס", על מנת לאפשר לה לנשום ולהשלים את הפרויקט.

כתשובה לשאלתי, אמר שר הבינוי והשיכון: "במצב הכלכלי הנוכחי של קיצוץ דראסטי בתקציב הממשלה לא נוכל לתמוך בפרויקטים מסוג אלה, של חברות פרטיות. עם זאת, נשקול את הפניה. המגמה שלנו היא, בדרך כלל, לעזור לעיירות פיתוח, איזורי מצוקה וזוגות צעירים בעלי אמצעים מוגבלים".

הוגו מזה טוב עדיין מאמין ב"פואבלו אספניול". לדעתו, ניתן להמשיך את הפרויקט, אם חברתו לא תתפרק, ותעמוד מחדש על רגליה.

שאלה: אם בעלי "קלרין" תבעו פירוק מרצון, בשל חוסר יכולתה של חברתם לעמוד בהתחייבויותיה, וכשל חובותיה הכספיים הגדולים, הנאמדים כנראה כ־30־25 מיליון דולאר - מאין הם שואבים את התקווה שהחברה תוכל לעמוד מחדש על רגליה.

וזאת, בניגוד לעמדתם הפסימית של הפרקליטים - המנהלים, המכירים את המצב לאשורו. הלא תולים, לפי כל הסימנים, תשוות ביכולתם להבריאה, לפחות לא במצב המשק הנוכחי. משום כך, הם שמים את הדגש על השלמת הפרויקטים בדרכים שונות, במטרה לצמצם למינימום את הפגיעה בלקוחות החברה, ספקיה ונושיה.

כונס הנכסים הרשמי מאמין כי ניתן לעכב את תהליך הפירוק, ולאפשר לחברה להמשיך לפעול ולהשלים את הפרויקטים, אם יעשו במה דברים והם: הסדר עם הנושים, ויתורים של בנקים על חלק משמעותי של החובות ופריסתם לתקופה ארוכה, מימוש יחידות לספקים ולנותני שירותים על מנת שימשיכו במלאכתם - ומעל הכל, השתתפות של רוכשי הדירות בהשלמת דירותיהם.

מי שמכיר את המציאות הישראלית, רצופת האינטרסים המנוגדים, בספק ביכולת לעשות זאת.

פואבלו אספניול, ינואר '86, מראה כללי. הבנייה, במקומות שונים, עומדות בשלבי סיום. הסדר כללי אולי יאפשר השלמה

צילום: יצחק נופך מוזס

קלרין. הבנק לא רק ידיד

לא מעט תלוי עכשיו בבנקים, כשיקול הכלכלי שלהם. קשה לדבר, בנסיבות אלה, על רצון טוב. בדובר בחובות קלרין לבנקים, המתקבצות בערך ב־10 מיליון דולר. השאיפה הכללית היא להכרה. נגיע לכך בהמשך. בכל מקרה, את ההון ההסדר ישלמו גם רוכשי הדירות, אם וכאשר.

עיקר נפילת קלרין מיוחסת לפרוייקט טבריה קלאב הוטל. יודעי דבר טוענים כי הקמת המלון, הכולל 310 כוורות, עלתה כ־12 מיליון דולאר. תחזית המכירות לא התממשה.

התברה נטלה הלוואות בבנקים, 6 מיליון דולאר. הפועלים 2.5 מיליון דולאר, בל"ל 2 מיליון דולאר, בנק לפיתוח תעשיה 1.1 מיליון.

הבנקים אינם נוטים, בשלב זה, להגיע לסדר כלשהו לגבי פרויקטים שונים, ברחבי המדינה, להם סייעו במימון, באמצעות אשראי.

הנטייה השלילית של הבנקים מיוחדת לגבי המלון בטבריה, ההופך אבן הנגף העיקרית בדרך להסדר כלשהו.

הבנקים אינם נוטים מיצונם, בשלב זה, להגיע להסדר בטבריה, שיהיה כרוך בויתור על חלק ניכר מהאשראי, אם ע"י פריסתו לשנים רבות יותר, ואם ע"י מחיקת ריבית והצמדה. הבנקים מבינים היטב שפריסה ומחיקה, בהיקפים כאלה ובנסיבות כאלה, עשויים להתקבל כתקדים מחייב. הבנקים אינם מעוניינים בתקדים מסוג זה.

סה"כ החובות לבנקים מסתכם, עפ"י נתונים בלתי רשמיים ב־10־13 מיליון דולאר, כאשר הסכום גדל מדי יום. מוצגי הבנקים הללו הסבירו לי, כי הם מתנגדים להחלטת בית המשפט. רק החלטה זו תחייב את הבנקים לפעולה מוגדרת.

הבנקים לוקחים בחשבון שנכסיה של קלרין, בעתיד הקרוב, יהיו קשים למימוש. הנפילה עשתה את שלה. הציבור הרחב ישמור מרחק. הבנקים אולי יעדיפו להחזיק בנכסים משועברים, ולעמוד בראש התור של מקבלי הכספים, בעת המימוש ע"י המפרקים הקבועים, שיתמנו ע"י בית המשפט.

הבנקים מוכנים, מתנאים מסויימים, להגיע להסדר עם לקוחות בעלי יכולת כספית, אפילו אם היא מוגבלת. הבנקים נשמרים מתחרות נוספות.

על כך ניתן ללמוד מהסדר שנחתם, בימים אלה, בין בנק "טפחות" לבין עמותה, שהקימו מתוך בכלל 6,000 אזרחים שרכשו יחידות דיור ב"אילת קלאב הוטל".

"טפחות" הוא הנושה הגדול, ואינו צריך להשתדר בבקרה להשלים בנייתו של האתר. המבנה הבלתי גמור משועבד לבנק, ובמסגרת המאמצים המשותפים המכיבה עתה הנהלת הבנק לדחיית שני תשלומים חודשיים, על חשבון רכישת היחידה. הרכשי היחידות בפרויקט זה, אזרחים שהנפילה דפקה אותם, מודעים לכך שכל אחד מהם יצטרך להוסיף סכום כסף מכיסו. אין להם פתרון טוב מזה. הרע במיעוטו.

זה יהיה, כנראה, גם גורלם של מאות דיירים שרכשו דירות, קוטג'ים, חנויות ומבנים שונים מן החברה. הם יצטרכו להוסיף סכומי כסף, שיקבעו ע"י הגורמים המוסמכים, לשם השלמת הבנייה.

מהבנקים לא תהיה להם ישועה. לממשלה אין כסף לעזור להם.

קבוצת הנושים הכוללת יצרנים, ספקים, נותני שירותים למיניהם, בחזיקה בידיה שטרות, המחאות והתחייבויות אחרות. ביניהן דירות בשיטת הברטר, שניתנו ע"י החברה בתקופת השנתיים האחרונות.

ללא הסכמת הבנקים, קשה להניח שניתן יהיה להם להגיע להסדר כלשהו. שיבטיח את קבלת כספם. הם יאלצו, איפוא, להכלל ברשימת הנושים ולהמתין להחלטת המפרקים. להמשיך ולהשקיע ב"קלרין", הם יסרבו.

במילכוד לא נעים יהיו עיריות שונות, בעיקר ראשון לציון, ש"העניקו" לחברה הנופלת קרקעות עירוניות לצרכי הבנייה, תמורת המסים השונים. לכאורה, דומה יהיה מצבן לזה של הנושים האחרים. אך, המציאות הישראלית מלמדת שלציבור לקוחות מסויים יש ציפיות מגוף ציבורי, גם אם מורכבות ציפיות אלה אינן ביוצריות.

"זהו מן מצב של אחריות מיניסטריאלית", אומר ראש עיריית ראשון לציון. העיריות לא יעדימו, איפוא, קשיים מיוחדים ויאלצו להתמסר במסגרת הסכם זה או אחר.

יהיו מי שידחיקו פרקליטים שיעסקו בפירוק המפורק, אם כטעם בית המשפט, ואם מטעם הדיירים הנושים למיניהם. חלק מהם הם עתידי נסיון ויודע, ונהדים להם דרכי הוידוק הם מקבלים את שלהם. ככל שהפעילות רבה יותר, תמורתם נאה.

מצבם של קבלני משנה, נותני שירותים למיניהם, ספקים, ואחרים שיתחלבו בתהליך השלמת הפרויקטים, יהיה טוב. יתכנית לתקופה זו של מחסור עבודה ומצוקה כלכלית, התשלומים שיגיעו להם, על פי הדין יהיו מובטחים, ומתקבל כמוחדי הקשר מעל השולחן.

פרנקפורט תל־אביב

דורין פרנקפורט, 34, מעצבת אופנה, נותנת לאתי חסיד את הקטע שלה על תל אביב, אופנה, סגנון, נשים, ביזנס. כולם נשארים בחיים בקטע הזה • עוד משהו נשאר: העובדה שדורין בלונדון, מצליחה, קופצת לתל אביב, לא השתנתה • הדוגמנית שמציגה את אופנת פרנקפורט היא סמדר קליצ'ינסקי, העושה חיל בניו יורק. שווה סיפור. הוא יגיע

מאת אתי חסיד

דורין פרנקפורט. קרייריסטית, תל אביבית מובהקת, תדמיתנית מוצלחת, יודעת להשתמש בתקשורת, אמנית

[צילומים: מיכל היימן]

השיחה התקיימה בשעות הקטנות של הלילה, תחילה בסטודיו, לאור ניאונים מתישי עיניים. אחר כך, בצלע בירה, בר תל אביבי, לצלילי ברגנד־בורגים של כך. פרנקפורט רצתה את הראיון הזה, אבל הייתה מוותרת עליו, באותה מידה. כאופן כללי, היא יודעת מה היא עושה.

הפירסום, איך שלא יהיה, יעשה לה טוב. היא בעסק של פירסום, אופנה. השיחה מתנהלת בעצלתיים. לפני שנפרד בשלוש בלילה, התשש, שהתרפק בשולי הערב, יחדור לקול שלה ביתר תוקפנות. „תזהרי, אל תקלקלי לי".

ביום שני בערב, לילה אחרון בתל אביב שלפני הנחיתה בלונדון, היא דלוקת עיניים, ומותשת. העובדות שתובאנה להלן, רובן ככולן, מפיה. לא ערכתי תחקיר על עסקיה, על היקף הצלחתה בלונדון. יתכן שצריך היה להרים כמה טלפונים, לעמת עובדות, לעכות את כל הקטע.

תל אביב, עולם האופנה, הדוגמנות, המקומונים. בראנז'ה מצומצמת, תל אביבית מאוד, זו שעל הים בקיץ, ובהתגודדויות הזיעתיות של הבארים בתל אביב – מכירה את השם, דורין פרנפורט, מעצבת אופנתית.

פרנקפורט הינה מוצר של סביבה. היא גדלה בתוך התל אביביות הזו, במידה רבה מתפרנסת מהלהג, מהחיוניות, מהזיעה המקומית.

הבגדים שהיא מעצבת, במידה מסויימת, תואמים את דפוסי החיים, ספורט אלגנט, של המרכיבים האנושיים האלה. אני מכירה לפחות עשרה אנשים בתקשורת שלובשים את „דורין פרנקפורט". לא מחוייב, לא ממש אלגנטי, לא ממש ספורטיבי, מעוצב מקורי, אופנתי. דורין פרנקפורטי.

פרנקפורט, תל אביבית בעצמות, מפרבר סביון, שכבת ריפוד עבה למדי מהבית, שהיא משתדלת להצניע. אביה, אדי פרנקפורט, מנכ"ל חברת תעופה אמריקנית, הסניף הישראלי. אמה, נאוה, שותפה בעסקים של דורין, מנהלת את הסטודיו, בעבר, מורה לאנגלית. דורין, 34, בכורה בין ארבעת הצאצאים למשפחת פרנקפורט.

„עברנו לסביון מקריית מטלון, כשהייתי בת 7. להורי יש בית צנוע עם דלת ארומה ופרדס, מסביב גדלות „המפלצות". הורי חיפשו בית עם פרדס, ומצאו מגרש בסביון, שזה באמת היה סביון של שבילי עפר עם עולים מרוסיה אפריקה עם סוסים ופרות".

– כמה עולה כרטיס אוטובוס?

אין לי מושג. לא עליתי על אוטובוס כבר שנים.

השיחה תלווה במידה מסויימת של פלסף, התפלספות. לפעמים הפלסף התל אביבי הזה, הנראה כהעתקו של פלסף לונדוני או ניו יורקי, מצטלצל כמילמול, עמוס עגה מקומית, משפטיו אינם שלימים, בנוי על ההנחה שאנשים ממילא מבינים זה את זה, או שממילא אין בעצם מה לומר, מה לחדש. תל אביביות הנמצאת כמעט תמיד, על גבול הסוטול מאלכוהול, סמים רכים, עייפות, שעמום. סיגנון שטופח למימדים של תרבות שוליים.

היא תגיד, „אופנת לחץ", „נשים מאובזרות", „פלה אוכלוסיה". הרבה מאוד „חיים פרטיים" יש בפלסף הזה. גם פינוק. פרנקפורט, עינים חיוניות, עצמות לחיים גבוהות. המראה שלה פועל מכוח הניגודים, של שיער כהה ועור פנים בהיר. בצלומים, היא מצטלמת בתדירות גבוהה, השיער המסתתר, הוא מרכיב עיקרי. באופן כללי, ניתן לומר, שפרנקפורט, שממהרת להדביק לעצמה תווית של ילדה מכוערת, הסתכלה על עצמה הרבה בראי. שפתון ארום, בגדים שחורים, משקפיים כהות, הם אביזרים שאיזרתה. אפקטים של התדמית. יש לה קול גבוה, נוטה להיצטרדות קלה. ידיים בשרניות וישבן מונן בחצאיות רחבות.

„את יודעת מה זה להיות „צרעת" של אמא שלך. יש לי אחים בלונדינים יפים כחולי עיניים. עלי תמיד היו אומרים, דורין, יש לה שער יפה. הייתי נורא מכוערת, אפילו אמא שלי לא הכחישה. את יודעת מה זה להיות מכוערת בתיכון? איזה מין דבר זה, גם לשנוא ללמוד וגם לא מי יודע הלך לי עם הבנים. כל מסיבה הייתי על הקיר. בגלל זה, אני חושבת, יש לי טראומות ממסיבות. יא, משהו נורא. תיכון הוא רק לילדים יפים".

פרנקפורט, שצלחה לתוך האופנה באמצע שנות השבעים, אולי מיתנה את המתח שבין אופנת עלית לבין אופנת הרחוב. היא שיקקה לתוך התודעה המתפתחת של נשים שעייפו מהציפים ומהמלמלות, והעריפו נקיון קווים ומראה בלתי מחייב. ניתן לומר, שהרחוב הישראלי, לפחות אותה קבוצת שאליה מתייחסים הבגדים שלה, חיכה לפרנקפורט.

אחרי הצבא, נסעה ללונדון ללמוד גרפיקה. אחרי חצי שנה עברה לאופנה, נסעה לפאריז, למדה בפוליטכני של משרד התעשיה והמסחר הצרפתי. אחרי שנתיים, אוקטובר 73', חזרה לתל אביב. התחילה לחפש עבודה. „חיפשת וחיפשתי עד שפרחה נישמתי". בכלבו שלום הסכימו לתת לה דוכן קטן. אמא שלה עזרה לה לתפור. כובעים, ג'ינסים רקומים, חולצות מ־16 בדי משי שונים, חצאיות צבועות ביד. „בכלבו שלום אנשים היו עומדים ומלגלגים כצורה הכי בוטה. שיחק לי קלף והעיתונאים גילו אותי, מהרגע שהעיתונות עלתה על המקום. דבורה לוין, שולה קיסריונורית בת יער, באו ונתנו לי גושפנקה".

מאוחר יותר, פתחה שתי חנויות, בתל אביב ובירושלים. על פי תכנון מוקדם, לדבריה, סגרה את החנויות בבת אחת, לאחר שהשם נקלט, ופתחה בית אופנה. קניה ומכירה לא עניינו אותה. החנויות היו אמצעי לחשיפה.

– היית רוצה לעצב בגד לנסיכה דיאנה?

לא מעניין אותי בכלל. לא מעניין אותי לעצב לאנשים כאופן מיוחד. לא מעניינת אותי האינטימיות הזו.

– מי האישה שלובשת את הבגדים שלך?

כמעט תמיד אישה עובדת, עם קארייה וחוש לדרמה. לא חושבת שיכולה להלביש אישה עם „טעם טוב" שרוצה להיטמע, אלה בגדים עם נוכחות. יש סוג של קהל שאין לו תעוזה. שרוצה ללבוש בגדים נעימים נבלעים, לא יותר מידי קיצוניים לשום כיוון. זה בדרך כלל, קהל מצויין, וגם קהל עם כסף, אבל לא קהל שמושך אותי לעבוד בשבילו. אני נמשכת לאישה הרבה יותר אנרגטית.

– לילי שרון לא תתלבש אצלך?

לא. לא מקנאה במעצבים אחרים שכן מלבישים.

במהלך השנים האחרונות, פרנקפורט יצרה בגדים, על פי הזמנה, לשכבה שלמה של שחקנים, זמרים, אנשי תקשורת, מתחככים ומתחתנים צפון תל אביביים. רשימה לגמרי חלקית של מזוהים עם פרנקפורט: עופרה חזה, ירדנה ארזי, תיסלם, שלום חנוך, סיאם, בריזה, יזהר כהן, משתתפי ארוויזיונים למיניהם. פרנקפורט לוקחת את השמות עם קצת מלח. היא אוהבת אותם, חיה איתם, מכירה את המנטאליות, משתמשת בהם כאמצעי פירסום עקיף.

דורין: „יש הפרדה גמורה בין הבגדים שעשיתי לבמה לאלה שעשיתי בחיים. ארוויזיון זו תחרות שצריכה לזכות את המתחרים בקולות של גנבות, רופאי שיניים. זה לא תמיד טעם טוב, לפעמים קיטש, מצחיק, סקסי.

„אם אני מלבישה מישהו, הוא הצעצוע הכי נהדר. זה כמו לתכנן פנטזיה באותה שנייה. אני משחקת את המשחק שלהם בתום לב. אם מישהו רוצה למשוך תשומת לב של פלח קהל מסויים, משחקת את המשחק שלו".

– את מי את נמנעת מלהלביש?

„לא אגיד. הרבה. לא הרגשתי נוח לשחק במשחק הזה עם מישהו שהולך על העצבים ולוקח את עצמו כבד. עופרה חזה, למשל, אשה מדהימה, היא יודעת, בדיוק, לאן היא הולכת, לא לוקחת את עצמה ברצינות. היא בן אדם אחר לגמרי ברחוב, בג'ינס ובטישירט. יש לה מוסר עבודה. היא עושה הפרדה גמורה. אני לא חושבת שמישהו מבין איזו הפרדה יש לה. היא כל כך חזקה ומורכבת. אני חשה את זה. אני לא כל כך קרובה אליה כחברה".

– זה קצת גם להכנס במעיים של אנשים?

„לא אצלי. אני לא חברה. אני לא רואה את עצמי כחברה. כשאני מתכננת בגדים, אני לא נמצאת בחנות. ההיזון החוזר שלי הוא מה נקנה, מה אוהבים, ומה אני רואה ברחוב. יש דברים שאני עושה והם פאריחה. קורה לי כל הזמן.

– מה מאפיין את הקו שלך?

„הכי נינוח, הכי נקי, וגם קצת דרמה. לא איכפת לי שיהיו דרמאטיים על גבול של טעם לא טוב. לא איכפת לי. צרופי צבעים שיכולים להיות סרי טעם, בעיני הם אנינה טעם. נחות ופשטות ובגדים שיש להם זכות קיום משנה לשנה. יש לי קו מאוד מזוהה לטוב ולרע".

– יש משהו שחידשת, שהמצאת?

„כל הכיוון של הבגדים שאפשר ללבוש בחם, לא היה מפותח עד שבאתי. הצללים האוריינטליות, לא יודעת אם זה מסר או לא מסר".

בגיל 28, היתה בעלת בית אופנה קטן, יצור קטן, 6 עובדים. לפני 3 שנים, פתחה את המפעל ברמת גן, עברה לקו יצור גדול יותר ושיווק רחב, עם שני סוכנים, מחסן והנהלת יצור. הכניסה לשותפות את מרגית סגל שמנהלת את היצור. „מרגית סגל, לא יכולה להגיד הרבה, בדיוק בת גילי, עולה חדשה מרומניה. נחתה עלי כאשר לפני כן, עבדה באלסקה ספורט לזה הרבה שנים".

כאשר הבינה שהיא הולכת על מסלול מסחרי, הפסיקה לייצר בגדים לפי הזמנה. „הרשתי לעצמי לא להיות תלויה בספריזה...

ביטויים של פרנקפורט: אופנת לחץ, נשים מאובזרות. היא נוטה להתפלסף, להשתמש בעגה תל אביבית

היא מלבישה את עופרה חזה, זמרים המשתתפים באירוויזיון. פרנפורט לא מתמחה בנשות חברה. לילי שרון, גילה אלמגור, או אנט פלאטו שרון – הולכות למליץ, או לאוברזון ● פרנקפורט מוצר תל אביבי, מקומוני, מייצגת את עולם המושגים של שיכבה עירונית צעירה, מצליחה

בגד של פרנקפורט. במהלך השיחה, היא נמנעת מלהתייחס לקולגות. נמנעת מרכילות. מתייוסת לרונאן האחרון שלה

בצרכים ובחלומות של אישה. הלקוחה שלי לא מתאימה את עצמה לכל שמלה, מתאימה את עצמה לקו".

האופנאים ג'די מליץ, גדעון אוברזון, עודד גרא ואביבה פינקו, מעצבי אופנת עלית, אם למנות רק אחרים, מייצרים גם על פי הזמנות. קהל הלקוחות שלהם יכול להיות לילי שרון, אנט פלאטו שרון, סוניה פרס, גילה אלמגור, אילנה רובינ:. נשות חברה מזוהות, בעלות סיגנון אישי. אלה, בדרך כלל, מכניסות את המעצב שלהן גם למעמד של יועץ, פסיכולוג. פרנקפורט אומרת שזה לא בשבילה.

מבנה החברה של דורין פרנקפורט: סטודיו, בו נעשים הדגמים ויצור בסדר גודל קטן ואקסלוסיבי לחנות שבבעלותה. המפעל ברמת גן עובד על היצור ההמוני. נכון להיום, פרנקפורט לא מתעסקת בייצור פרופר, רק ביצירת הדגמים. עיקר העבודה שלה בסטודיו, בעזרת שני אסיסטנטים.

במפעל היא מעסיקה גורן, מנהל יצור, ו־5 תופרות ליצור הקו. את שאר הדברים נותנים למתפרה בטול כרם. „אמא שלי ומרגית מנהלים את כל הצד של הכסף. משוחררת מכל הנטל הזה, לא רואה מע"מ ולא שמע"מ. היום, אני מנועה מלהתעסק מכל הצד של ההפקה".

יחסית לסדרות הקטנות, שהיא מייצרת, רמת המחירים בינונית. 100 חתיכות מדגם, זו סדרת יצור קטנה. לשם השוואה, רמת המחירים שווה לאלה של גוטקס, פיצי וניבה, מפעלים על רמה גבוהה, סדרות יצור המוניות. „אישה שקונה אצלי יודעת שהיא יכולה לקנות בגד שלא ירוץ כמו פטריות בכל הארץ".

מפגש עם קניינים מחו"ל, בשבוע האופנה הישראלי, לפני כשנתיים, מהווה מבחינתה נקודת תפנית. לאחר המפגש, החליטה על יצוא, התחילה לחפש שווקים חדשים. „קניינים מחו"ל לא באו לקנות אופנה, אלא סחורה. זוהי נקודה כאובה בארץ. קניינים הגיעו לארץ לא בגלל שיש לישראל מה לחדש. רצו 3000 חתיכות מדגם. כל הבנייה האיטית שבנינו את עצמנו כקו, הלך לאיבוד על הקניינים מחו"ל. את זה אני לא רוצה. זה לא לייצר בכל מחיר".

אחרי שבוע האופנה האמור, החלה לנסוע לחו"ל, לקחה איתה הזמנות מוערות על קו שלם. „נורא פחדתי שזה האגו שלי. אני בארץ וחושבת את עצמי מי יודע מה."

היום, יש לה חווה בלעדי עם חברה אנגלית להפצה ושיווק. חברת משקיעים שפתחה חברת בת על שמה. החברה מחזיקה חנות וחדר תצוגה בקובנט גרדן, רחוב של מעצבים בלונדון. את העיצוב לחנות עשה רון ארד, מעצב פנים ישראלי, מצליח, החי בלונדון.

– במה השקיעו?

„לא יודעת, אבל הרבה. עד עכשיו הגשתי תקציבים. והם אישרו אותם. לקחו חברת יחסי ציבור ענקית. כל הצד של התדמית והעיצוב, היה מוטל עלי. מהבחירה של הלוגו ועד העצוב של הגלויות שנשלחו לקליינטים.

„יכול להיות שהולך לי בלונדון בגלל שאני חדשה ומוזרה. החנות עבדה על היום הראשון. השתתפנו בתצוגת מעצבי אופנה אנגליים, ומיד קיבלנו הזמנות בסדר גודל חמור, שלא הייתי חולמת עליו בארץ. מעדיפה לא לתת מספר. מוכנה לומר שהזמינו 16 חנויות. זו מסה לא קטנה. בשביל חברה מתחילה, זהו סדר גודל בינוני. אני נורא מפחדת מעין הרע. לונדון זה אירוע, לא משהו בכיס שלי. בישראל מושקע פלח ענק מהחיים שלי. בעצם קרעתי את התחת, במשך שנים. אני יכולה ליפול על הפנים בלונדון, אבל אף אחד לא יכול לקחת לי מה שיש לי פה".

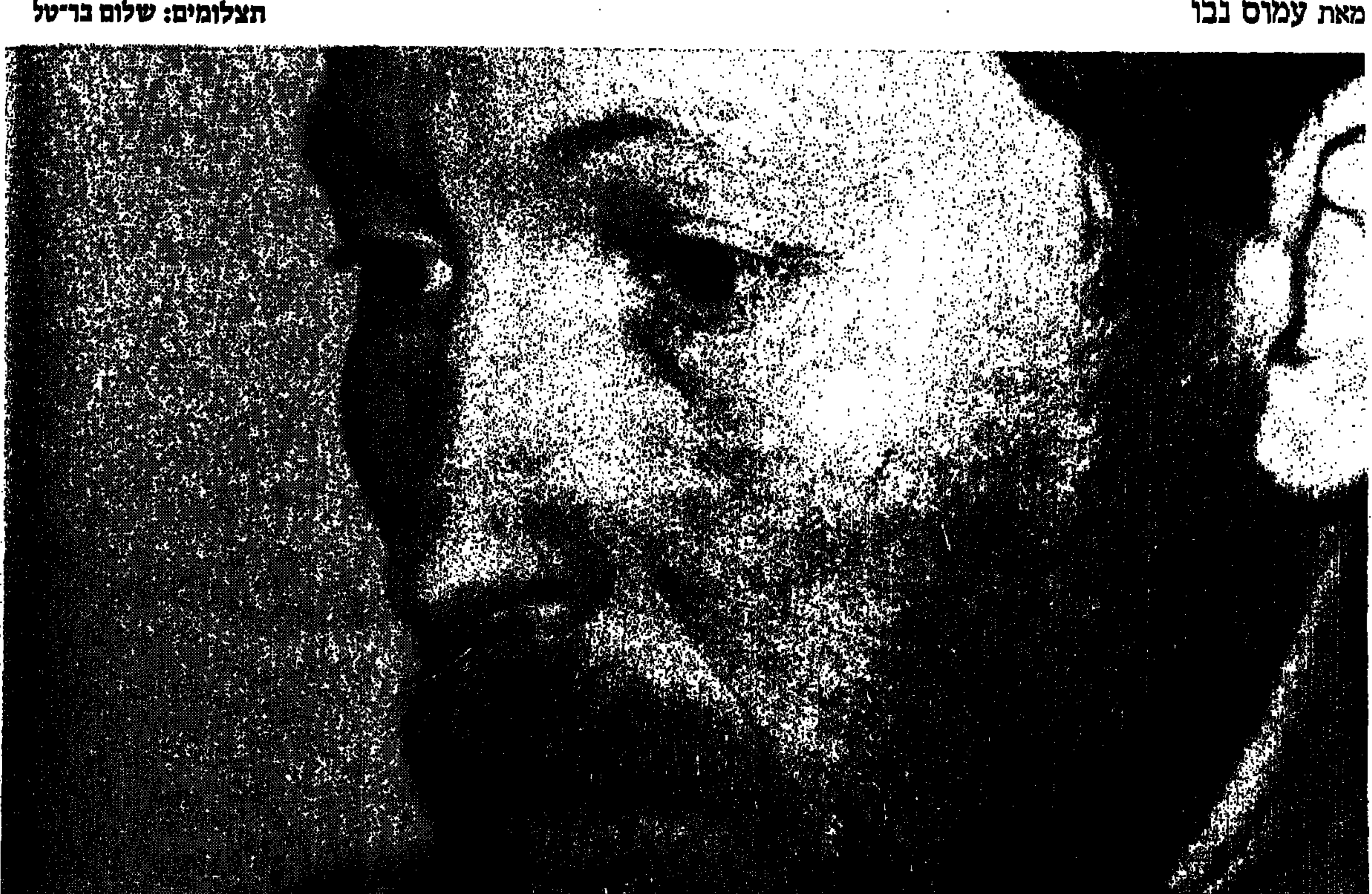
בארץ, פרנקפורט מוכרת ל־60 חנויות, בלונדון, מרוכז ברשתות גדולות. את מבחן הקניינים היא כבר עברה, עכשיו היא צריכה לעבור את המבחן של הקהל. כ־15 בפברואר, תתקיים תערוכה נוספת. פרנקפורט, כמו עלה נידף, מקווה שהקניינים יזמינו פעם שנייה. על החיים הפרטיים שלה היא לא נוטה לדבר. פרנקפורט נשואה, 4 שנים, לגרי קורן, מהנדס, פרוייקטים למשרד הבטחון. קורן, אמיר, מבעלי מסעדת פורושקי, לא נוכח בסצינה התל אביבית, מוצנע מאוד. פרנקפורט לא מצטלמת איתו. נכון להיום, גם לא משתתף פעיל בחיים שלה.

היא נוסעת הלוך, ושוב לונדון תל אביב. קורן נשאר בדירה המשותפת, צפון תל אביב. פרנקפורט, בלונדון, מנהלת רומן גלוי עם הרר גולדמן, 24, מוסיקאי, טיאס, „הדבר הכי קרוב לי בעולם".

„לפעמים, יש רגעים מקויימים או שעות קסומות. אף אחד לא מחובר לאף אחד. החיים הם לא באלהי כמה וזמן שזה נמשך זה קסם. לא יכולים לשלוט בזה. קסם זה שעות רגעים ימים של הרמוניה. זו איכות שקיימת בין אנשים.

זה האיש

מאת עמוס נבו
צלומים: שלום בר־טל

זאב קורנברג. „מפרשת הכושי לא יצאתי יפה. הייתי צריך למנוע את המעשה. גם הקיבוצניקים נכשלו"

לפני כארבע שנים, כשצילם זאב קורנברג את הורדת הכושי הסמוי לים, מול חופי מוזאמביק, לא תיאר לעצמו שכך יתגלגלו הדברים: אבנר גלעד, קברניט האוניה „מורן", עומד בימים אלה לדין על מעשהו. קורנברג, המלח, מתחיל חיים חדשים כפוליטיקאי. בשבוע שעבר, העיד במשפט ● עם פיצוץ הפרשה, חזר קורנברג לבית שמש, שבור, שנוא, מובטל. לא רצו בו יותר על הים. קראו לו מלשין ● המצב בבית שמש, הזכיר לו עוולות מימיו על הים. בבחירות להסתדרות, קיבל את קולות הצעירים ● אם היה יכול – היה חוזר לים

זאב קורנברג מחבייש. המראות רודפים אותו. כמו חלום רע. 15 שנה חי על הים. עכשיו, הוא לא רוצה לראות יותר את חבריו לאוניה. משתדל שלא לפגוש ידידים מהצבא. חש מושפל.

לפני כשבועיים, עמד עם אייל פארן במסדרון בית המשפט המחוזי בחיפה. פתאום הופיע אבנר גלעד. אייל שאל אותו אם לגשת לגלעד. הם עמדו נבוכים. קורנברג: „אייל אמר, תשמע, אני חייב לגשת אליו, תראה באיזה מצב הוא. אמרתי לו שלא יילך, אבל הוא הלך ואמר שלום לגלעד, וגלעד תקע בו מבט זועם. צדקת, אמר אייל. אתה יודע למה צדקתי, אמרתי לו, כי אני נמצא כבר שנה בעולם הפוליטי. לבשתי שיריון. לבשתי עוד קליפה. הסתובבתי אליו עם הגב, שלא אראה אותו. אייל נשאר עדיין קיבוצניק נאיבי".

לפני למעלה משנה, היו גיבוריהם של כלי התקשורת. אייל פארן, מקיבוץ יפתח, חשף את פרשת הכושי הסמוי, שהושלך לים. זאב קורנברג, מבית שמש, צילם את האירוע. היתה מהומה גדולה. „ועדת חירם" חקרה את הפרשה וקבעה, כי הורדת הנוסע הסמוי בלב ים מנוגדת לנורמה המוסרית המקובלת ולחוק. המשטרה גבתה עדויות. בימים אלה עומד רב־החובל אבנר גלעד לדין. קורנברג חש נורא.

הוא חי את הימים, את השעות. הוא לא ישכח. זה היה ב־8 במארס 82', מספר כתב־התביעה נגד גלעד. „מורן" היתה מול חופי מוזאמביק. פתאום התגלה כושי סמוי. רב החובל, אבנר גלעד, החליט להורידו לים. הוא הורה לרב־המלחים לבנות רפסודה. לטענת התביעה, איים גלעד, שאם לא יעשה כהוראתו, יוריד את הנוסע לים עם חגורת הצלה בלבד.

השעה היתה 11. זאב קורנברג וחבריו עמדו על הסיפון. הים שרץ כרישים. רב־המלחים, ממשיך כתב התביעה, הורה להם לבנות את הרפסודה. אנשי הצוות סירבו. קורנברג וחבריו מחו באוזני גלעד. גלעד התעקש. הוא הודיע להם, כי התנהגותם היא כעין מרד.

רב־המלחים החליט לבנות את הרפסודה: סתם קרשים הקשורים זה לזה. היא הושלכה למים. הכושי סירב לרדת. לטענת התביעה, ניגש גלעד לנוסע והחל להכותו ולהצליף בו כחבל עבה, הטיח את ראשו בדופן האוניה. הכושי המשיך להתנגד. גלעד כרך על צווארו חבל, וגרר אותו אל עבר סולם החבלים. הקצין השלישי עזר לו. השניים הלבישו על הכושי חגורת הצלה ואילצו אותו לרדת אל הרפסודה הרעועה. הכושי נעלם.

קורנברג צילם. תמונה ועוד תמונה. כשהגיעו לחוף, נמסרו התמונות לאיגוד הימאים. קמה סערה. חברת „תרשיש" זרקה את קורנברג מ„מורן". על אייל כעסו בקיבוץ. קורנברג ואייל דיברו עם מי שדיברו. הדברים לא הועילו. ניסו להשתיק את הפרשה. עד שלא היתה ברירה: העיתונות פירסמה את ה„אני מאשים" שלהם.

קורנברג שילם את המחיר. חודשים ארוכים הסתובב מובטל: „זו הרגשה מזופתת. אתה הולך ללשכת העבודה של הימאים. חברים שלך. אתה מבקש עבודה, והם אומרים לא. אתה שואל למה, והם אומרים תבין לבד. הם דואגים לתחת שלהם. הלכתי מחברה לחברה. לא הסתכלו עלי.

„קראו לי מלשין, בוגד. משרד התחבורה עיכב אותי בארץ. כאילו אני הפושע. רצו שאעיד בוועדת החקירה. הלכתי אליהם ואמרתי, חבר'ה, תנו לי כסף, בגללכם אני מעוכב בארץ. לא היה עם מי לדבר. ישבתי בבית, אצל אמא, בלי גרוש על הנשמה, עישנתי סיגריות וחיכיתי שיקראו לי.

„תורי הגיע. באתי לוועדה. איזו ועדה מצחיקה. אנשים יכלו לשקר, כי לא דרשו מהם להשבע. אייל ואני הסכמנו להחקר רק בתנאי שיאפשרו לנו להשבע. חשבנו שאם נדרוש להשבע, יבינו לאן העסק הזה מוביל. הם סירבו. אמרתי אני לא מעיד. בסוף, יו"ר הועדה הסכים להשביע אותנו. אירגנו לנו איזה ספר תנ"ך".

הרגיש שמתנקמים בו. פה ושם עשו לו טובה. נתנו לו להפליג על האוניות הכי גרועות. על גרוטאות. אה, אתה קורנברג מהכושי, היו בזים לו. הוא היה עולה על אוניה, ותופס שקט. המלחים הפשוטים דווקא עמדו לצידו. לקצינים היה כמו עצם בגרון. לא אחת התרחקו ממנו. ביקשו ממנו ללכת. הוא אומר שנשך שפתיים. היה לו קשה.

לא, לרגע לא הצטער שכך נהג. בצי הישראלי מכירים אותו. הוא איש של עקרונות. עושה צרות. בן 36, יליד גדנסק שבפולין. בן שבע עלה ארצה. מאז הוא בבית שמש. רווק. אין לו גרוש על הנשמה, הוא אומר. לא דירה. לא מכונית. גר עם אמא.

סיים את הצבא עם שמונה שנות לימוד. בבית־שמש לא היה תיכון. הוא מצטער. שירת ביחידה קרבית. פעם צעק. התחצף. סירב פקודה. שפטו אותו ל־70 יום, ואחרי שבועיים חננו אותו. הוא סירב להשתחרר. אומר שרצה שהדבר ירבוץ על מצפונם של מפקדיו, ששפטו אותו שלא כדין.

אחרי השחרור, שב לבית־שמש. הלך

שלחו אותי לסוף העולם. לאוניות של האנשים האבודים. אלה אוניות, שאתה שנה לא רואה את הבית

לעבור עם חבורות רחוב. אחרים מהם רצו להיות ימאים, והוא ליווה אותם לחיפה: „ראיתי אוניות, שמעתי צפירות, הרחתי תפוזים, ופתאום הבנתי שאני עדיין ילד. לא ראיתי כלום כחיים. פתאום המרחקים תפסו אותי. אתה גר בעיירת־פיתוח וגדל במשפחה של אקרמאים ואין לך כסף, ופתאום אתה שומע על חו"ל, ובאיזו נקודה, כואב לך שאתה מבית־שמש, ואינך יכול להשיג את כל זה".

הלך לקורס חובלים, ומאז הפך הים לדרך חיים. עולם סגור, הוא אומר. בית־סוהר הכי שמור בעולם. אתה צריך להלחם על הפינה שלך, על המקום שלך בחדר האוכל. דברים קטנטנים. נלחמים על כיסא, על צלחת. זה בית־סוהר עם חופשה לאהבות קטנות.

הוא אומר שגילה הרבה כיעור על הים. דיסטאנס נורא בין קצינים למלחים. משרתים שמסדרים להם את המיטות. והקפטיין הוא מלך. הוא יכול גם לתקוע לך תלונה וגם לשפוט אותך. בים לא קיים מושג של צדק. הקפטיין תמיד צודק. קורנברג אומר שזה אכל אותו.

מהר מאוד גילו שהוא מנהיג. בחרו בו לוועד. הייתי ועד, הוא אומר. ועד של איש אחד. הוא מדבר מהר. יש לו מבטא פולני, ריש מתגלגלת, גוף מוצק שיער שטני, ידיים כבדות. קראו לו „הנגר".

הוא לחם בשביל המלחים שאיתו. מעולם לא ביקש כסף. תמיד, לחם על איכות חיים, על כבוד. דאג שלא ייצאו לעבוד על הסיפון בגשם, שיקבלו מגבות גדולות כמו הקצינים, שיאכלו כולם יחד. תבע מהקצינים שידברו למלחים יפה: „תמיד העמדתי להם אולטימטום. הם ידעו שאיתי לא כדאי להתעסק".

פחדו ממנו. על כן, מעולם לא נתנו לו תפקידי פיקוד. ב־1976, הצליח להשבית את כל הצי. הוא היה אז מלח ב„גלילה". האוניה עגנה בנמל ברמן שבגרמניה. הוא אומר שרב־החובל והקצין הראשון התנהגו אליהם בצורה מחפירה, בהתנשאות נוראה. קורנברג התקשר לארץ. מזכיר איגוד הימאים אישר לו להשבית את האוניה. „גלילה" הושבתה. רב־החובל זעם. בארץ הושבת הצי. כששב ארצה, העמידו אותו לדין.

קורנברג: „אתה מבין את האבסורד, אני ועד, מכריז על שביתה חוקית, לאחר שהמזכיר שלי אישר אותה, והם מביאים אותי לארץ ומאשימים אותי בכל מיני עבירות רימיוניות.

„כל האשמות שלהם נפלו. את הקפטיין הרי אי אפשר היה להאשים סתם כך. על כן הלכו והלבישו עלי דבר חדש: האשימו אותי שפגעתי ביחסים הכלכליים בין שתי המדינות.

„בסוף נזפו בי. שנה שלמה לא עבדתי. כשחזרתי לים, הקפטיינים התחילו להתעלל בי. הלכו עלי כאסח. ומי יגיד להם משהו? שלחו אותי לסוף העולם. לאוניות של

בן 7 עלה ארצה מגדנסק שבפולין. רווק, אין לו גרוש על הנשמה. לא דירה, לא מכונית. גר עם אמא בבית שמש

שאדונים משרתים
כוח בלתי מוגבל לרב
השבית את הצי. מאז נחשב

האנשים האבודים. אלה אוניות, שאתה כס אליהן במטוס, ושנה לא רואה את הבית. כל הזמן הרגשתי שאני צודק, אבל בגלל שאני קטן, איש לא רצה לשמוע את האמת שלי".

בים, הוא אומר, קיבל שם של גבר יודע לעמוד על שלו. מלה שלו זו מלה. אני לא פראייר, אומר קורנברג. קשה למצוא בכל צי־הסוחר בנאדם שיכול לטפס עלי. הציעו לו לרוץ בבחירות לאיגוד הימאים, והוא סירב. פעם, כשהעביר את תמיכתו כפולי ובצקי ליגאל כהן, פיטרו אותו.

שנה שלמה היה מובטל. נמאס לו מכל הקנוניות. חיפש אנשים טובים. הגועל, הוא אומר, כבר יצא לו מהאוזניים. שמע, שלעבור עם קיבוצניקים זה משהו טוב. אנשים מוסריים. חבר'ה רגועים. אנשים יפים. נלחם הרבה כדי להגיע לחברת הספנות „תרשיש", וכשהתקבל, לא היה מאושר ממנו.

עד שגילה, שגם בין הקיבוצניקים אינם תמיד יפים מוחרים למוות, חיים בתוך צמר גפן. פתאום, אומר קורנברג, גיליתי שבית שמש ליבהלית יותר, דימוקרטית יותר מאשר קרמה קיבוצים. זה היה בשבילו שוק גדול, הוא אומר.

חזר לבית שמש. התבייש להסתובב ברחובות. בית שמש עיירה קטנה. כולם מכירים את כולם. בבתי הקפה אמרו שהוא גבר; מאחורי הגב קראו לו מלשין. ימים ארוכים התבייש לבוא הביתה. הסתובב עם אייל בתל אביב. אחר כך נסע איתו לקיבוץ.

תמיד הסתובב עם שניים־שלושה גברים לצידו. אומר שפחד שיתנכלו לו. קולות אנונימיים איימו עליו בטלפון. הסתובב שבור ורצוץ. בלי עבודה. בלי כסף.

כשהתפרסמו התמונות של הרפסודה בעולם, רתח מזעם: ככה עושים?! החברים כעסו עליו. לא יפה, אמרו לו. הלכת והילשנת בשביל כסף. היה צריך להצטדק: „העיתון שפירסם את התמונות שלי בארץ, עשה לי עוול. מכר את התמונות לחו"ל, בלי לבקש רשות, בלי לומר לי. הם פגעו בי מאוד. בסוף אומנם שילמו לי, אבל פגעו בכבוד שלי. הרסו לי את העתיד בים. אצלנו, הימאים, אין לזה כפרה".

פה ושם, הוא אומר, ניסו לתפוס עליו טרמפ. באו פעילי שכונות מכל הארץ, והציעו לו הצעות פוליטיות שונות. סעדיה מרציאנו מהפנתרים הבר כלו. ימין סוויסה מהאוהלים ידיד קרוב. הוא אומר, שסירב לכולם. בבית שמש הלכו ונשלמו ההבנות לבחירות להסתדרות. ידידיו הציעו לו להיכנס לפוליטיקה. כל הזמן לחמת למען החברים שלך באוניות, שיהיה להם טוב, אמרו לו. הגיע הזמן שתעשה גם משהו למען החברים בבית שמש. קורנברג אומר, שסירב. הפוליטיקה תמיד הגעילה אותו.

„אבל הלחץ היה חזק", הוא אומר. „לא נתנו לי מנוח. באיזשהו מקום הבנתי, שאני חייב לעשות את הצעד הזה. כל החיים שלי אני מרגיש את עצמי נרמס. בבית שמש לא היה לי כלום. בים רמסו אותי הגדולים. לחמתי כל הזמן נגד הדיקטטורה שלהם. אפשר לומר, שפרשת הכושי הסמוי פתחה לי את העיניים. נתנה לי אומץ. היא דוחפת אותי לכיוון לפוליטיקה. היא אמרה לי: זאב, אל תוותר. עכשיו אתה צריך להגיע לעמדת כוח ולשלוט כאחרים, כמו שהקפטיינים שלטו בך, כמו שאבנר גלעד שלט בך. עכשיו תוכיח לכולם, שאפשר לשלוט אחרת. תגדל אנשים טובים יותר.

„אחרי הפרשה הזו הבנתי, שכדי לשנות, צריך לשבת למעלה. לא מספיק לשבת בסמטאות ולצעוק את הכאב שלך. צריך

שירת ביחידה קרבית. שפטו אותו ל־70 יום. אחרי שבועיים חננו אותו. קורנברג סירב להשתחרר

לדאוג, שהטובים יגיעו לשלטון. שלא ייעשו עוד מעשים לא מוסריים".

הוא אומר שירד ליבשה מבוגר יותר, מפוכח. פתאום בית שמש נראתה לו כמו האוניה שלו: „אחרי כל הפרשות האלה, של גלילה והכושי, אתה חוזר הביתה, ופוגש עיירה במצוקה. אתה רואה איך כל החבר'ה יושבים שם למעלה, ומנהלים לך את החיים. מעמדות. משרתים. כמו בים. אנחנו ראונדטאון. לא מספיק טובים לקחת בעצמנו את השלטון בידיים. מביאים אנשים מן החוץ שינהלו לנו את החיים".

הוא הקים עם חבריו רשימה א־פוליטית, „מגן", ששמה לה למטרה להלחם למען עיר טובה יותר. לא היה להם כסף. קורנברג אומר, שהשקיע במפלגה את כל החסכונות ואת הכספים שקיבל עבור התמונות.

בבחירות להסתדרות הפתיעו. קיבלו את קולות הצעירים. 17 אחוז תמכו בהם. 2 מנדטים. הליכוד זכה ב־6 מנדטים. המערך ושינוי – ב־7.

בבית שמש אומרים שהם סיפור הצלחה. יוסי כהן מונה לרכז האיגוד המקצועי. זאב קורנברג למזכיר הנוער העובד והלומד. שבעה חודשים לא איפשרו לכונן את המוסדות בבית שמש. הם ליצן־מאזניים. קורנברג אומר שלא הסכימו למכור את עצמם בכל מחיר. לדבריהם, סירבו לקבל כסף.

קורנברג: „נלחמתי לקבל את הנוער. זה הדבר שאני הכי מאמין בו. הנוער הוא התקווה שלנו. חינוך טוב הוא ערובה לכך, שלא יצמחו לנו כל מיני אבנר גלעד כאלה. נוער יפה הוא מדינה יפה. עם פרשת הכושי לא יצאנו יפה בעולם. גם אני לא יצאתי טוב כלפי עצמי: הייתי צריך למנוע את המעשה. גם הקיבוצניקים נכשלו. אני אדאג למועדוני נוער, לתעסוקה. אני רוצה שמהנוער הזה יגדלו מנהלים, מורים, ראש־עיר".

אין לו גינונים של פוליטיקאי. איש פשוט עם חלומות פשוטים. שונא לשבת בראש השולחן, שונא, לדבריו, שררה. יש לו חדר קטן במועצת הפועלים. ארון ברזל. שולחנות סוכנות. כיסא כתום. מאוורר ישן. סטיקרים. דיגלונים. עכשיו הוא מרוויח 500 שקל חדש. על הים השתכר 1,500 דולאר. לא, הוא לא רוצה להיות ראש עיר, לא חבר כנסת.

השבוע התעמק בחוקת ההסתדרות ובחוקת הנוער. לומד להיות פוליטיקאי. זה לא קל, הוא אומר. הוא בא בבוקר ועוזב בלילה. כוס עבודה. המערך לא רצה בו, אבל

בית שמש נראתה לו כמו האוניה שלו: עולם של רעים וטובים, אדונים ומשרתים

לא היתה לו ברירה. קורנברג אומר שכמעט אף פעם לא הצביע לכנסת. תמיד היה על הים. לוא הצביע היום, ודאי היה שם „אמת".

פרשת הכושי, הוא אומר, לא עזרה לו קצת הפריעה. אמרו שהוא רודף פרסום. והלחשו שאינו אמין. אומר שביקש שישימו אותו בסוף הרשימה, כדי שלא יאמרו שהוא עושה הון פוליטי מסבלו של כושי אחד. שלא יגידו, שבזכות אבנר גלעד זכה בכיסא.

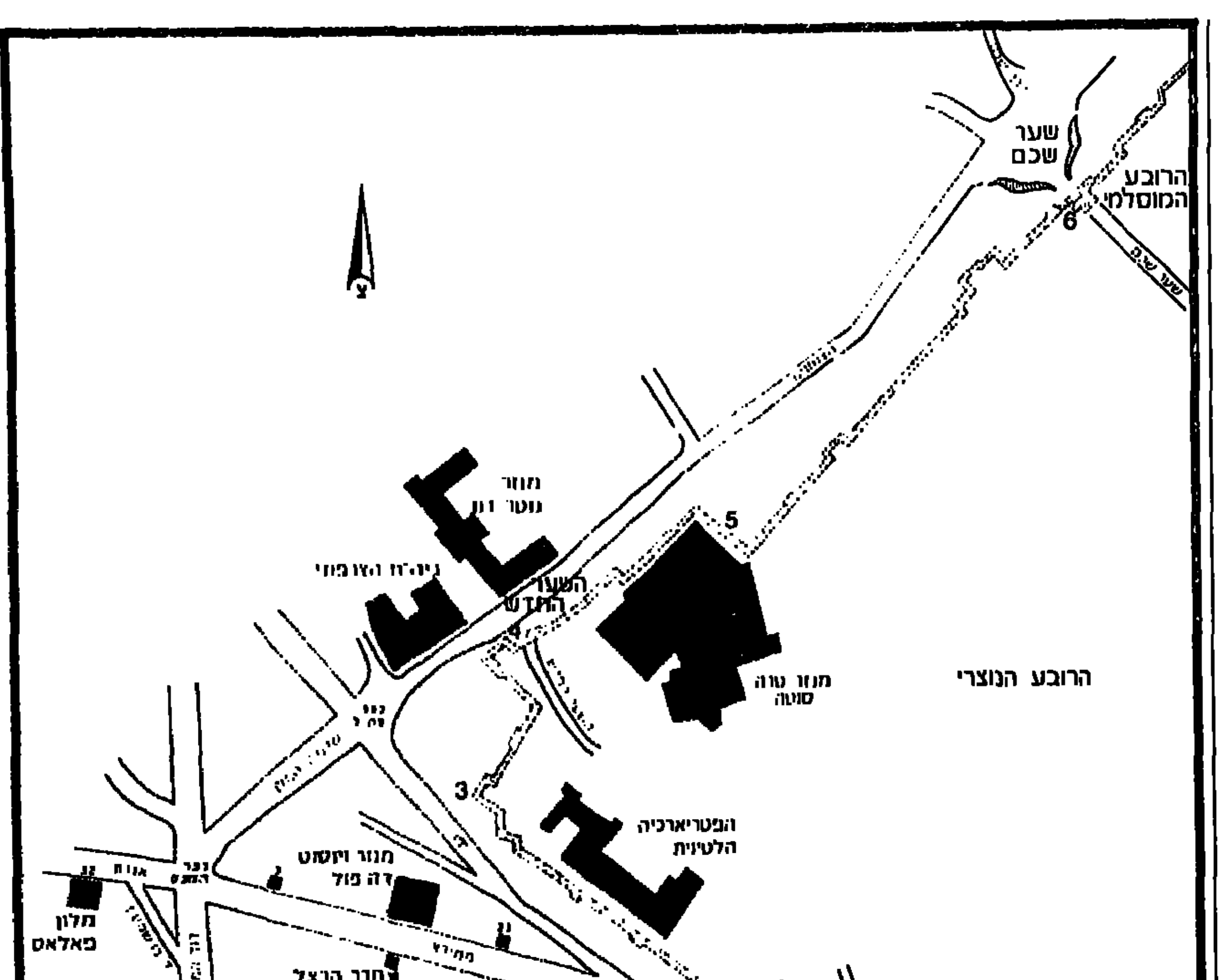
טוב לו עכשיו איפה שהוא. למערך כמי שמתנגד ללא ישב בשקט: הוא ילחם. יחולל סערות. „הפקדתי אצל ראש הרשימה שלנו מכתב התפטרות חתום בלי תאריך, כי אני אמיתי", הוא אומר. „עשיתי את זה כדי לא לאפשר לי להפוך לרע ומנצל בהמשך הזמן. הפוליטיקה משחיתה. אתה יודע. ברגע שארגיש כך, אקום ואלך. אינני דבוק לכסא. אם תוך חצי שנה אראה שאינני מצליח, אחזור לים".

קשה לו בלי הים. לפעמים הוא שוכב על הגב ומביט בתקרה ושומע את הגשם בחוץ, נזכר בערבים שלו ברחובות האפלוליים ליד הנמל, עם תכיפות הבירה, וריח היין, הנשים.

מעת לעת הוא מגיע למשפט של אבנר גלעד כעדות. משתדל לא לעבור ליד הנמל. כשהוא שומע את צפירת האוניות ומריח את מלח הים, משהו מתעורר בקרבו, והוא רוצה לזרוק הכל: „כל־כך בא לי להיות בלי עיתונים, בלי הרשות, לברוח לארוחות עם בקבוק בירה, לחכות בסקירה הסוערת. ולא לעשות חשבון לאיש".

מלח אמיתי. בלי כתובת קבע. עם מום בלב. ממשיך לשוט את הגבר. מסתיר חלומות גדולים, מתוך הרגל. נוסע במוניות, בשולחן בשיש בלי חשבון. השבוע הבטיח שוב. נשמע מסמן.

אומרים ישנה ארץ

טיילת החומות

שעות פתיחה וביקור – ימים א'–ה' – 09.00–16.00. ימי ו' 09.00–13.00. שבתות וחגים 09.00–16.00. קבוצות מאורגנות יכולות לעיתים לעלות אל החומות לסיור לילי. פרטים בבית־ספר שדה ירושלים, טלפון (02)0222793. הסיור על החומה כרוך בתשלום, גם בימי חג ושבת.

המצודה
מגדל דוד, המוזיאון לתולדות ירושלים

מומלץ לביקור לפני העליה על טיילת החומות.

הביקור במצודה נמשך בין חצי שעה לשעה, והוא כולל:

- תערוכת בובות – דמויות מי־רושלים.
- מוזיאון של מימצאי המצודה.
- דגם ירושלים מהמאה ה־19 (חדש).
- סיור בחצר: ארכיאולוגיה של המצודה.
- תצפית מהמגדל.
- חזיון רב־מסכי על ירושלים בש־עות 10, 12, 14, 16, 17, 18.30. (בשבתות סגור).

במצודה אפשר לבקר כל הש־בוע, כולל שבת, בשעות 09.00–16.30.

הכניסה בתשלום: לחבר החברה הנחה:

מסלול טיול
טיילת חומות ירושלים • שכונת המאמינים

מסלולנו מתחיל בשער יפו (מסו־מן במפה ב־1), מרכז החיים המסח־ריים והציבוריים של העיר בדורות השונים. מכאן יצאה במאות הקוד־מות הדרך לחברון, וזהו מקור השם הערבי של השער: באב אל חליל – שער חברון. לא בכדי צצה כאן במ־אה הקודמת תחנת כירכרות, אשר פינתה את מקומה לתחנות האוטו־בוסים והמוניות כיום.

מעל השער נבחין בכתובת המנ־ציחה את מפעל הבניה ואת יוזמו – הסולטן העות'מאני סולימן: „בשם אללה הרחמן והרחום ציווה לבנות חומה ברוכה זו אדוננו הסולטן הג־דול, מלך התורכים, והפרסים, סו־לימן בן סלם חאן. אללה ינציח מל־כותו". מה שלא נאמר בכתובת הזאת הוא, שהכספים למימון בניית החומה נאספו מיהודי אלכ־סנדריה שבמצרים.

תוך כדי מעבר בשער הולכי הר־גל, כדאי להתבונן במספר פרטים, הקשורים לתפקידו ההגנתי של המיבנה:

- לשער צורה זוויתית, כדי שאם האויב יצליח לחדור פנימה, לא יוכל להסתער בתנופה אחת, אלא יהיה מוכרח להיעצר, לפנות שמא־לה, ולהתחיל את ההסתערות מחדש.
- הדלתות הגדולות, אשר בעבר היו מעץ מצופה מתכת, למניעת שריפות, ננעלו מדי ערב ונפתחו רק למחרת, לאחר הנץ החמה. בדל־תות נמצא פתח קטן – פישפש – אותו פתחו השומרים התורכיים בלילה רק במיקרי חירום, או... תמורת בקשיש.
- מעל השער נבחין בחריצים, שעל פניהם אפשר היה להוריד שכבת ברזל, כדי לחסום את השער שוב, אם הצליח האויב להבקיע את דל־תות העץ.
- מעל לחריצים הללו צריחון קטן – משיקולי בלע"ז – ובו חורים, משם אפשר היה לצקת שמן רותח או זפת חמה על אויב שינסה לפ־רוץ את השער.
- בקיר המיבנה מצויים חרכי ירי – חריצים ארוכים, דרכם אפשר היה לירות חיצים לעבר התוקפים. עם תחילת השימוש בתותחים הורחבו חלק מחרכי הירי והותאמו להשח־לת קני תותחים.

כדאי לשים לב גם לעיטורים הר־בים שבמכלול השער. עדות לחשי־בותו הגדולה.

נחזור מספר צעדים אל השער ונעלה במדרגות שמימיננו (2), אשר יובילו אותנו לרחבת המגדל. מכאן נצא למסלול טיילת החומה, כשפ־נינו צפונה, ואנו הולכים על שביל צר אשר שימש את הזקיף התורכי שהיה שומר כאן. לאורך הדרך נב־חין בצורת השיניות של החומה, בחרכי הירי ובמספר בליטות מן החומה כלפי חוץ, המכונות „מגדלי החומה".

מימיננו נגלה והולך הרובע הנוצ־רי, ומשמאלנו נמצאת בסמוך לחו־מה שכונת ממילא, שחלקה הגדול מיועד להריסה, לשם בניית מרכז גדול למסחר ולתיירות (ראה מסג־רת) נעבור דרך חדרון ובו שלט, המעיד שעד מלחמת ששת הימים היתה כאן עמדה של הלגיון הירד־ני.

נתקדם לפינה הצפונית של החו־מה (3) ונעצור לתצפית. מתחתינו, מחוץ לחומה, מדשאה, ובה שרידי מצודה צלבנית, שנקראה מצודת טנקרד. שרידי המצודה הגדולה נמשכים גם מתחת לחומה, וחלק משרידיה טמון תחת המיבנה הג־דול הקרוב אלינו מימין, בתוך העיר העתיקה. זהו בית־הספר התיכון פרייר, המשמש את האוכ־לוסיה הערבית־נוצרית בעיר.

עוד כמה צעדים, ואנו מעל לש־ער החדש (4). השער נפרץ בחומה לקראת סוף המאה ה־19, ברשות הסולטן עבדול חמיד, לבקשת נוצ־רים שגרו מחוץ לחומה וביקשו לקצר דרכם לרובע הנוצרי ולכנ־סיית הקבר: השער חסר כל אמצעי הגנה מסוג אלה שפגשנו בשער יפו. במלחמת העצמאות ב־17 ביולי

המוזיאון בשער שכם

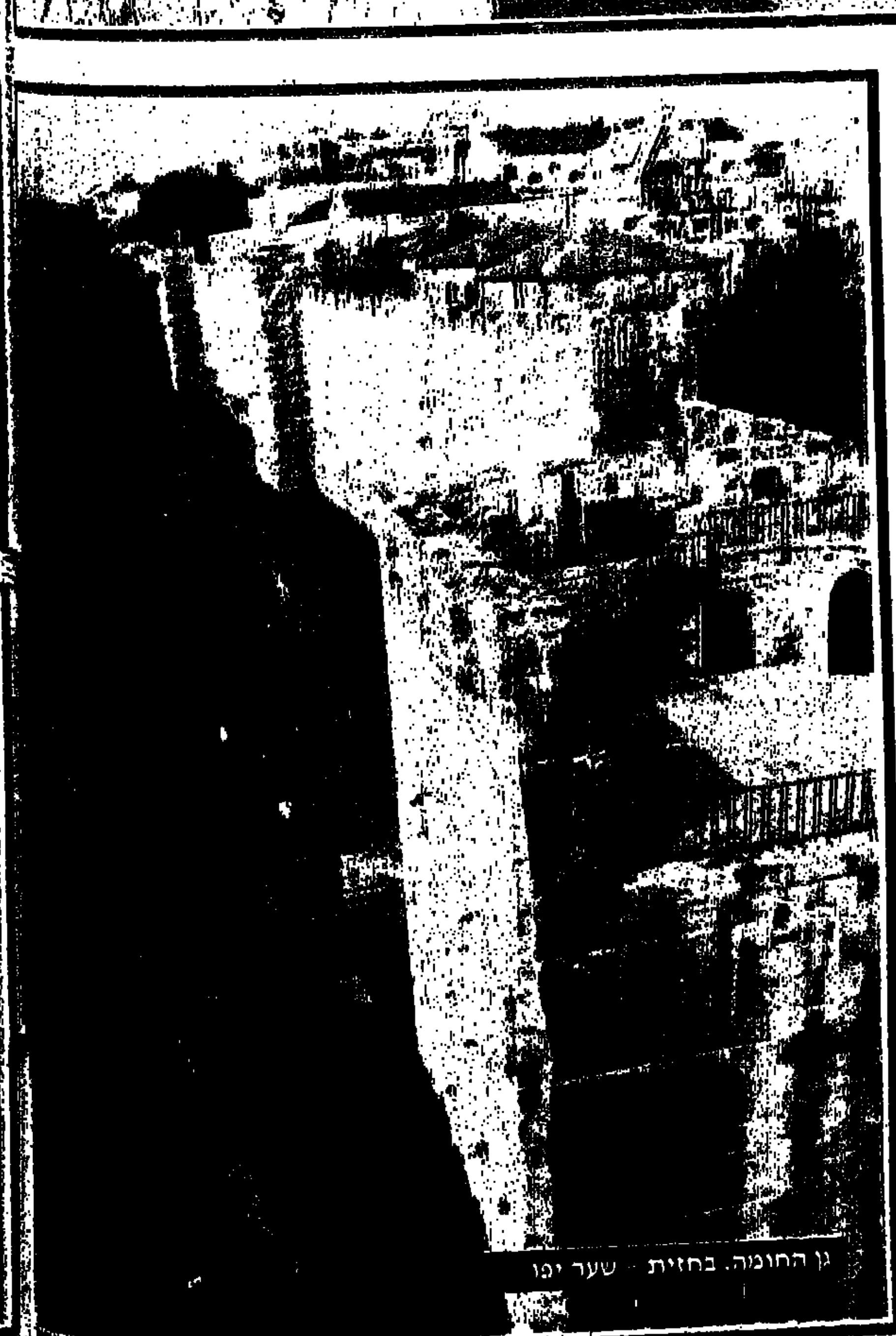

טיילת החומות. שברקע: הר הצופים

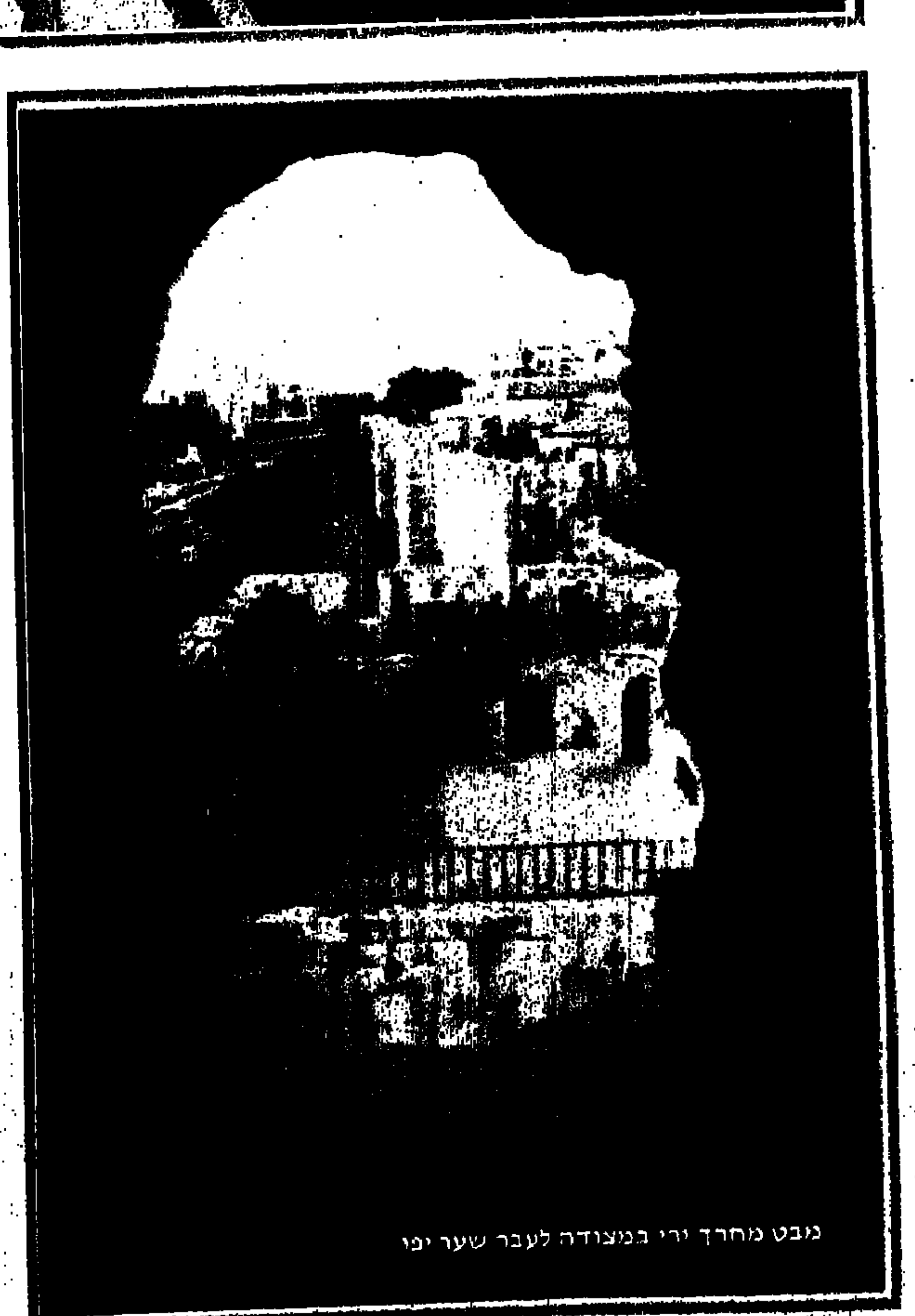

כיכר עומר אבן ח'טאב

כיכר צה"ל במבט מהחומה

המצודה („מגדל דוד") ושער יפו

הרחבה שלפני שער שכם

גן החומה. בחזית - שער יפו

מבט מחרך ירי במצודה לעבר שער יפו

1948, במיסגרת „מיבצע קדם" השתלטו כוחות אצ"ל ולח"י על איזור השער הזה, כדי לפרוץ דרכו לעיר העתיקה. במקביל ניסו חיילי חטיבת עציוני לפרוץ לעיר ליד שער ציון. אבל אותו לילה נכנסה לתוקפה ההפוגה, וכשהאיר היום ניתנה פקודת הנסיגה, והעיר העתיקה ניטשה.

עד מלחמת ששת הימים עבר בסמוך לשער הזה גבול ישראל ירדן.

נמשיך בהליכה על החומה הצפונית לנקודת תצפית נוספת (5). הפעם נביט מזרחה, ושלטי המתכת יעזרו לנו בזיהוי האתרים: באופק נבחין בהר הצופים ובאוניברסיטה העברית. בהמשך הרכס ימינה מגדל נוסף, השייך לבית החולים אוגוסטה ויקטוריה, ימינה ממנו מגדל בעל גג מחודד - כנסיה רוסית הנקראת „כנסיית עליה". ההר שעליו בנויה כנסיה זאת הוא הר הזיתים, שברומו מצבות רבות של בית הקברות היהודי. קרוב יותר נבחין בשער שכם ובורחבה ההומה בחזיתו.

נמשיך ללכת על החומה. מימין נעבור על פני בתי מגורים של הרובע הנוצרי מסמוך מאוד לחומה. תוך מספר דקות נגיע למגדל שמעל שער שכם (6). מכאן נפרשת תצפית מזרחה דרומה, לעבר העיר העתיקה. מימין, על גבעה, נראה הרובע הנוצרי, ובמרכזו כיפת הענק האפורה של כנסיית הקבר. שפע כיפות וצלבים מדגישים את אופיו של הרובע הזה.

על הגבעה משמאל בולטים בצפיפותם בתי הרובע מוסלמי, וממרחוק נראות הכיפה הכסופה והכיפה הזהובה של האתרים המוסלמיים על הר הבית.

שער שכם ממוקם מעל רחוב ראשי, העובר על תוואי תשוב במיבנה הטופוגרפי של ירושלים - הגיא (טרופיאון), שכיוונו צפון־דרום. בעבר היה הגיא עמוק יותר, והתנקז דרומה לנחל קידרון כשהוא עובר ממערב לשלוחת הר הבית ועיר דוד. אבל במשך הזמן הוא נסתם בשפכי עפר ופסולת, וכיום עובר בו רחוב הגיא.

בסמוך למגדל, מעל חזית השער, נבחין, כמו בשער יפו, בצריחון לשפיכת שמן רותח (משיקולי). נרד (בזהירות!) דרך חדר מדרגות קדום, שיש בו 40 מדרגות, עד לחדר המשמר המהווה חלק ממיכלול השער הרומי־ביזנטי (7). במיפלס „השער הזה מצויים שרידים מתקופת הבית השני ומן התקופות הרומית והביזנטית. נבחין כאן בשער בעל שלוש קשתות (רק הקשת המזרחית נותרה על תילה) ובחדר המשמר הגדול שהיה צמוד אליו, גובה החדר 22 מ', והוא בנוי אבני ענק, שיש בהן שמשקלן למעלה משלושה טון (!). מאוחר יותר שימש המקום כבית בד ובתקופה הירדנית היה בחלקו העליון מחסן תחמושת. חלקו התחתון היה סתום והוא נחשף רק בשנים האחרונות.

ניכנס לחדר הסמוך, שגם הוא נחשף רק באחרונה, ונראה בו אבני ריצוף גדולות - שרידים לכיכר אשר היתה כאן בתקופה הרומית. במרכז הכיכר היה עמוד, עליו מותנוסס פסל הקיסר.

נצא מכאן לרחבה הנמצאת מול הכניסה לשער הקדום. על מרכז הקשת המזרחית אבן, עליה שרדו במטושטש מספר אותיות מן התקופה הרומית. הכתובת קוראת בשמה הרומי של העיר: קולוניה איליה קפיטולינה, והיא נקבעה כאן בצו ראשי העיר.

בתקופה הצלבנית ניבנה כאן שער מפואר, על שמו של הקדוש הנוצרי סטפנוס. השער הקדום הקים במאה ה־16 סינאן בשה, הארכיטקט של סולימן, את שער שכם הנוכחי. השער משופע בעיטורים ונחשב ליפה ולמרכזי שבין שערי העיר. דרכו נכנסו אורחים מכובדים לירושלים - ביניהם הקיסר פרנץ יוזף בשנת 1869, האפיפיור פאולוס ה־6 ב־1964 ואחרים.

כאן עומדות עכשיו לפנינו כמה אפשרויות: האחת היא להמשיך על החומה כ־45 דקות נוספות, עד שער האריות. אבל אפשר גם לחזור לשער יפו בדרך הקצרה, לאורך המידשאה אשר למרגלות החומה, מחוצה לה (כ־15 דקות הליכה); ואפשר להיכנס אל תוך העיר העתיקה וללכת דרך סימטאות השוק בחזרה לשער יפו (כ־30 דקות).

משער שכם יוצאים אוטובוסים 27 [illegible]

■ דוד יהוקאלי

חדרו של הרצל

אתר מראשית ההתיישבות „פה לן הרצל"

ברחוב ממילא ניצב ביתה של משפחת שטרן (מס' 9 במפה), המתגוררת כאן מאז 1878. הרצל התארח בבית זה בעת ביקורו ההיסטורי בירושלים, בשנת 1898, ולן בו ארבעה לילות.

הרצל הגיע לירושלים בערב שבת, כשהוא קודח בחום גבוה, ורק אז התברר לו, כי כל החדרים בבתי המלון בעיר הותרמו עבור הקצינים הגרמנים שליוו את הקיסר הגרמני וילהלם, בביקורו בארץ. בגלל השבת, הלך הרצל ברגל מתחנת הרכבת אל מלון קמיניץ, בו הוזמן חדר למענו – ובהגיעו למלון התברר, כי גם חדרו הוחרם.

אהרון חיות מספר בספרו „ששים ושלוש שנה בירושלים":

„אני זוכר כאילו היה זה אך אתמול, כיצד התיישב הרצל על מדרגות הבית לפני הכניסה חולה... התייעצנו מה לעשות... והנה נזכרתי באחד אשר היה גר ברחוב ממילא... ומשקיבלתי את הסכמתם של אנשי משפחת שטרן, חזרתי למלון קמיניץ לבשר את הבשורה".

היום מצוי בבית חדר, המתעד את ביקורו ההיסטורי של הרצל. החדר מכיל את הרהיטים מאז ואפילו את בגדי הטקס שהושאלו להרצל לצורך פגישתו עם הקיסר. כן מוצגים כאן מכתבי הרצל, שנשלחו לבעלי הבית. כל אלה הפכו את החדר למעין מוזיאון קטן.

החדר פתוח כל יום מ־10.00 עד 12.00 לפנה"צ (בשבת סגור).

בחלון הראווה של החנות הפונה אל הרחוב, נמצאת תצוגה קטנה, המייצגת את המצוי בחדר.

■ ציפי רון

מלון פאלאס

סיור בשכונת המאמינים
רחוב ממילא

שם הרחוב הוא שיבוש של המימרה הערבית מה מן אללה.

רחוב ממילא, בן המאה, הינו בעל ייחוד ארכיטקטוני והיסטורי, שנשתמר במעט בשלמותו מהתקופה העות'מנית–מנדטורית.

נתחיל את סיורנו בראש רחוב ממילא, בו נפתח למולנו, כלפי מזרח ודרום־מזרח, מראה מרהיב של שער יפו והמצודה, צריחי כנסיות הרובע הנוצרי, חומת העיר העתיקה והגן הלאומי סביבה, בואכה ימין משה וגיא בן־הינום. עכשיו נפנה לאחור ונכיר מעט מהמיבנים המעניינים ברחוב.

בית מס' 3

בניין בעל קשתות יפות, אופייני [illegible] בבניה המוסלמית של שלהי המאה ה־19. במקורו שימש כבית קפה וקזינו לעשירי ירושלים. עם השנים ועם דעיכת הרחוב, הפך המיבנה ל„מנזה" (בית אוכל) אוניברסיטאי, ששימש סטודנטים של אחדות ממחלקות האוניברסיטה העברית שהועתקו לכאן (בניין מס' 22־20), לאחר ניתוק הר הצופים. לאחר מכן נעשה המיבנה למועדון נוער. כיום, מועדת חזית המיבנה לשימור - הנותר ייהרס.

מינזר סנט וינסנט דה־פול

מיסדר נשים צרפתי בשם „בנות החסד", שהחל לפעול בירושלים ב־1886, פתח אז בבניית המינזר, וסיים אותו ב־19. המינזר קרוי על שמו של כומר, מייסד המינזר. אורת החנויות הפונה לרחוב נבנתה במיוחד להשכרה, מתוך כוונה להשיג סיוע לפעולות הצדקה של המינזר. כיום מוחזקת שורת החנויות ע"י חברת „קרתא", המופקדת על פיתוח מתחם ממילא, והמינזר תובע את החזרתן לידיו.

בית מס' 23 — בית קלארק או הקונסוליה ההולנדית

הבית, הבנוי בסיגנון „אלף לילה ולילה", מכיל אלמנטים של אדריכלות ממלוכית, כגון חילופי אבן ורודה ולבנה. על גגו אבנים בסיתות משונן, חלונותיו מחודדים ומעוגלים דמויי הפרסה ועוד. אולם הבניין נפל קורבן למעשי הרס: מעקות המרפסות נעקרו, לוחות שיש נשברו. ואף כי הוא מיועד לשימור, יש חשש שמעשי ההרס והוונדאליזם לא יותירו ממנו הרבה.

מלון פאלאס, רחוב אגרון 32

זהו מהמפוארים בבנייני ירושלים. הוא נבנה בשנת 1929, ביוזמת המועצה המוסלמית העליונה, כבית מלון לתיירים ערביים עשירים. ייחודו של הבניין בקישוטי האבן המפוארים שלו ובהרמוניה של עיצובו עם סביבתו.

אף כי הבניין הוקם ביוזמת המועצה המוסלמית, שבראשה עמד שונא יהודים, המופתי של ירושלים, חג' אמין אל חוסייני, הוא ניבנה על־ידי... חברה יהודית. הבנייה כולה, שנעשתה לפי תיכנון של אדריכל ממוצא תורכי, נמשכה 13 חודש בלבד, ובמהלכה נרקמה מערכת יחסים מעניינת עם המופתי הירושלמי.

זמן מה לאחר הקמתו הפסיק הבניין לשמש כמלון, אולי בשל התחרות עם מלון „המלך דוד" הסמוך. הוא הפך למיבנה משרדים, פתחי החנויות בקומת הקרקע נאטמו, בחצר ינוספו מיבנים „זמניים" — והמקום ירד מגדולתו, למרות שבין השאר ישבה בו גם „ועדת פיל", שבאה לחקור את הסיבות למאורעות 1936.

מאז 1948 משמש הבניין את משרד המסחר והתעשיה. כיום קיימת תוכנית עירונית להחזיר את עטרת הבניין ליושנה, לפנות אותו – ולהפוך אותו למלון מפואר...

■ ציפורה רון

מידע כללי

- אורך המסלול: כ־1 ק"מ.
- זמן ההליכה: כשעה וחצי.
- גיל המטיילים: מתאים לכל הגילים.
- עונות מועדפות: כל השנה.
- ציוד חיוני: בחורף יש להצטייד בלבוש חם.
- כללי זהירות:
  1. ילדים קטנים חייבים בליווי מבוגרים.
  2. יש להקפיד על הוראות ההליכה בטיילת החומה. אין לטפס מעבר למעקה או לרדת מהדרך במקום שלא נועד לכך.
  3. מקומי הטיילת ממליצים שלא לצאת אל החומה לבד, אלא לפחות בשניים או שלושה.

תחנת מידע

החברה להגנת הטבע מזמינה את חבריה בשבת, 8.1.86, בין השעות 10.00 עד 13.00, לקבל הסברים באתרים לאורך המסלול 'ברח' ממילא וטיילת החומות.

תחנת המידע תהיה ברח' ממילא 18, ליד חצר הרצל.

העורכת: דפנה מרוז

[illegible] (חום 77)

מה אתה מעדיף: שניים באויר או ארבעה על הכביש?

מאת יהודה קורל

שעת ערב מאוחרת, הגשם ניתך בעוז, מגבי המכונית עובדים שעות נוספות. הגבר והנוהג נוטה קדימה במאמץ לראות את הכביש הרטוב המואר ע"י פנסי המכונית.

„עוד שעה נגיע הביתה" הוא לוחש ל־אשה היושבת לצידו. „כן" היא מהמהמת ואיתה לפתע מהמהם גם המנוע. שיעול קצר ואחריו שיעול נוסף — ומנוע המכונית משתתק. „דווקא עכשיו, לעזאזל", מקלל הגבר. המכונית מאיטה ונעצרת בשולי ה־כביש החשוך. הגבר יוצא החוצה לגשם. „אל תשכח לשים משולש אזהרה", צועקת אחריו האשה. משפשוש בקרבי המנוע, נסיון התנעה. אין תגובה. הייאוש ניבט בעיני הזוג. מה עושים?

תיאור זה, הממחיש מציאות המתרחשת עשרות פעמים ביממה, יכול להיות אפיזודה חולפת וקצרה עבור כל נהג, אם הוא חבר במ.מ.ס.י.

טלפון אחד למוקד, ותוך זמן קצר מגיעה הישועה — הניידת הצהובה של מ.מ.ס.י. מכונאי חייכן ומנוסה מרים את מכסה המנוע, מאתר במהירות את התקלה, מחליף את ה־חלק הפגום, מסיים את התיקון, והמכונית הסוררת שבה לחיים. „שלום, תודה" — והניידת הצהובה כבר בדרכה לעזור לחבר נוסף. הזמן, המתח, העצבים והכסף הנחסכים לחברי מ.מ.ס.י. לא יסולאו בפז.

מאות מכתבי תודה

מאות מכתבי התודה המגיעים למשרדי מ.מ.ס.י. מסבירים את הנאמנות ושביעות הרצון של אותם חברים במ.מ.ס.י., ש„נתקעו" בדרכם וזכו לשירות היעיל והמהיר של מ.מ.ס.י.

סקר שנערך לאחרונה מגלה ממצאים מדהימים — 42% מכלי הרכב משנות הייצור 85־80 „נתקעו" לפחות פעם אחת במשך השנה. עוד עולה מתוך הסקר, כי גרירה למרחק 100 ק"מ מחירה כ־150 ש"ח — תלוי מי הגורר ואיזה רושם השאירה עליו המכונית הנגררת.

כאן גם צצה השאלה: מה עדיף — גרירה או תיקון דרך? לדעת כל המומחים, „בריאות" המכונית נהרסת בכל גרירה, ה־נזק המצטבר גדול מאוד, גרירת רכב בעל גיר אוטומטי לא מומלצת לחלוטין. בניגוד למקובל בחברות גרירה שונות, במ.מ.ס.י. מודעים לבעיה ונוקטים בשיטה שונה, שיטה השומרת על המכונית מפני פגיעות וחוסכת לנהג כסף רב. למעלה מ־71% מתקלות הדרך מתוקנות במקום. מכונאי מ.מ.ס.י. כולם בעלי מקצוע מעולים, מצויידים ב־חלפים מתאימים, יעשו כל מאמץ לתקן את המכונית במקום בו נתקעה. במרבית המקרים לא תזדקק המכונית לשירותי מוסך נוספים (חשוב כמה כסף חסכת). רק במקרה של אין ברירה תיגרר המכונית למוסך.

זהו רק אחד ההבדלים בין מ.מ.ס.י., מועדון הקיים כבר 37 שנים, לבין חברות העוסקות בגרירה בלבד.

„בריאות" מכוניתך נהרסת בכל גרירה, הנזק המצטבר גדול מאוד • גרירת רכב בעל גיר אוטומטי לא מומלצת לחלוטין • 42% מכלי הרכב מדגמי 80–85 „נתקעו" לפחות פעם אחת במשך השנה • גרירה למרחק 100 ק"מ עולה כ־150 ש"ח, תלוי מי הגורר ובכמה הוא מעריך את מכוניתך • למעלה מ־71% מתקלות הדרך ניתן לתקן במקום • אין אפשרות להעריך כמה זמן, עצבים וכסף חוסכים חברי מ.מ.ס.י.

מועדון מכוניות וסיירות — מה הוא מקנה לחבריו?

מ.מ.ס.י., מועדון מכוניות וסיירות בישראל, הינו עמותה ומוסד ללא כוונות רווח (מלכ"ר). מ.מ.ס.י. מסונף לאיגודים הבינלאומיים למכוניות וסיירות (FIA-AIT) ו־נותן לחבריו שרותים בלעדיים נוספים, לבד מתיקוני דרך וגרירה.

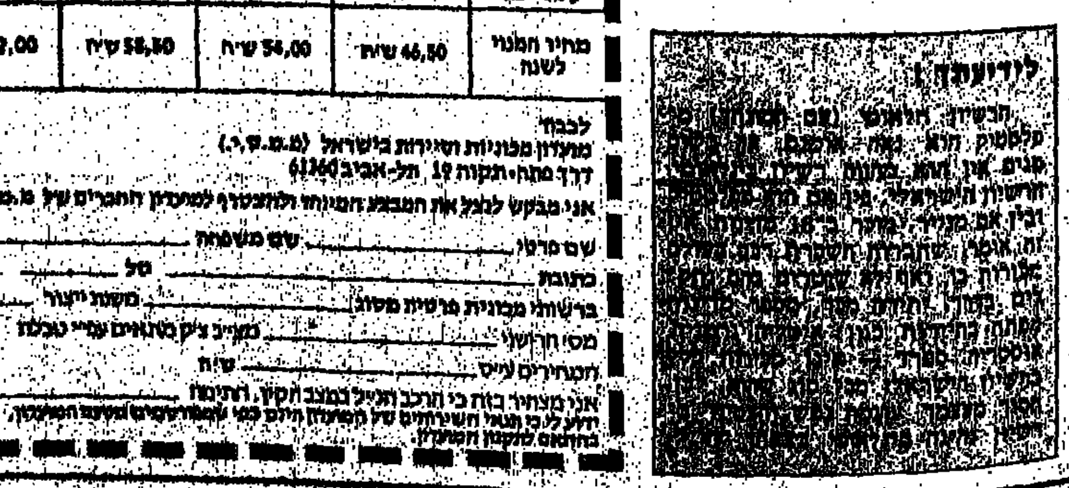
- „עזרה ראשונה" לרכב — אינך מצליח להחליף גלגל? איבדת את מפתחות הרכב? נשארת ללא דלק? חייג למוקד, תוך זמן קצר תגיע ניידת השירות.
- שירותי שמאות רכב — קונה או מוכר מכונית? חייג למוקד והשמאי המוסמך של מ.מ.ס.י. יתן לך ייעוץ לגבי מצב הרכב [illegible].
- ייעוץ טכני — מכוניתך צורכת דלק רב מדי לדעתך? יש למכונית בעיות טכניות? חייג למוקד והמומחה של מ.מ.ס.י. ייעץ לך במציאת פתרון.
- ייעוץ משפטי — תביעת ביטוח? חשבון מוסך מופרז? קיבלת דו"ח לא מוצדק לדעתך? חייג למוקד והיועץ המשפטי של מ.מ.ס.י. יעזור לך.
- שפע הנחות — בקניית אביזרי רכב, צמיגים, מצברים ועוד. בשכירת רכב ובבתי מלון בארץ ובחו"ל.
- הדרכה לטיולים, מפות ושירותים בחו"ל — יוצא לטיול בחו"ל? קפוץ למ.מ.ס.י. לקבל הדרכה מקצועית ועצות, קח עמך מפות מעודכנות ומדריכים בהנחה ניכרת. לרשותך 117 מועדונים בראשי העולם, שיעזרו לך בכל בעיה שתיתקל בה בעת טיולך בחו"ל, החל מתיקון וגרירה וכלה באינפורמציה לגבי מסלולי טיול מומלצים.
- רישיון נהיגה בינלאומי לחברי מ.מ.ס.י. בהנחה.

אתה ישאל את עצמך. כמה עולה כל ה־ענוג הזה, להיות חבר במ.מ.ס.י.? שים לב לטבלת, המחירים נמוכים יותר ממחיר המנוי בחברות גרירה [illegible].

עצתנו. אל תחכה עד שתיתקע, היה חבר במ.מ.ס.י. כבר עכשיו.

ועדי עובדים המעוניינים בהסדר מיוחד, נא להתקשר ישירות למנהל השיווק יוסי מנך בטל. 03-298946.

סניפי מ.מ.ס.י. בארץ:
ת"א, דרך פ"ת 19, טל. 622961/2/3/4
חיפה, שער פלמר 1, טל. 04-667824
ירושלים, אליאש 5, טל. 02-228987
ב"ש, העצמאות 19/51, טל. 057-77633

מחירון מבצע מיוחד למצטרפים עכשיו

שנת ייצור	'84 ומעלה	'80-'83	'75-'79	'74 ומטה
מחיר המנוי לשנה	46.50 ש"ח	54.00 ש"ח	58.50 ש"ח	72.00 ש"ח

לכבוד
מועדון מכוניות וסיירות בישראל (מ.מ.ס.י.)
דרך פתח-תקוה 19 תל-אביב 61360
אני מבקש לנצל את המבצע המיוחד ולהצטרף למועדון החברים של מ.מ.ס.י.
שם פרטי ______ שם משפחה ______
כתובת ______ טל ______
ברשותי מכונית פרטית מסוג ______ משנת ייצור ______
מס' הרישוי ______ מצ"ב צ'ק בסכום עפ"י טבלה
המחירים עפ"ס ______ ש"ח
אני מצהיר בזה כי הרכב הנ"ל במצב תקין, [illegible]

נצל את ההזדמנות, מלא התלוש המצ"ב והצטרף עוד היום.

יש לך כרטיס אשראי?
ויזה ישראכרט דיינרס
חייג 03-622961/2/3/4
גם בשישי שבת — ואתה מנוי!

בויס מת

/ אדם ברוך

בויס. מתוך סידרת תצלומים המתעדים התנהגות בחדר סגור. הערצתו היתה נגועה בפאשיזם

בן 65, לאחר מחלה ממושכת, מת בשבוע שעבר ג'וזף בויס המערב גרמני. בויס, האמן האירופי החשוב של העידן המודרני, הנפתח בשנות ה־50, היה אידוען פוליטי, סקאנדליסט, רופא אליל, כוכב תקשורת • כאריזמה ונוכחות, לדעת אדם ברוך, היו המאפיינים החזקים שלו. בויס, עם הזמן, נלכד בשבי הכאריזמה שלו • עם מותו, נפל דבר באירופה. בויס אחד נולד אחת ל־30 שנה • בישראל עדיין לא נולד בויס

בידיעה קטנה, בעמודי החדשות, כשבוע שעבר, נמסר על מותו של ג'וזף בויס, בן 65, לאחר מחלה קשה. אז בויס איננו. יקח זמן עד שהטבע ימצא לו יורש. בויס אחר נולד אחת ל 30 שנה, פחות או יותר. בישראל, עדיין, מעולם, לא נולד בויס.

קפל הקרקע ממנו מגיחים הבוייסים צריך להשתייך לקרקע מרובדת, מסובכבת בעומקה, על מנת שתלד בויסים.

ג'וזף בויס, מבלי להקלע להגזמה קשה מדי, מותר לומר, היה האמן האוונגרדי האירופי החשוב, זה 30 שנה. מותו, וחייו, אינם נירשמים כאירוע תוך גולגולתי גרמני. עם מותו, דבר נפל באירופה. ואולי, אף בישראל. בדרך ההשראה, בויס נוכח היה גם באמנות הישראלית, ובפרט בזו הצעירה, זו שעיקר חיותה מתחילת שנות ה־ 70 ועד ליום זה.

הכתיבה על בויס, עם מותו, כמוה כהזדהות עם עולם התרבות. בויס היה פן מוצק, נוכח, מוגדר, של האמנות המודרנית, שלאחר המלחמה העולמית השניה. וכן, של מאמץ שיקום תרבותי גרמני ואירופי, שהחל עם סיום המלחמה העולמית. האמנות, בעיניו, היתה האלטרנטיבה.

יתכן שבויס היה הדובר האירופאי הנמרץ של הניסיון להקים קשר בין האמנות לבין החיים. קשר בלתי אפשרי, כמעט היסטורי, אליו ישתוקקו אמנים במשך מאה ארוכה ומודרנית.

המרחק בין החיים לבין האמנות הינו קבוע, בלתי מצטמצם. החיים עצמם, מבחינת רוב הבריות, נטולי אמנות. הסבל והאושר של רוב הבריות הינם לחלוטין בלתי אמנותיים. האמנות, בעיקרה, נחלת האמנים והקהילה

האמנותית. בויס ביקש לידע מיליוני גרמנים לאפשרות שבכוחם לעשות את חייהם אמנותיים, משוחררים. הוא פעל, במשך עשרות שנים, בסביבה מחוסרת שפה, לעיתים עויינת.

מאסף־בויס פעל, כל אותן שנים, בקרב גרמנים ואירופאים, שיצאו כתותים מן המלחמה העולמית. המלחמה יצרה תודעה מושפלת, בלתי אמנותית, מכווצת, שואפת להישגים מיידיים, שואפת שיקום.

לאחר מכן, בויס פעל בקרב אוכלוסיה שחלקה נידהם מן הנס הכלכלי הגרמני. נידהם, משום הקושי הנפשי והתרבותי להסתגל לתמורה הקיצונית. הסוציאליזם והאמנות של בויס נסעו בתוך בור שומן קאפיטליסטי חדש. סביב הבור, עמדו עשרות אלפי מהגרים, כהי עור, טורקיים, ספרדיים, ערביים, שיצרו מובלעת אנושית חדשה בגרמניה, ועם הזמן נעשו חלק מן

הסוציולוגיה הגרמנית החדשה. בויס אמור היה להתאים את הטאקטיקה שלו לנסיבות המישתנות. סביר להניח, שהאמנות של בויס אמרה מעט למהגרים החדשים.

מאסף־בויס פעל בעיקר בעזרת התקשורת, כלומר, התקשורת היא שהביאה את בויס אל הגרמני. התקשורת הביאה אותו ברמה הסנסציונית, כדרך כלל. זהו טיבעה של תקשורת המונים, כאשר היא מבקשת לתווך אמן, או אמנות. אין לה יכולת לפתח עירונים. הערוץ הפנימי של בויס היה מורכב מן הקאמפוסים, האקדמיות, הגלריות, הביינאלות, הדוקומאנטות. מכאן הוא הגיח, לכאן הוא הקפיד לשוב.

רק טבעי שההצעות שלו להמון הגרמני הינן נגועות בעמימות גבוהה, מבחינת ההמון. בויס הציע אמנות מושגית, התנהגותית,

מודרנית. משאבת דבש, כסא שומן, זאב ערבות, בדיקת טראומות לאומיות. אתה צריך להתעניין באמנות מודרנית על מנת לחוות כסא־שומן. פשוט, כסא רגיל ועליו גוש שומן, ואלה מוצגים בגלריה, בה, בעיקרון, אתה מצפה לציור שמרני, כזה המובן לך. לכך יש להוסיף את הידיעה שהאמן המציג כסא ושומן טוען שהוא בערך, בעד חירותך, בעד סיכוייך להתפתח.

על מנת לחוות את המוזרות, את התחושה, את הסמל, ולקשר אותם להיסטוריה הקרובה של האמנות, אתה צריך להתעניין באמנות, כבויס, בתקדימים של בויס. הגרמני לא מתעניין. הישראלי לא מתעניין בזריצקי. האמריקאי לא מתעניין ברוברט ראושנברג. התקשורת, לעיתים, מתעניינת בזריצקי, או בראושנברג.

משאבת הדבש, שהוצגה במקום ציבורי, ושהקיפה סביבה נירחבת, ושזכתה לאלפי

צופים – ובכן משאבה זו נפעלה תוך זיקה לפעולת הלב האנושי, למשאבת הדם. הרתיסות, הצבע, ועצם השימוש בדבש, אמורים היו לעמת את הגרמני עם קיומו שלו, עם מושגיו.

בדרך כלל, זה לא קרה. בויס לא הגיע לגרמני. יצרנית פולקסוואגן הגיעה אליו, כי היא פנתה אל מרכז ערכיו.

בויס, שבוי בהצהרותיו, ורוחק את הצהרותיו אל גבול האבסורד, עיצב את חייו שלו כאמנות. נכון לומר, החיים היומיומיים, המציאות עצמה, למן ההשכמה בבוקר. לא החיים הכתובים, הבדויים. צורה של אמנות, צורה שניתן להתחקות אחר רכיביה, שניתן למשש אותה, לחשש אותה, צורה שהילכה קסם סוחף על אלפי אמנים אירופאיים צעירים, וכן, על אמצעי התקשורת.

צורה טוטאלית שגרמה לעצם השם בויס להיות מזוהה כאמנות. לעצם הופעתו הפיסית להיות מזוהה כאמנות.

הכל, כמובן, במונחים רחבים, חדשים, מודרניים. מונחים הנגועים בהערצה, השאובים גם מעולם התקשורת וההדמיות.

אנשים שמעולם לא ראו תערוכה אחת שלו, ידעו שבויס פירושו אמנות. אנשים שלא קראו את קפקא, יודעים לכאורה מהו מצב קפקאי.

אנשים שמעולם לא הבינו מה בויס רוצה, ידעו לשנוא אותו. אנשים שאינם מתעניינים באמנות, ניכנסו לכוננות נפשית מיוחדת, כאשר שמעו את השם בויס, או כאשר ראו אותו. הוא נגע בטראומות שלהם.

תמיד בכובע לבד אפור רחב, מגפי איכרים, בגדי ג'ינס, חזות מסוגפת, מעיל פועלים כבד. דיוקנו המצולם, הופץ ושוכפל, אלפי פעמים בעיתונות, בשטרן, בעיתונים יומיים, בטלוויזיה, בספרי אמנות, בעיתונות אמריקאית, בווידיאו.

המיתוס, הנפיצות של הדימוי, החידתיות של היצירה, האלמנטים האסקטיים, הרזון החזותי, כל אלה עשו את עצם הופעתו הפיזית למיצג אמנותי. ואולי, יאמר בפשטות, ומדוע לא בפשטות, עשו אותו לאמנות עצמה.

אתה רואה בויס, אתה רואה אמנות. זאת, בהנחה שאתה מערב גרמני, אירופאי מתעניין, או ישראלי מתעניין. אז בויס מת.

המוות נמצא ביצירה שלו, וזאת לא רק משום שהמוות, או הסוף נימצא גם ביצירה של יעקב אגם, לדוגמה, אלא משום שהיצירה של בויס מחוברת, נובעת, מוקרנת מן הביוגראפיה שללו. החיים הפרטיים הם החומר.

יליד 1921, טייס קרבי בחזית רוסיה, ניצול תאונת מטוס, כטייס מפציץ הופל בקרים, אמן, מורה, אירוע פוליטי, קוסם השבט, ליבראל, אקולוגיסט, נרקסיסט, שאמאן, מוליך תחושות, אלטרנטיבה לקולקטיב. ביוגראפיה אמנותית, ביוגראפיה מערב גרמנית. אדם המבקש לשקם את עצמו ואת סביבתו, לאחר המלחמה, באמצעות האמנות, בתוך חברה גרמנית נבוכה, מושפלת, שליבה אינו נתון לעידונים.

ההצעה האמנותית, שלו, משנות ה־ 50 והלאה, הינה ראדיקאלית. וכן הומאנית עד כדי חוסר טבעיות, או אפילו חוסר אנושיות. מודרניזם חרוף, כזה שכמעט אינו מסוגל להתכתב עם המושגים התרבותיים של הסביבה, עם הציפייה שלה מן האמנות, עם הבנתה מהי אמנות, עם הכושר שלה לשאת אמן ביקורתי, הצהרתי. מודרניזם שאינו מתכתב עם הרצון של החברה. זו מבקשת מנוחה נכונה.

בויס משתמש בפולמוס כאמצעי אמנותי במחצית הראשונה של שנות ה־60, הוא מציע אמנות המורכבת גם ממאגיה, פובליציסטיקה, אימה סתומה, ביוגרפיה פרטית, סמלים טראומטיים, חומרים שבטיים, חומרים כגון שומן או דבש, חפצים המוצאים מהקשרם המקובל.

כל אלה מתבטאים ברישומים, בסביבות, בטקסים. בדחיקה עצומה של הגבולות המוכרים של אמן, גלריה, קהל, חפץ אמנותי, הרגלי צפיה.

זו תערובת של המורשה האקספרסיוניסטית הגרמנית ושל מעין פרימיטיביזם, מודע היטב לעצמו. הפרימיטיביזם מעורר איזכורים שאמאניים.

האנתרפולוגים רואים בשאמאן אדם בעל יעוד של מוליך, המתווך בין כוחות הנסתר, התת מודע, והזיכרון הקולקטיבי של השבט לבין המציאות היומיומית. השאמאן הוא המוציא לפועל של הפנטזיות של סביבתו. הפנטזיות משמרות את החיות של הסביבה. הפנטזיות הן סוג של פוטנציה, של אגירה.

בויס הינו, שאמאן מודרני. כיוון שהינו מודרני ולא מסורתי, אין הוא מובן לאנשי שבטו. הוא מובן לעתיד. הוא יהיה מובן בעתיד. הוא יהיה חלק מן השפה הרווחת. בישראל, מעולם לא קם שאמאן.

האיכרים הרוסיים, שמצאו אותו לאחר שמטוסו הופל, במלחמה, עטפוהו בשומן ובלבד. השומן משמש ביצירתו יסוד מרכזי. הוא ישתמש ביצירתו בלבד, סוג של בד. הוא בין השאר, יסגנן בגד, חליפה, לכדי יצירת אמנות.

הסתגלות לשטח ולתנאים בלתי מוכרים תעשה ערך ביצירתו. הרקע, התרסקות המטוס, נפילה בשבי. הוא יבדוק התנהגות של זאב ערבות, בגלריה, בין אנשים, במשך תקופת תצוגה. לא רק התנהגות החיה תבחן, אלא גם זו של הצופים.

בויס יפעיל שימוש מגוון, לעתים אלים, כמעט תמיד אובססיבי, בחיות, בחפצים, בתחושות חום, בעטיפות, בצלבים, בפטישים, במכונות, פליטה ושאיבה, היתוך, בזולת ובגוף.

השומן מתקיים ביצירתו בתחושה וכחומר. התנועה בין תחושה לבין חומה, תגביה את יצירת בויס למעמד מיתי.

בויס עשה אותנו עובדי אלילים, באמצעות הכאריזמה שלו

השומן, בויס אומר, יותר אלמנטרי אפילו מן החימר. כל חתיכת שומן הוא אוגר אנרגיה. לאמנות יש סיכוי רק כאוגר, רק כתחנת כוח. כל האלמנטים חייבים להכיל אנרגיה. הנחושת מוליכה, השומן אוגר, הלבד מחמם, הדבש מזין, הבאטריה טוענת. האמנות היא הכוח המהפכני היחיד. מחשבה היא דבר פלאסטי. משהו מוכרח לצוף מתוך החומר, בדיוק כשם שהרוח, המים, העננים והעשן נימצאים בתהליך שינוי מתמיד. עד מתי תהססו לעשות את הצעד הראשון.

בויס, במשך השנים, קלע עצמו להצהרות

ולפעילויות פוליטיות, וביניהן תנועת הירוקים הגרמנית. יתכן שחלק מפעילויות אלה היה בלתי נמנע, טבעי לפעילות סוחפת, כאריזמטית, לעיתים בואשה – כמעט תמיד מתוך מאניירה כמו נבואית. מאניירה לעיתים בוזה, בלתי נסבלת, בלתי ליבראלית.

ערימה לא קטנה של שטויות לא קטנות, נערמה בדרך בויס, עם הזמן. והנה, הזמן הוא שיותיר את העיקר. האמנות היא העיקר.

ניו יורק, מתי שהוא במחצית ששנות ה־ 70, בויס מגיע לביקור, ולתצוגה. המעמד שלו, בקרב קהילית האמנות החדשנית, ברור, מגולח. בויס מרצה בפני קהל טוב, מיודע, אמריקני, אמון על טכניקות ביקורתיות, על פראקטיות.

בויס, אפוף בחזותו הקבועה, קשוב לאהדת הקהל, ועד לכך שהכל מייחלים להיווצרות דיאלוג, נקלע לעמדות אבודות למדי.

בויס דיבר בזכות החזרה לטבע, חזרה למושגי חיים בסיסיים. דברים כאלה, הוא נהגה, או אולי אף ניצל, עד תום את הכנסת האורחים האמריקנית, כדי להפיץ בלהיטות תיאוריות אולי רומנטיות, תיאוריות שאולי מתכתבות עם ערכים רומנטיים אירופאיים. הטפתו הוקדשה לגינוי המימסד, הפוליטיקה, הקפיטליזם, המערכת הבנקאית. כן עסק

במותה של האמנות הדיקורטיבית והשירותית. סיסמאות.

הודגש המרחק בין התיחכום הניו יורקי לבין הרגשנות של בויס. התקפתו על המימסד, ועל השיטה הבנקאית, אולי התקבלה כשארית נבולה של מושגי עשור קודם.

ניו יורק חיה עם השיטה הבנקאית, בתוך השיטה. בויס חזר, באותה הזדמנות, על תיאוריה, שמבחינתו הינה כמעט מרעית, האומרת, כל אחד מכם הינו אמן, האמן שבך מורחק, מחכה לגילויו, השיטה ומצוקת החיים

מכסים או חוסמים את האמן שבך.

וכן, החיים עצמם הם אמנות. עשה את חייך ליצירת האמנות שלך. משהו כזה, בערך.

צריך להיות בויס על מנת לשוות לדברים אלה תוקף. רק בויס יכול לגלגל אמיתות, מבלי להצעיד את קהלו החוצה. הקהל מכיר את יצירתו של בויס. היצירה היא המקיימת את המתח. לא הפובליציסטיקה.

ניו יורק פגשה או אמן רעיוני. ניו יורק הטיבה להעריך שבויס עצמו, כאין אפשרות אחרת, נהנה מן השיטה הבנקאית, מסתור איתה.

עם זאת, כאמור, ההתייחסות העיקרית ניצמדה ליצירה, ליכולת שלו להשתמש בחומרי חיים, בחומרי גלם, לרשום רישומים כמו מיתיים, לברוא קונטכסט ואיש, לחדד מודעות, לעשות מחייו שלו יצירת אמנות, לחלץ מתוך הבאנלי את הקדושה שבו.

בויס, כרוב האמנים המתחים דיוק, מתקיים, מלכתחילה ובסופו של דבר, בתוך עולם האמנות, בתוך המודרניזם, התקשורת והפירסום הינם אמצעי הפצה.

היום, לאחר מותו, הוא יוכח על ידי ההיסטוריה של האמנות, לא על ידי האיש שברחוב הגרמני.

לאיש שברחוב, בכל הנוגע לאמנות

מודרנית, אין תודעה היסטורית. רק להיסטוריה של האמנות, כיחס לבויס, יש תודעה היסטורית.

רק האמנות הישראלית זוכרת את יוסף זריצקי. לא עיריית תל אביב, לא פרס ישראל. לעיריות אין זיכרון. אין תודעה היסטורית. האיש שברחוב לא חי את זריצקי, שנחשב גדול ציירי ישראל, כחומיר פעיל. הוא חי את זריצקי, לשעה קלה, באלכסון, כמוספי סוף השבוע, עם פטירתו. הוא הדין ביונה וולך, שהלכה לעולמה, ברעש תקשורתי גדול. לתקשורת אין תודעת שירה היסטורית.

בויס, אם כן, גם אם הרחיק לפוליטיקה ולחברה, שייך לאמנות המודרנית, לאמנים, למוזיאונים. הוא הקפיד לשמור על הקשר עם האמנות, ככסיס אם.

בתחילת שנות ה־50, המימשל המערב גרמני משכיל להבין שהאמנות הגרמנית המודרנית עשויה להקל על קבלתה של

גרמניה למשפחת עמי התרבות. המימשל משקיע כסף, תשומת לב, מסייע בארגון תערוכות ומפעלי אמנות בינלאומיים.

המודרנה, מבחינת המימשל, הינה אמצעי פוליטי תעמולתי. רק סביר שאמנות אוונגארדית, או חריגה, או פולמוסית, ומעוררת הד, לא היתה בלתי נסבלת, מבחינת המימשל.

בויס, ואחרים, חריגים או קיצוניים, או אנשי מימסד, מתקבלים על ידי המימשל כבציגים מוצלחים שלו. גם היום, בשנת 86, המימשל הגרמני תומך באמנות גרמניה מודרנית. עסק טוב.

ב־1972, בויס סולק מהאקדמיה בדיסלדורף, בה היה מורה לאמנות במשך 10 שנים. בויס סולק משום שהתנגד לשיטת הלימוד באקדמיה. הוא התנגד למיון, לשיטת הקריטריונים, הבחינות. בויס פתח כיתת לימוד משלו.

ואכן היו גם המורים, לא רק מעשי. 400 תלמידים הגיעו אליו, מגרמניה ומרחבי העולם. בויס התייצב [illegible] האמנות המודרני כנות. אמן פוליטי, רעיוני, מעורב, דמוקרט, אנטי היארכי, [illegible], חבר קבוצת פלוקסוס. [illegible]

בויס מקיים קבוצות דיון פוליטיות, [illegible] המשטרה. [illegible]

לעולם, ביצירתו, משמר אמוציונליות.

כאשר קיבל לכיתתו תלמידים שנדחו על ידי האקדמיה, פוטר ממשרתו. סילוקו של בויס מן האקדמיה התאפשר רק בעזרת המשטרה. הנהלת האקדמיה היא שהזמינה את המשטרה.

האירוע ניכנס לפוליטיקה ולסוציולוגיה המערב גרמנית, אותה עת. מבחינת בויס וקהילתו, האירוע, כלומר הסילוק והמשטרה, האירוע עצמו היה אמנות.

כעבור חמש שנים, התקיימה תערוכה ששמה הכיתה של בויס. תלמידיו נתבקשו לשלוח יצירות לתערוכה. חלק מן התלמידים לא אותר. מאה שלחו יצירות. והנה, רובן יצירות שמרניות, כאילו לא היה זה מורה שטען בעד הרחבת מושג האמנות, בעד נגיעה בחבר ובפוליטיקה.

התלמידים עצמם קברו את המיתוס של הכיתה של בויס. תערוכה זו אורגנה על ידי

מיסטר אמנותי שפרגי, הטראנקפורטור קונסטראיין.

בויס דרש שיחזור אמיתי של התקופה, של הכיתה. [illegible] גם התערוכה זו נעשתה עניין פוליטי.

בויס טען שהתערוכה [illegible] את הטכניקה על פיה המימסד משכתב את ההיסטוריה. [illegible]

גם כך, מה שנשאר כזכרון הוא יצירות מאה התלמידים. [illegible]

בויס: האמנות היא טענה, היא כוח. [illegible]

שוטרים מפנים את בויס ותלמידיו מבניין האקדמיה בדיסלדורף, 1972. הבניין נעשר עניין ציבורי. בויס טען נגד מוקדי רכוזי המפעילים שיפוט וביקורת על העם. האקדמיה ייצגה בעיניו את מוקדי הכוח

הוא יהיה מובן בעתיד, על סמך העבר. רקע אפשרי, התרסקות מטוס, נפילה בשבי

הרחבת מוסד כלשהו על חשבון הטבע, הצמחייה, העצים, לא היתה זו רק הפגנה אקולוגית. זו פעולה נגד הכוחנים.

או בוייס מת בן 65. קשה לערוך למת שקיעת דם מהירה, להגדיר את התרומה שלו במרוייק. כפי שיקרה עם אישיות חזקה, מרוכז בעיקר בנוכחות. מהיום, היצירה והתיאוריה, עומדות ללא הנוכחות האישית.

הנוכחות של בוייס היתה כמעט מהממת. הוא נכח במקומות בהם לא היה, באירועים בהם לא השתתף, בתודעות שלקיומן לא היה ער. בישראל, לא היתה עדיין כנוכחות הזו. טוטאלית, מופשטת וקונקרטית. עולם אמנות שלם, מגוון, התייחס אליו, במשך עשרות שנים.

הסביבה, הצופים, תגובת הצופים, קיימו את היצירה של בוייס. הצופים מקיימים את האלמנט של גירוי־תגובה. היצירה היא סך כל הקשריה. התייחסות הצופים היא הקשר אחד.

האוונגרדית. ביכולת לגעת במרכז העצבים של השבט, לייצר קמיעות קמאיים מחומרים תעשייתיים, להיות גם פשוט וגם רב־משמעות. ביכולת הגאונית להיות „פרימיטיבי".

כמעט הכל מתרכז לנוכחות. זו כוללת את היצירות, המייצגים, האירועים. כך קרה לאירופאים קליין, טינגלי. וכך יקרה לקריסטו. כל העטיפות תהיינה עטיפה אחת. כל הרישומים, רישום אחד. כל ההצהרות, הצהרה אחת.

סיפרות בוייס עניפה למדי. חוקרת אנגליה, קארוליין טיסדל, חיברה את הספר המייצג, שהופיע עם תערוכתו בגוגנהיים מוזיאון, ניו יורק, 1979.

בפתח הספר, בוייס נותן את עצמו, בהצהרה שאינה חוששת מן הבאנליות. בתרגום חופשי: הפיסול הוא תהליך אבולוציוני. כל אחד הוא אמן. הפיסול שלי

הצגת בוייס בגוגנהיים מוזיאון, שבו לא הוצג עד אז אף לא אמן גרמני אחד בחייו, היתה הכרה בעוצמת בוייס. היתה זו תערוכה מקיפה במיוחד, שאפתנית. באמצעות בוייס הוצג גם המודרניזם האירופאי, החל משנות ה־50.

תומאס מסר, מנהל המוזיאון, חיבר הקדמה לקטלוג התערוכה. הקדמות כאלה, בעיקרון, תמצא גם במוזיאונים הישראלים.

למנהלי המוזיאונים יש בעיה. הם יודעים שמן הראוי להציג את בוייס, לדוגמה. הם יודעים זאת באינסטינקט. קשה להם להסביר במלים מדוייקות את חשיבותו. הם יודעים שהוא חשוב. הם חייבים להסביר, כי נרמה להם שקיים לחץ ציבורי בעניין זה. הציבור, הוועד הציבורי של המוזיאון, התורמים, הרבנים, הכמרים, המורים, הגננות, מכבי האש, רוצים לדעת למה מציגים את בוייס. ואז, מנהל המוזיאון, באשר הוא מנהל מוזיאון,

פשוט גדול מדי, מרובה פרטים. יכולתי להבחין רק באפרים קישון. קישון שלט אז, באמצעות פוסטרים ותצלומי דיוקן, ברחבי היריד. עד שלא הגעתי לכאן, לא הבנתי מדוע קישון סובל כל כך מן ההתעלמות ממנו מצד כתבי־העת הישראליים סימן קריאה או עכשיו.

מלבד בקישון, היריד התמקד, מבחינתי, בבוייס. ביריד, הוצג ונמכר תיק־תצלומים של בוייס, שחור לבן, גודל גלוייה, 50 תצלומים, קופסת קרטון.

התצלומים הינם סיכומו של מעקב אחרי בוייס היושב בחדר ריק, מתנהג בחדר ריק; קם, יושב, צופה מן החלון, מתכנס בפינת החדר, מתכופף, נסמך לקיר.

תצלומים אלה הינם תיעוד הנגוע בהערצה. הם נעשו תוך כדי שיתוף פעולה עם בוייס. מעין עבודת אלילים קטנה, אולי מסריחה, הולמת את הנבערות הבסיסית

בוייס וזאב הערבות, 1974. האמן וזאב הערבות חיים זה לצד זה בתוך חלל תצוגה. הם לומדים זה את זה, מסתגלים, יוצרים אינטנסיביות חדשה, משונה, אולי מאיימת, בתוך חלל אמנותי. לדעת בוייס, זאב הערבות מייצג טראומה אמריקנית מובהקת, הנובעת מן ההיסטוריה, מיחסי הלבנים והאינדיאנים. הזאב מתפקד כנקודת מפגש ליחסים אלה. העבודה היתה מחווה של בוייס לאמריקה. האמנות, במקרה זה, ביקשה לתפקד גם כאמצעי תיראפי. בוייס שהה עם החיה במשך שבוע, בחלל הגלריה הניו יורקית רנא בלוק. רק טבעי שהתעוררה תשומת לב ציבורית ותקשורתית כמעט חסרת תקדים. בוייס דחף את האמנות המושגית אל מעבר לגבולה הקודם. בוייס הציג בפני החיה, בחלל הגלריה, חפצים אנושיים, כפפה, עיתון, מיטריה, מיצבור לבד. חפצים המייצגים אמנות, רעיונות, סיגנונות, סביבה אנושית. בוייס החדיר לחלל גם את רפרטואר התנועות האנושיות שלו, את תחושת הזמן שלו, תוך שמירה על כללי התנהגות קבועים מול החיה, ועל תיחום טריטוריאלי בחלל הגלריה. אנשים צפו באמן ובחיה, מעבר למחסום. החיה מעולם לא היפנתה את גבה לצופים. האירוע תועד בקפדנות. הלקחים ישתנו מצופה לצופה. הטקס של בוייס היה מרתק. מוסכמת האמנות הורחבה. ההישג מבחינתו, קיום דיאלוג על בסיס של אנרגיה, הדגמת המושג טריטוריה, נגיעה בטראומה לאומית, במיקרה זה טראומה אמריקנית.

רק טבעי שיהיה מי שיראה בטקס „בוייס וזאב הערבות" מעין מופרעות של אמן אקסצנטרי. אגב, בוייס היה מעוניין בדיאלוג גם עם צופה זה.

בהיסטוריה של האמנות המודרנית, זאב הערבות נרשם כפריצת דרך מושגית. האמן הוא גם המבצע, האנתרופולוג, התיראפיסט, הזיאולוג.

למה התייחסו במשך עשרות שנים? לאישיות, לכוח היוצר, לכושר לפעול בעת ובעונה אחת בכמה מערכות, בזו האמנותית ובזו החברתית. לכושר להשתמש באמצעי התקשורת ההמוניים, ולהשתמש בכלים המוזיאוניים, גלריות, בתקשורת המקצועית של עולם האמנות. בכושר לרכז עניין מתמשך, לאורך שנים, להיות מעין תחנת־שידור של איש אחד. להיות גם בשטרן, מגזין פופולארי, וגם בעומק, בעמדה

אינו סופי, אינו מסתיים. הכל במצב שינוי קבוע, המוצקות משתנה, הצבע, משהו נמוג, מתייבש.

בספר, מעט תמונות ילדות, נעורים, בחרות, צבא, תצלום המטוס המרוסק. תצלום מפתיע למדי עם הבת, ג'סיקה. מפתיע, משום שבוייס, ברוך כלל, נראה, או מופיע, כחסר משפחה, אשה, בית, כלב, מכונית, פינוקים.

קארוליין טיסדל הקדישה חיים, ובנתה חיים, תוך ומתוך כתיבת הספר, במשך שנים.

משחרר צרור אמיתות באנליות על דבר רוח האמנות, חירות הרוח, וחשיבות הדיאלוג. מכבי האש מרוצים.

תומאס מסר, מנהל מיומן, מדבר, בהקדמה, על חירות האמן לעשות שימוש אמנותי בכל חומר המתאים לו. מסר מגלה, שגם הצופה השמרן התרגל לשימוש בפלסטיק, גומי, חוטי תיל. בכך, הוא מבקש להוביל את הצופה לשומן, ללבד, לבאטריות, או לחלקי ריהוט של בוייס. מסר יצא זה איכשהו בשלום. גם אני.

בסך הכל, בוייס ריבר אמנות לאנשים המדברים אמנות. בתחום אחר, הוא דיבר אל הכלל המדבר טלוויזיה, תדמיות, רכילות, סקאנדלים, סיסמאות. וזאת, בתחום התקשורת, ההופעות הפומביות, והשימוש בדיוקנו המצולם.

1981. יריד הספרים של פרנקפורט היה

המוטמעת בשוליים של האוונגארד.

בוייס, יש לזכור, על פי הגדרתו, הינו דמוקראט, מתנגד גדול להיירארכיות, אקולוגיסט, סוציאליסט. העובדה שהוא שיתף פעולה עם מאמץ הערצתי שכזה, אינה קורית, ואינה תאונה.

בוייס הגיע למצב הברים, שעל פיו הוא אמור לעבוד ולטפח את המיתולוגיה ששמה ג'וזף בוייס.

בהנחה שבוייס מודע גם לאלמנטים הרגנרטיים שבסדרת תצלומים זו, מותר היה לחשוב שהוא מאמין שעדיין בכוחו לשלוט בעבודת אלילים זו.

יתכן שהוא נישבה בכאריזמטיות של עצמו. כאריזמטיות המשתיקה את התחושה שלו עצמו. כאריזמטיות העושה אותנו, עובדי אלילים.

בוייס וישראל, או בוייס והיהודים: לא ידוע לי דבר.

אתה רואה בוייס, אתה רואה אמנות. לעידוית אין תודעה אמנותית היסטורית.

זהו בידור. גלי צה"ל מצדיעים לווילנסקי ולארגוב

ארגוב ווילנסקי כבר מזמן עברו את תקופת הפסטיבלים, ולקדם ארוויזיון כנראה לא ירוצו. השירים שלהם – בבואה של מדינת ישראל ותולדות מצבי הרוח שלה ● גלי צה"ל זוכרים להם 50 שנות זמר. במחווה יוצאת דופן, הפיקו ממופעים פומביים – הצדעה למלחינים – שני תקליטים ● עשי וינשטיין, מכירה את הנפשות הפועלות מקרוב, סוקרת את תהליך ההפקה

משה ואלכסנדר

מאת עשי וינשטיין

תצלומים: אסף פוקר

זה קרה לפני כארבע שנים. איש אחד שכב בתל השומר עם שטף דם במוח. מחובר לאינפוזיות, משותק, מנותק מן העולם החיצון. אחיות בלבן, רופאים בלבן, קירות בלבן. דיכאון. שני בחורים נכנסו אל החדר, מביישים משהו, נדחפים, נרגשים. אנחנו מגלי צה"ל, אמרו. רוצים לשמח אותך בחגיגה של שיריך, ערב ארוך שיימשך עמוק אל תוך הלילה וכולו משיריך. חמישים שנה מאז עלית לארץ, מאז הלחנת את השיר הראשון, נעשה לך חגיגה.

אני מוכרח להבריא, אמר האיש. לא רוצה שיזכרו אותי בכסא גלגלים. אני מבטיח להכנס על שתי רגלי, ואם אצליח לתרגל את היד, אשב ליד הפסנתר ואנגן לכם.

שלושה חודשים עברו. שלושה חודשים של עבודה ומחקר. בחג השבועות, באולם צוותא בתל אביב, חיכה קהל מכור. האורות העמומים נדלקו, ומשה וילנסקי נכנס לאולם על שתי רגליו. צולע, נשען על זרוע רופאו, והקהל מריע. מצדיע לאיש, שנתן הרבה יותר מזר אחד של כלניות לעם שלם, שידע תהפוכות הרבה.

חמישים שנה ישב האיש ליד הפסנתר והלחין מנגינות, ששוב אי אפשר בלעדיהן. איתו אפשר ללכת לאור הזכרונות ולשחזר לא רק את ההיסטוריה של הזמר העברי, אלא גם את ההיסטוריה של העם הזה. איתו קמו ונפלו חלוצים, נבנתה העיר תל אביב, הבריטים היו והלכו, קמו מישלטים והיו זמנים אחרים. איתו יצא הטרקטור לחרוש ואימהות יישנו את ילדיהן, ממטרות שרו בשרות. איתו עמדו מול הר סיני, לראשונה, ואולי בעצם, בשניה, אך ודאי לא בפעם האחרונה.

הבחורים, מולי שפירא, מנהל מחלקת התרבות, אמנות ובידור בגלי צה"ל, ואליעזר דר, קיימו מה שנראה עד לרגע האחרון כמשימה בלתי אפשרית. מולי ראה אתגר מול העיניים. הזדמנות להעלות את טובי השירים עם טובי המבצעים.

ראשית, אספו שירים של וילנסקי, כמות החומר היתה רבה כל כך, עד שהיה צורך לחתוך ולקצץ, לוותר ולקמץ ולהסתפק רק בציוני דרך.

משה וילנסקי, שהגיע לארץ ב־32' והיה מוכן למצוא את פרנסתו בצלמוניה ברחוב אלנבי, נכשל. לא, תודה, אמר לו הצלם. אין עבודה בשבילך. עיר קטנה היא תל אביב ואנשים בה מעט. נסה את מזלך בכיוון אחר. איזה מזל.

הלך הצעיר וחיפש עבודה כפסנתרן. מילדות היה לו הפסנתר כמו המשך לכפות ידיו. האם יצליח גם להתפרנס? על כבוד כבר לא מדברים בכלל. וכך זה התחיל, ולא נגמר.

זמרים רבים חבים למנגינות שלו תודה. הן סללו את הקאריירה הבימתית של דורות רבים של אמנים.

ולא מדובר רק בשושנה דמארי. את זה כל ילד יודע. הוא גילה גם את אבי טולדאנו, שהופיע כנער צעיר בתוכנית הרדיו תשואות ראשונות. וילנסקי בחר בו לשיר את "יפו", שהביא לו את פריצת הדרך אל במת השירה. רבקה רז, סוהרת במקצועה, שרה את לילה ועשן, והיתה בזכותו לפיגמליון ישראלי.

הוא היה צמוד לטובי כותבי הפיזמונים והשירים – עמנואל הרוסי, יחיאל מוהר, חיים חפר, וזוהי רק רשימה חלקית. הוא כתב מנגנות לפיזמונים של נתן אלתרמן וכאשר כתבה גם תרצה אתר, בתו, הלחין גם לה.

לפני מותה, בקשה תרצה מוילנסקי מנגינה שתשתלב בהצגה, שלוש נשים, שתרגמה עבור תיאטרון הבימה. בלדה לאישה, כתבה תרצה אתר, על האישה הניבטת אל מותה בעוד שלל חבצלות הבר פורחות בעמק. ולמרות הכל, למרות עגני הגובה, בשבילה, הכל נגמר.

וילנסקי כאב את המילים במנגינה שחיבר. לאחר מכן, צלצל לתיאטרון הבימה. השיר מוכן, אמר. מנהל התיאטרון שמע. רגע, אמר, יש שיחה בקו השני. וילנסקי המתין על הקו. באותו רגע ממש, נודע על מותה של תרצה אתר. ורק השיר נשאר, בביצועה של גורית גלרון.

לא קל להחליט מה אי אפשר לשיר, אבל עוד יותר קשה לשכנע אמנים מן השורה הראשונה להשתתף בערב קבוצתי. כך, מולי שפירא, העורך. הם כבר מזמן עברו את תקופת הפסטיבלים ולא מוכנים להסתפק בשיר אחד לפני ואחרי זמרים אחרים. הם לא יכולים ליצור קשר עם קהל בשיר אחד. אין זמן להכנס לאווירה ובכלל, ערבי הצדעה זרים לרוחם והם הרי עסוקים כל כך, ואוהבים לשיר את השירים של עצמם, שהרי דווקא מלחינים את שיריהם. ומי יעז לכפות עליהם שיר מסוים? ועוד דורשים מהם להופיע בהתנדבות ולתרום שיר ולעמוד בתור.

אבל הם באו, ועמדו בלוח הזמנים, ולמדו בעל פה שירים ארוכים עם הרבה בתים שמשה שכתבו פעם. והערב קרם עור ולבש חום. ואנשי הצבא באולם ואורחים ואמנים הלכו שבי אחרי השירים, וכי אפשר בכלל אחרת? גם אם הנוסטלגיה כבר לא מה שהיתה, אי אפשר להשאר אדישים כשהפסנתר מתנגן והמילים ממש נכנסות לפה והשירים של העבר הקולקטיבי זורמים ונשפכים מן הבמה אל המעברים.

אז מה הפלא, שלאחר שנה ניתן פרס ישראל לאנשי הזמר העברי והתחלק בין נעמי שמר, חיים חפר ומשה וילנסקי? זו היתה רק תוצאה טבעית של תחיה מחודשת של מסורת שירית, שמרוב שימוש קשה היה לשים את האצבע ולומר, את זה אנחנו חייבים לאיש הזה, וגם את השיר הזה, ואת זה, ועוד יותר. ומגיע לו, כי הוא ידע לפרוט על נימים חבויים ולעורר התרגשות שאיננה עוכרת עוד לעולם.

מסורת היא בגלי צה"ל, שאין להסתפק בהשמעת שירים ברדיו. רדיו חזק הוא גם רדיו יוזם, רדיו תורם, רדיו יוצר. כך נולדו, בימיו של יצחק לבני כמפקד התחנה, הזכור לטוב, ערבים של שירי משוררים. זה היה נכון וטבעי.

לבני היה שרוף על שירה ורצה לתרגם שירים לפיזמונים. רצה להוציא טקסטים מספרים ולשים אותם בפה של מאזיניו. שלוש תוכניות כאלה הפכו את שירי המשוררים למטבע העובר מפה לפה. גם מי שלא שמע על נתן זך, ידע להמשיך את השורה השניה של "איך זה שכוכב אחד...", או את שירה של דליה רביקוביץ, "אם אדם נופל ממטוס באמצע הלילה, רק אלהים לבדו יכול להציל אותו..." אחר כך הפכו שירי המשוררים לנחלת הכל, אופנה שזכתה לחיקויים רבים.

מי שערך את שירי המשוררים, מולי שפירא, לא התייאש. קונים את הסחורה? יש לי משהו אחר. גימיק אחר. כך נולדו ערבי הצדעה למוסדות כמו כרם התימנים, אהבה אישית של מולי שפירא, ללהקות הצבאיות, לתנועה הקיבוצית בת ה־70, לתיאטרון הקאמרי וגם ערבי הצדעה לשחקנים – רחל מרכוס, רודנסקי, קלצקין, תמלילנים ומלחינים.

מה הבעיה, כסף אף פעם לא היה, אז צריך לעבוד קשה, שלושה וארבעה חודשים. מגייסים כשרונות מתוך התחנה כדי לבנות תפאורה, לביים את הערב ולעבד את השירים. מה שלא נעשה על ידי אנשים בתוך התחנה, נעשה על ידי אנשי מילואים. מסבירים את הנחיצות. אומרים שצה"ל צועד על המורל, והמורל הוא תקוות השיר. מחדירים בכולם ציונות, והרי לכם ערב מרגש שכל מי שלוקח בו חלק, שוב לא יעז לסרב בערב הבא. דן אלמגור, מנחה, מספר מעשיות.

כך נולד גם ערב ההצדעה לסאשה ארגוב, המלחין שכיום קשה להאמין שתקופה ממושכת, לאחר עידן התרנגולים, היה זנוח ונשכח, והנה היתה לו ערנה. בשנות השישים מיעטו להשמיע אותו ברדיו, נדמה שיצא מן האופנה. עולם הפיזמון, חוקים לו משלו והם אכזריים וחסרי רחמים. רק כמה משוגעים לשיריו, אבי קורן, רפי קדישזון ומולי שפירא, שמרו לו אמונים ונהגו להשמיע שוב ושוב את שיריו. הם ידעו, שהוא הקדים את דורו וצריך לחנך אנשים להאזין לו, לאמץ את שיריו.

דרך הרדיו הרחיבו את מעגל מעריציו. הוא לא קיבל את פרס ישראל, עוד לא. אבל עוד לא מאוחר. משה וילנסקי אומר, שהיה נותן לו את הפרס עכשיו, כבר מזמן, לפניו. מגיע לו.

בגלי צה"ל נתנו לו פרס, ערב הצדעה לשיריו. שוב התגייסו מיטב האמנים. גם כאן חזר הסיפור על עצמו. מערכה שניה באותה הצגה ששמה שו־ביזנס. כסף אין להפקה כזאת ובמחלקת הבידור האנשים מעטים. שוב התגייסו אנשים במילואים, אחרים התנדבו ועוד אחרים עבדו ימים כלילות. ושוב תורמים פרחים, והפעם אפילו חברת שמירת מתייצבת בהתנדבות.

יותר מדי אנשים מנסים להיכנס פנימה. אתי אנטה קבלה את שכרה כמפיקה מעיריית תל אביב, בן בר שביט, חיל, עבר כמפיק בגלי צה"ל ועל המלאכה כולה ניצח מולי שפירא. הפאזל הנעלם של תוכנית פומבית, הבויה על הרכבים מוסיקליים מסובכים, הלך ונפתר.

הפעם היו יותר זמרים מוכנים לשיר, מאשר יכלה התוכנית להכיל. אלא מה, כל הזמרות רצו לשיר את "ירדוי", למילין של אלכסנדר פן, לחן ארגוב. בסוף נבחרה יהודית רביץ, בגלל אולטימטום. או "ירדוי", או כלום. האמרות התפשרו על הפרנצה החלוצה. וזכרים? הוא לא ידע את שמה ואחרים. גם כאן ביכבה שושנה דמארי, יש אומרים מלכה אמיתי. כמו בערב של וילנסקי. גם כאן הצטרפו זמרים צעירים, ששרו את ארגוב לראשונה – גידי גוב, יוני רכטר, הראלה בר, גרי אקשטיין ועוד רבים אחרים. והמובן מתי כספי, אבל זה הרי מובן מאליו.

סאשה אומר, שהוא לא יודע שני דברים. רק. לשיר ולדבר. שיריו מדברים בעדו. עם מילים של אלתרמן ושל תרצה אתר, ושל חיים גורי ונתן יונתן, של יעקב כבתאי וחיים חפר, מה עוד צריך בן אדם לומר? רק לשמוע ולפזם. את השאר כבר עושות השפתיים בעצמן.

כל זה היה מזמן. ערבי הצדעה שהיו לאירועים שתרגו מגלי האתר והפכו לחגיגה תקשורתית. העיתונים כתבו, המצלמות הבזיקו, אפילו הטלוויזיה לקחה חומרים והצליחה, ברגע האחרון, לקפוץ על העגלה הרתומה. אף פעם לא מאוחר מדי, אומר מולי שפירא, המשוגע לדבר, המכור, הבלתי מתפשר. העיקר הוא עצם התחיה לה זכו השירים האלה. שירים שהם בבואה של ההיסטוריה של מדינת ישראל ותולדות מצבי הרוח שלה.

אבל מה, רדיו, יש לו תכונה ניכוית. כל עסקיו פורחים באוויר. שלוש שעות שידור לוילנסקי, שלוש שעות שידור לסאשה ואחר כך יש חדשות, והעולם כמנהגו. כדי לצאת ממעגל התיסכול, צריך להטביע את השירים לא רק על סרטי מאסטר ברדיו. צריך ספר, צריך וידאו, לפתוח תקליט. צריך משהו שאפשר לשים עליו את היד, שאפשר לשוב ולחזור אליו מדי פעם.

איך עושים מרדיו תקליט? הולכים לסי.בי.אס., חברת התקליטים הגדולה בארץ. מקבנעים. תראו, כדאי לכם. תורמים את ההקלטות שביצעו טכנאי הקול של גלי צה"ל. מבקשים מחיר ארצי, החברה הניתרה. להחתים את האמנים הקשורים בה, על ויתור. מחתימים. הצבא אינו רואה בעין יפה עסקים מסחריים של גופים הקשורים בו. לרדיו אין פה רווח. אף לא אגורה. ההשקעה כולה כשביל הנצח. רק הסרטים ניתנים, כמית סהם לסי.בי.אס. רון בנישי, באותם ימים כמפקד גל"צ, מעודד, דוחף.

בחברת התקליטים משקיעים כ־6,000 דולר. מולי שפירא מתעקש על עטיפות כל טרקקובר. רק הוא מבין בתוצרת הארץ. יש עטיפות, יש פס ייצור. קול היער הוא מגיל צבא ועד ויקה ושיכה. תוטעה. אומרים אנשי התקליטים. צעירים שהיו מכורים לפופ מיובא, הופכים צרכנים של מוסיקה ישראלית, דווקא בתוך השירות הצבאי. לא יודעים למה.

1,000 תקליטים יוצאים לדרך. יחסי הציבור עובדים חוק. אמנים מצטלמים בתמונה קבוצתית עם שני חתני המלחינים ושושביה, מולי שפירא. מסיבת קוקטייל למשתתפים, סוסרים על לוחות המודעות. עם ישראל יוצא נשכר.

אם הסיפור על גילגוליו של תקליט נכנע פיכוס מרי, זו אשמת הכותבת. בחיים, על אמת, יש הרבה מאבקים, הרבה יותר. רק מי שאבון על עשיית בידור ברדיו, יודע כמה קשה ליצור יש מאין. כאן אין תרשות לרוות עליהן ואין נסרים יקירים.

מולי שפירא, האיש של גל"צ בבידור, אומר שבידור, למרות שנועד להצחיק, הוא בעצם מהותו, עבודה קשה. אתה מעמיד ערב פומבי מול קהל שדורש הצלחה מלאה. אי אפשר להרשות כשלונות בדרך. צריך לדאוג לכל פרט קטן, קטנטן. רק משוגע לדבר יכול, בשכל התנאים בעצם פועלים נגדו. אז לצורך העניין הוא מוכן להיות משוגע לדבר ולדחוף דברים עד שיבוצעו.

קודם, לשכנע את מפקד התחנה שצריך להשקיע. חודשי עבודה גם בשביל שעת שידור אחת ויחידה. אולי שלוש, כמו בתוכניות אלה. אחר כך, להלחם נגד התקציב ההולך וקטן, תקציב העומד להפוך ל־0 בשנת התקציב הקרובה, קרי אפריל. אבל מה, אסור לוותר. תחנת הרדיו הצבאית היא חלון הראווה של צה"ל, מכאן זוכות הפופולריות הגדולה ומכאן ההתחייבות לתת שדי ערבים פומביים. עכשיו עובדים בעיקר על מה שיש. תוצרת צה"ל. ואמנים אורחים מופיעים בסידרה של תוכניות במחנות הצבא. עוד נשמע אותם בקרוב, ברדיו.

נורית גלרון ואורה זיטנר

תמונה קבוצתית עם סאשה ארגוב ומאיר וילנסקי

מולי שפירא. חרדל וזנקיקיה

מולי שפירא, מילדות אמון על בידור, על תיאטרון וספרות. אמא, מיושבות בסית הישנה, מנהלת בתיאטרון הילדים [illegible].

חבר להקת פיקוד צפון, על תקן השחקן המצחיק. כתב לימודי משפטים. רישיון עו"ד. נבחן אצל יצחק לבני על חיים כמשל, למנוס שרה ועל שירי רביקוביץ, כמוגנת כניסה לגלי צה"ל.

16 שנים בתחנה, במיגוון תפקידים, יועץ לענייני תוכניות, מנהל מחלקת תרבות, אמנות ובידור. מגיש את בילוי נעים. אחראי על 40 שעות שידור שבועיות.

בשנים של התפוצה פנימיות בתחנה, גלים של עריכות, נשאר, שרד. יש אומרים בזכות הנאמנות, יש אומרים, מתוקי בגירה, והוא אומר, מתוך אמונה, מנומו גדול ברוח של גלי צה"ל, [illegible]

[illegible]

שלו.

לא לוקח ללב

חנוך חסון, 54, מזוהה עם המונח „בידור" בארץ. 10 שנים על כס מנהל מחלקת הבידור בטלוויזיה, עם עבר של ניהול מחלקה מקבילה ברדיו – הביאו לעם ישראל, בין השאר, את פסטיבל הזמר, שרה'לה שרון, עד פופ, סיבה למסיבה. עכשיו עובדים על הקדם ארוויזיון ● רבים חבים לו את הדחיפה לצמרת. אחרים, מבקרים אותו קשות, שלא בפניו. טוענים לקיפוח ולהקניית טעם „נמוך" במוסיקה ובבידור ● חסון לא מתרגש. תמיד יש מצליחים ומקופחים. אני שם, הוא אומר, רק לעזור

מאת ג'ודי מוזס־ביר

תצלומים: יוסי רוט

אמנים מעטים מוכנים להשמיע ביקורת גלויה על חנוך חסון. חסון, מנהל מחלקת הבידור בטלוויזיה, האיש שבידו לקבוע, אם זמר יקבל את הפוש העצום שנותנת הופעה בטלוויזיה, או שישאר ידוע לקהל מסוים, וכמעט אנונימי לקהל אחר. המבקרים מאחורי הגב, אלה החושים רגשות תיסכול וקיפוח, רבים.

דודו דותן, כן לציטוט, מלא מרירות על מחלקת הבידור. המרירות מופנית, בעיקר, אל חנוך חסון. פרט להנחיית שעשועון, הוא מרגיש כ„מוקצה". כאחד שאין לו מה להפסיד אומר דותן, מה שרבים אחרים אומרים בעילום שם, ש„במחלקת הבידור יש כרוניה". אמנים מסויימים, שבאופן קבוע משתתפים בהפקות המחלקה, וכאלה שפה ושם „עושים להם טובה", ומשתפים אותם.

למקופחים אחרים, שבאחרונה יותר ויותר חוצים את מחסום ההכרה בהם, הלא הם הזמרים המזרחיים, מצא חסון פתרון: תוכנית חדשה, מבוססת על זמר מזרחי, ישראלי, שתוקרן כל שבוע. חסון מקווה, שהתוכנית תוריד מעליו מעט מהלחץ של אמרגנים מזרחיים, ותנפץ אצלם את המינוח „קיפוח".

חנוך חסון, 54, עשר שנים על כס מנהל מחלקת הבידור בטלוויזיה, עם עבר של ניהול מחלקה מקבילה ברדיו. מלבד כשרונות הניהול שלו, ניחן ביצר הישרדות חזק. חסון, הוא האיש שהביא לעם ישראל שורה ארוכה של תוכניות בידור, ביניהם – פסטיבל הזמר, קדם ארוויזיון, חיים שכאלה, עד פופ, סיבה למסיבה, ועוד.

אפשר להגיד, שחסון הוא מהאבות המייסדים של הבידור בארץ. מקריח מעט, גבה קומה, רחב כתפיים, נשוי להדה, מרכזת ההפקות של החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל אביב, ואב לבן 12. החדר שלו, בבניין העלוב של הטלוויזיה בתל־אביב, מבולגן. בפינת החדר מוטלים 600 קסטות וסרטי הקלטה של ישראלים רבים, שלרובם הגדול אין קשר לשואו ביזנס, אך בכל זאת מקווים. את התיקות מתרגמים כל שנה לשיר שאולי, בדרך נס, יהיה ראוי להיכלל בין שירי הקדם הארוויזיון.

על השולחן, אסופה של ניירות ושלושה טלפונים. חסון מציע קפה. קופץ למטבחון הקטן, מרתיח מים, באין מקרר, מסתפקים באבקת חלב. את השיחה איתי הוא מתנה בכך, שלא אכנס לבעיות תקציביות, כבר

נכונות השמועות: בענייני עיתונאי על ושום אמצעי הפקה. אורי פורת שלח לו מכתב, בו ביקש מחסון להימנע להבא מלהוציא כביסה מלוכלכת החוצה.

עם כל הרצון להימנע מדיבור על הנושא הכאוב, חסון נגרר לכך, בכאב לב אמיתי, כשהוא מספר על אלה שהישוו את מחלקת הבידור העשירה של הטלוויזיה הירדנית, לזו שלנו.

חנוך חסון נולד בירושלים. משפחתו עקרה לחיפה, כשהיה בן ארבע. סבו וסבתו התגוררו בחברון, שם נולד אביו. הבית בחברון, שהשר דוד לוי חנך בשבוע שעבר, „בית חסון", היה של סבו ושל סבתו. בחצי צחוק הוא מתרעם על העובדה, שאיש לא טרח להזמין אף אחד מבני המשפחה לטקס.

חסון מדגיש, שבני משפחתו אינם נימנים עם אוהדי גוש אמונים. למרות הקשר שלהם למקום, הם אינם חושבים שהתיישבות בחברון הכרחית. הוריו, הוא אומר, חזרו למקום פעם אחת בלבד, לאחר מלחמת ששת הימים, לראות את הבית בו נרצחו סבו וסבתו, בפרעות 1929.

סבו של חסון, שהיה רב, היה אדם מעשי. עובדה, שגרמה לו לשלוח את בניו ללמוד במקצועות חילוניים. אביו של חנוך, פקיד בכיר בבנק לאומי בחיפה. דודו, מוותיקי בנק פלסטינה, היה ממקימי הבורסה בתל־אביב. אחיו, מנכ"ל הבנק הישראלי ערבי. חנוך עצמו למד בית הספר בחיפה בכתה אחת עם אנשי כספים – מיכאל כרונו, ארנון גפני, ד"ר מאיר חת, מאיה מבורי, וגם עם איש הרדיו עמק פרי.

בניגוד לרוב חבריו לכתה, נטה לכיוון מוסיקאלי. מגיל צעיר פרט על פסנתר, אך לפי בקשתו של המדריך בצופים, אהרון ידלין, עבר לאקורדיון. עם האקורדיון, אמר ידלין, אפשר לעשות יותר שמח. מכאן, הדרך ללהקה צבאית היתה קצרה.

חסון, יחד עם יוסי בנאי, יונה עטרי ונאולה גיל, היה בלהקת הנח"ל הראשונה. הוא חשב שיתאים לו לעמוד על הבמה ולנגן באקורדיון. הממונים עליו חשבו אחרת, והוא נשלח לקורס קצינים. בסיום הקורס, נתמנה לקצין הווי ובידור של הנח"ל. וכך היה, למעשה, למפקדיו של חבריו.

חסון אומר, שהוא זה שהמציא את המסגרת שנקראה צוות הווי. הוא גם היה הכתובת אליה פנו כשנגמר החומר הכתוב לתוכניות. „בשלב כלשהו דיווחו לי, שהגיעו מים עד נפש, שאין כותבים טובים בשטח. והנה שמעתי שהגיע יהודי אחד מוכשר מהונגריה, אפרים קישון. במסגרת תפקידי הסברתי לקישון מה זה נח"ל, מהי מסגרת צבאית, ואיזה סוג חומר אנחנו מחפשים".

כשסיים את שירותו הצבאי, פנה ללימודים במדרשה למורים למוסיקה. שם פגש את המנצח גרי ברטיני, שעיצב, לדברי חסון, את השקפתו המקצועית. יחד עם ברטיני מקים חסון את מקהלת רינת, שחגגה השנה שלושים שנה.

ב־57' הציע לו גרתיני לעבוד במחלקה למוסיקה עממית ברדיו. מאוחר יותר קיבל את ראשות המחלקה. מספר שנים אחר כך נולד רעיון-פסטיבל הזמר הישראלי.

„מטרת הפסטיבל היתה, לעודד את הזמר הישראלי, לתת לו פוש. בניגוד לארוויזיון, שתפקידו לגלות שלאגר, הפסטיבל ניסה למצוא זרמים חדשים במוסיקה העברית, שהיתה בשנות השישים דלה בכותבים ובמבצעים.

„אחת מתגליות הפסטיבל, למשל, היתה אסתר עופרים. אי אפשר להגיד שאני גיליתי אותה. נצבתי בצומת דרכים. ניחנתי בתחושה לדעת מי יוכל להפוך זמר מצליח. הרי כל מי שיש לו שמץ של רצון להצליח בשטח הבידור, פונה אלינו. העניין הוא למצוא את המסוגלים להמשיך בזה. בקשר לעופרים, היתה לי החכמה לראות שיש לה פוטנציאל. כמוה התחילה אצלנו גם חוה אלברשטיין, שבאה בפעם הראשונה עם אמה, שסחבה אותה ביד. כששרה, הרגשתי שכוכב נולד".

חסון, צנוע, אולי צנוע במופגן, מקפיד לחזור ולאמר, שהוא לא גילה אף אחד. שפשוט היה בזמן הנכון במקום הנכון. הוא ממעיט גם מההשפעה שמיחסים לו בתפקידו היום, וזורק את כל הכוח לכיוון של מפיקיו. ביניהם אהרון גולדפינגר, מפיק „סיבה למסיבה", וחיים מלובן.

חסון מרגיש, שהוא לא קיסר הנונס במפיקים ומוריד להם הוראות. המדיניות שלו, הוא אומר, להביא אנשים חזקים ועצמאיים. אם מתעוררות בעיות, הוא זה המיישב אותן. כמו הסיכסוך שהיה בין המחלקה לעופרה חזה. כשבצלאל אלוני התלונן, שהמפיקים לא אוהבים את חזה ושלכן היא אינה מופיעה בתוכניות המחלקה, ערך חסון בירור. כשגילה שאלוני צדק, הורה למפיקיו לשתף את חזה.

סיכסוך אחר, שחסון לקח בו דווקא את צד המפיק, נוגע למני פאר. לאחר שורת ניסיונות אומללים, אין לחסון ספק, שפאר הוא המנחה הטוב ביותר שהיה ל„סיבה למסיבה". באחרונה פנה חסון לפאר, וביקשו לשוב ולהנחות את התוכנית. פאר סרב לחזור לתוכנית במתכונתה הנוכחית, והציע מתכונת משלו, שנדחתה על ידי חסון. בטלוויזיה יודעים לספר, שהסיבה שפאר ביקש שינוי בתוכנית היתה העובדה שהוא וגולדפינגר פשוט לא הסתדרו. במקרה הזה נתן חסון גיבוי לגולדפינגר. פאר, כצפוי, לא מוכן להגיב.

חנוך חסון היה בקבוצה השנייה של אנשי הרדיו, שנסעה להשתלם בטלוויזיה הצרפתית.

ירדנה ארזי: אי אפשר בלי הטלוויזיה

„לי יש יחסים הוגנים מאוד עם מחלקת הבידור. אין לי קפריזות, וגם הם בסדר איתי. ברגע שאמן מרגיש שהוא מקופח, אולי בצדק מבחינתו, הוא מתחיל לבוא בדרישות. אני לא מקופחת ולא באה בדרישות. אני מוזמנת לטלוויזיה הרבה יחסית, כיוון שאני לא מעוררת אנטי.

„יש זמרים שפעם היו מוצר חם, והיום אינם משלימים עם הירידה שלהם. בישראל קל להצליח, וקל לרדת. גם קל יחסית להגיע לטלוויזיה. בחו"ל, אם אין לך איזה שלאגר היסטרי, לא תוכלי להיכנס למסך. כאן, כמעט כל אחד שמוציא שיר, מופיע בטלוויזיה.

„האמת היא, שאי אפשר להצליח בגדול ללא עזרת הטלוויזיה. לגבינו, האמנים, האדם שמאחורי המונח הצלחה בטלוויזיה, הוא כמובן חנוך חסון".

זהו בידור: לקראת הקדם ארוויזיון

בטלוויזיה הישראלית החל את עבודתו במחלקת הבידור, עם כל הבעיות הכרוכות בעובדה, שהקונספציה של הטלוויזיה אומרת – קודם חדשות, וכל השאר אחר כך. עובדה, הבאה לידי ביטוי בתקציבים. אחת הבעיות של הטלוויזיה הישראלית נובעת מכך, שאין

אין לי שום סמכות בבחירת השירים לקדם הארוויזיון, וכל הנוגעים בדבר יודעים זאת. מכתב המחאה של האמנים נגדי, בשנה שעברה, הכאיב לי

בבעלותה אולפנים להפקות גדולות, מחוץ לאולפני החדשות. כל הפקה בנוכחות קהל, צריך להוציא לאולפני הרצליה. וזה מייקר מאוד את ההפקות.

מאז, אפשר להגיד, דורך חסון על מקום אחד. עוד תוכניות, עוד שעשועונים. הוא מוצא. באחרונה, התפנו בטלוויזיה מספר תפקידי מפתח. ביניהם, מנהל מחלקת התוכניות ומנהל שירותי הפקה. שני תפקידים גבוהים משלו בהיררכיה. כשאני שואלת אותו, האם הוא מפחד להפסיד מכוחו, אם יעלה בדרגה, הוא עונה: „אני איש חזק, בכל מקום הייתי מגיע לכוח שלי. זה לא שאני אגרסיבי, אני פשוט תופס עניין בצורה הטובה ביותר, ומכאן כוחי".

כיוון שבארץ יש ערוץ אחד בלבד, מוצפת מחלקת הבידור בעשרות תקליטי שירים, שמאחוריהם אמנים המצפים שיזמינו אותם להופעה בטלוויזיה. חסון מביע נכונות לגלות כשרונות חדשים. הוא אינו מאמין, שמסתובבים בארץ עשרות זמרים, מלחינים וכותבים, שעדיין לא התגלו. „אם שמעת שלמישהו לא נתנו אפשרות להופיע בטלוויזיה, כנראה שלאותו מישהו יש בעיה". חסון אומר, שאין בארץ אנשים המציעים שוחד גלוי לשדרים ולמנהלי מחלקות. יש המנסים להזמין לארוחות, למסיבות, ולבילויים. הוא נרתע מלהגיע לפרמיירה, אם מצויין על גבי ההזמנה שלאחר ההצגה תוגש ארוחת ערב. גם אינו מבלה עם אמנים, ואינו מזמין אף זמר או בדרן לאירועים חברתיים בביתו. מלבד יוסי בנאי, הוא נזכר, שהיה איתו בלהקה, ושאותו כבר לא צריך לדחוף.

הוא מודע להשמצות מאחורי גבו, לדיבורים האינסופיים על קיפוח, ולדימוי שלו כאיש נוקשה. הוא לא לוקח ללב. מצד שני, אם אותו אמן יופיע על המסך ארבע פעמים רצופות באותה תוכנית, יבקש לדעת את הסיבה.

חסון יודע לספר על מכתבים אנונימיים, הטוענים שהוא נוהג איפה ואיפה. למכתבים כאלה הוא לא מתייחס. הוא מסביר, שיש אמנים הטובים מול קהל, ונכשלים על המסך הקטן. „אלכס פרסלי היה טוב גם על הבימה. יגאל בשן עובר בטלוויזיה בצורה בלתי רגילה. גם אבי טולדנו, ירדנה ארזי ועופרה חזה עוברים מצוין.

„יש בעיה עם בדרן מוכשר ופיקח כמו דודו דותן. אני לא מתעלם מהבעיה הזאת. לא שמעתי על יוזמה של מפיקים להציעו לתוכניות. כנראה שהם חושבים שהוא לא מתאים. בשעשועון שהגיש, היה מצוין. הוא הנחה תוכנית אחת. אפשר להגיד, ששם לא עבד כל כך טוב. הייתי שמח לצרף אותו למסגרת טלוויזיונית קבועה, כי הוא בחור מבריק. אבל המפיקים שלי טוענים, שהוא יוצר אנטי בטלוויזיה. לפני מספר שבועות ראיתי בחו"ל שעשועון שדווקא יתאים לו. מסיבות תקציביות, לא הצלחנו להריץ".

הפעם היחידה שנפגע מאמנים היתה בשנה שעברה, כשהוועדה הבוחרת את שירי הקדם ארוויזיון בחרה בין 12 שירים, רובם של מבצעים אנונימיים, ועוד שלושה שירים לבחירה של פנצ'ר. כשנודעו התוצאות, קבוצה של אמנים כתבה מכתב מחאה לאורי פורת, על הדרך שבה הגיעה הוועדה להחלטותיה, ועל התפקוד הלקוי של חסון בפרשה.

„לי אין שום סמכות בבחירת השירים. כשראיתי את חתימותיהם של אמנים ושל אמרגנים, שידעו באיזה רגש אבהי אני מטפח אותם ופותח בפניהם את הדרך, כאב לי. כמעט כל אחד מהחתומים שם ידע, שאולי גם בלעדי היה מגיע לפיסגה, אך אני בפירוש הייתי שם לעזור.

„שלחתי לחלק מהחתומים, שביניהם היה, למשל, נחום היימן – חייל שלי בצוות הווי, קובי אשרת, שלמה בר ועוד. שאלתי אותם למה חתמו על המכתב. והתשובות היו מגוונות. חלק אמרו שלא ידעו על מה הם חותמים. אחרים ביקשו סליחה.

„אני לא מחפש תודה מזמרים. התפקיד שלי, לשים אותם במקום הנכון, אם מגיע להם. אבל בין הכרת תודה לבין יריקה לבאר ממנה הם שותים, יש מרחק. העניין הזה מאוד הטריד אותי".

חסון מודה, שהופעה אחת בקדם ארוויזיון בטלוויזיה, שקולה עבור הזמר לשעות ארוכות של עבודה בחוץ. „מחירם של אמנים שהופיעו בקדם, קופץ פלאים. מצד שני, אם אתה לא טוב, אתה יכול ליפול".

חנוך חסון אינו נבהל מהביקורות על הרמה הנמוכה של שירי הארוויזיון. גם לא מהביקורת על תוכניתה של שרה'לה שרון. שרון ושירי הארוויזיון הם, אולי, לא טעמו האישי במוסיקה. הוא מנטרל בעבודתו את טעמו האישי במוסיקה – ג'אז, מוסיקה קלאסית או עברית – ומשתדל למצוא את הנוסחה, איך לעשות מספיק תוכניות למיגוון רחב ככל המספר של צופים, מבלי לרדת למכנה המשותף הנמוך ביותר.

הוא היה זה שהכניס את „עד פופ". עד אז, הפופ היה מוקצה בטלוויזיה. הוא מתייחס לתלונות על הקדם ארוויזיון, הנובעות, בין השאר, הוא אומר, מהעובדה שכוכבים כמו יהורם גאון, או אריק איינשטיין מעדיפים לא להתמודד, והאמנים המפורסמים אחרים, כמו ירדנה ארזי או יגאל בשן, נרתעו לאחר מספר כשלונות. אך כל עוד ישראל רוצה להשתתף בארוויזיון, אומר חסון, אין מנוס מקיום התחרות בארץ.

לטענות, המורים לכאורה, על יכולות המקצועיות של הטלוויזיה הישראלית, חסון חולק שבחים. כדוגמה הוא מביא את הארוויזיון שהופק בארץ, על ידי יוסי גלכט – בלעדי, איש מחלקת השידורים. חסון דווקא רצה גם להפיק את התוכניות, אבל לא נתנו לו.

מידי שנה הוא מגיש בקשת תקציב ל־15 תוכניות נוספות. רובן נופלות מטעמי אמצעים. השנה, אולי, בגלל היחסים הטובים שלו עם אורי פורת, הידוע באהבתו לתוכניות בידור המפוארות, נראה הפקות מקוריות ברמה גבוהה יותר, הוא אומר.

אביהו מדינה: כמו מאפיה סגורה

„אני מכיר את חסון היטב. נפגשנו פעמים רבות. הוא אמנם המנהל, אך לא כמעט חזק כמו גדעון לב ארי, למשל, שמלה שלו היא מלה.

„חסון טוען שהוא אינו מתערב בעבודה של המפיקים, שאינו מנסה לכפות דעותיו עליהם. אולי. אבל לעם ישראל יש בעיה. אין מגמה להרבות בתוכניות הבידור בטלוויזיה. תמיד מופיעים אותם אמנים. זה כמו מאפיה סגורה. רק באלה שמסוגלים לצלוח, משתתפים בתוכניות הבידור.

„כשזה מגיע לזמרים המזרחיים, הם לוקחים את הכולם מכולם, ונותנים לו רבע מהמגיע לו. חסון מעדיף לא להלחם עם מפיקה, לא אוהב להלחיץ את עצמו. נוהגתי לשלוח לו מכתבים, עם העתקים לכל מיני אנשים, שלא יגיד שלא קיבל. היום ירדתי ממנו קצת. אני לוקח יותר מדי ללב. בגיל 30, כבר עברתי התקף לב. מה אני צריך את זה.

„אמנים לא יאמרו לך מלה נגד חסון, אלא אם הם משוכנעים שאין להם מה להפסיד. קח, למשל, אותי כמו אבנר גדסי. הוא בכלל לא זוכר מי זה חנוך חסון. בתחילת הקאריירה משתדלים לחזור, אחר כך להשרים לזוזות עם הקטנה, שאני בטלוויזיה לא אופיע אף פעם".

חנוך חסון. בטלוויזיה של ערוץ אחד, המקום שלו זה כוח. מי שמגיעים למסך ועוברים אותו בהצלחה, היו עושים את זה אולי גם בלעדיו. אבל הוא שם. במקום הנכון, בזמן הנכון

טיפים

אודטה א. דנין

מתוח

קתרין הורוביץ, תחיכה רעננת פנים בת ארבעים המתעקשת על גיל 67 עם תימוכין בתעודות, פיתחה שיטה ל„הרמת פנים" ללא ניתוח פלסטי. כאשה שעסקה בספורט כל חייה, הבחינה בתוצאות החד משמעיות של ההתעמלות על נפח השרירים. וזה לא נס שקורה ליחידי סגולה, אלא תוצאות בשטח, למשקיעים כל יום את מיכסת האימונים.

מהשוואת תמונות שצולמו בתקופות שונות של חיי אדם, ניתן להבחין שהסימן הבולט ביותר להזדקנות הוא „שקיעתם" של תווי הפנים. ריקמת השומן הבין עורית מידלדלת, ריקמות החיבור מתנוונות, והשרירים מתחת הופכים רופסים.

קתרין הגיעה למסקנה, שאימון שרירי הפנים יחזיר להם את הנפח האבוד, ו„ירים" אותם חזרה. שריר תופח, כאשר מכריחים אותו להתאמץ, ועם כל הרצון הטוב, קשה להרים מישקולות עם שרירי הפנים, שלא לומר כמה שההעוויות הכי נמרצות שנעשה אין בהן תועלת לעניין זה.

כאן הכניסה קתרין את אצבעות הידיים לפעולה. לא די לעוות את הפרצוף, יש למקם את הידיים נכון, באורח מסויים מאוד, בדרך הפעולה של השריר. הידיים לוחצות בעדינות ואינן מאפשרות לרקמות לנוע. השריר חייב כך להגביר פי כמה את עוצמתו, כדי לבצע את התנועה, והמאמץ מגדיל את ניפחו ויוצר את ה„ריפוד" המבוקש לפנים, ש„מרים" אותם.

משקיעים בעסק כל יום עשר דקות מול המראה, ומכיוון שמצטלמים לפני תחילת ההתעמלות, ניתן, אחרי 30 יום לראות עין בעין את ההבדלים.

יש להשתמש בשיטה במינון אינדיבידואלי נכון. אסור, למשל, להקשות שרירים שאינם רפויים. זה עלול לפתח שרירים בולטים במקום שאין צורך, ולקלקל את תווי הפנים. ממש פיסול בחומר החי.

קתרין גילתה את שיטתה לאחר שהיתה כבר בת ארבעים, וסימני הגיל – אותם הצליחה לתקן – נתנו בה את אותותם. אגב, היא הרשתה לרופא לבדוק אותה בעזרת זכוכית מגדלת, והוא לא מצא „סימני מתיחה". קתרין תישהה מראשית פברואר בארץ. ספר ההדרכה שלה יצא לאור, בצרפתית בלבד בינתיים.

אגב, השיטה מתאימה כמובן גם לגברים.

בישולים

חלום בשתי דקות

בילי אורבין היא האשה שהבת שלי מודיעה לי תמיד שהאוכל שלה הרבה יותר טעים משלי. פעם חשבתי שככה זה אצל כל הילדים, שהאוכל אצל החברה תמיד ירוק יותר. אבל יום אחד יצא לי לטעום את העוגה שתיכף תבוא, ואבלה וחפויית ראש הגעתי למסקנה, שמוטב לי להקדיש קצת יותר תשומת לב לדיאגנוזות חסרות הרחמים של בתי.

צריך:

- תבנית קפיצית מס' 26
- 4 ביצים
- שלושת ריבעי כוס סוכר
- 200 גרם קוקוס
- 200 גרם שוקולד מריר
- שקית אחת שמנת מתוקה (250 סי.סי.)
- כף סוכר לקצפת, וגרד תפוז אחד אם רוצים.

מקציפים 4 חלבונים + שלושת ריבעי הכוס סוכר לקצף חזק. מפסיקים מיקסר. מערבבים ידני 200 גרם קוקוס. שופכים לתבנית קפיצית מס' 26 משומנת קלות.

אופים בחום בינוני־נמוך 15־20 דקות, עם בדיקות באמצע. רק עד שהמעטה למעלה טיפה מוזהב, רק טיפה, ולהוציא. אבל לא לפני עשר דקות אפיה. להקפיד על חום בינוני. חום גבוה מדי מייבש את בסיס הקוקוס והוא יוצא קשה, לא רטוב ונימוח כמו שצריך. אם יצא יבש וקשה, תדעו בפעם הבאה לאפות פחות.

לא מוציאים מהתבנית. שמים את הבסיס להתקרר.

לוקחים מחבת גדול, ממלאים גובה ס"מ מים, מושיבים על זה בנוחיות סיר קטן ובו 200 גרם שוקולד מריר. כשהשוקולד רך ומותך, מכבים את האש. מערבבים פנימה 4 חלמונים בבחישה, וגרד של קליפת תפוז (רק למבוגרים).

מקציפים את הקצפת עם כף סוכר.

כשהשוקולד פושר (אל ראגה, אם לא מכניסים למקרר הוא לא יתקשה. החלמונים יפריעו), מכניסים פנימה תוך „קיפול" אחיד את הקצפת. להקפיד שהשוקולד לא יהיה חם, כי החום ימיס ו„יפיל" את הקצפת.

לשפוך את המוס המהיר הזה על בסיס הקוקוס (להקפיד שגם הבסיס יהיה פושר לגמרי, אחרת המוס ייפול!), להדביק למעלה ניילון ולהכניס למקרר ל־6 שעות, או שעתיים פריזר, לפני האכילה.

לאפסן במקרר. עולמי!

פינת הגאון

4 חלבונים + שלושת רבעי כוס סוכר – לקצף חזק. להוסיף ידני 200 גרם קוקוס. תבנית 26, משומנת, חום בינוני 15־20 דקות, לברוק באמצע, רק עד זהב קלוש על שטח פני המאפה. שישאר לח, ולא קשה. לצנן בתוך התבנית.

בסיר על מחבת עם מעט מים, 200 גרם שוקולד מריר, להתיך. לכבות אש ולערבב פנימה בבחישה 4 חלמונים ואם רוצים – גרד מתפוז אחד. כשהשוקולד פושר, לערבב פנימה קצפת אחת, עשויה עם כף סוכר. לשפוך הכל על בסיס הקוקוס שכבר פושר, להדביק ניילון, לאפסן 6 שעות במקרר או שעתיים בפריזר לפני האכילה.

פטנטים

יבשים בגשם

אומנם הגשמים לא כל־כך מצויים במקומותינו השנה, אבל די גם בגשם אחד, כדי שהפטנט הזה יהפוך כדאי.

מי שאיבד כבר מיטריה אחת העונה, ומסורבל לו להיסחב עם מעיל גשם וגם לא רוצה להרטיב את התסרוקת – שיקפיד להחזיק אצלו בארנק שקית קניות כזו מניילון מרשרש, עם 2 ידיות. כאלה שמחלקים בקופות של מרכזי הקניות. בשתי תנועות חכמות נעשה לזה, בשעת הצורך, הסבה מיקצועית.

איך שפוצח הגשם, הבן אדם מסתכל על השמיים, מחייך, ומודיע לאלוהים שהפעם זה אחד אפס. הוא לוקח את השקית התמימה הזו (לא! הוא לא מלביש אותה על הראש ועושה חורים לעיניים, למרות שהבת שלי סבורה שזה רעיון אדיר והלוואי והייתי מרשה) אלא קורע ומנתק לה בעזרת האצבעות „ידית" אחת לשניים, ואחר כך ממשיך לקרוע, בקו ישר ככל האפשר „תפר צד" אחד של השקית. „תפר צד", גם אם אין לשקית תפר חיבור, זה צד שמאל או ימין של השקית, כאשר היא „עומדת".

משנותק צד אחד, מתקבל משהו כמו כיסוי הראש של התימניות, או כיפה ארומה. מלבישים את זה על הראש בנוחיות, לא במהודק, שלא תתקלקל הבלורית, וקושרים מתחת לסנטר בעזרת שני חלקי ה„ידית" שהופרדו.

אפשר לגלגל ל„רולדה" את עודפי השקית שמסביב הפנים, את אלה שמאוד מסתירים את הנוף. אולי זה נראה קצת מצחיק, אבל הרבה יותר בחשג יד ממטריה, כשאין. היהודים הרעבים, מגרלים בכל פינה חנות מכולת, עם שקיות.

אם הבן אדם ממש מגזע היקים – הוא סוחב עוד שתי שקיות כאלה בארנק, ושתי גומיות. איך שבא הגשם – כשכולם ייבשו בבית נעליים עם פאן או מול התנור – שלכם ישארו יבשות. אתם, ברוב חוכמה, תתקעו כל רגל לשקית אחת, ותהדקו סביב הקרסול בגומיה. נשמע ירחמיאלי – אבל חכו עד שתעברו נחל הטוען לשם „כביש", ותראו איזו נחת זו שרק אתם עוברים בחרבה, ופרעה וכל חיילו מחפשים אבנים לדילוג.

איור: עמיר דום

הורוסקופ

מאת האסטרולוג אילן פקר

לשבוע המתחיל ב־7.2.86 והמסתיים ב־13.2.86

הארועים המרכזיים הצפויים השבוע

- הישגים מרשימים למדינה במישור הספורט, הבידור או התרבות.
- מהלך חשוב במישור הפוליטי הבינלאומי מביא למדינה יוקרה והישגים.
- במישור הכלכלי והפיננסי צפוייה התלהטות הבורסה וגל של קניות ומכירות ספקולטיביות.
- התמוטטות של חברה כלכלית גדולה תגרום לזעזועים.
- מזג האוויר יתחמם יותר מהרגיל לעונה זו.

דלי (20.1–19.2): בימים אלה הרומנטיקה אצלכם שולטת בכיפה. מיפגשים מרתקים עם טיפוסים בלתי שיגרתיים מעוררים אתכם מחדש ואף מחזקים לכם את הבטחון העצמי. חיי החברה מקבלים ממד חדש. מאידך, עליכם להיזהר מגילויי רגשות מוקדם מדי. מוטב להשקיע הפעם מעט יותר מחשבה לפני חשיפה רגשית. בענייני כספים עליכם להיזהר מתרמית או מנתינת אמון באדם הלא נכון.

דגים (20.2–20.3): הקאריירה השבוע קורצת לכם יותר מתמיד, והזדמנויות בשטח זה לא כדאי להחמיץ השבוע. עם זאת, נראה כי אתם עלולים להסתחף לסכסוך עם הבוס או עם השותף, בכל הקשור לענייני כספים. אין זה הזמן לחשוף תוכניות אישיות. בענייני בריאות, זה הזמן לגשת לביקור רפואי שהוזנח. מיפגש עם אדם מהעבר הרחוק מרגש אתכם מאוד.

טלה (21.3–19.4): חיי החברה עבורכם מקבלים השבוע חשיבות מיוחדת. אין זה הזמן לסרב להזמנות לארועים חברתיים גם אם בתחילה אין אתם מתלהבים מכך. מיפגשים יוצאי דופן יחזירו אתכם למעגל הפעילות שיצאתם ממנו לאחרונה. קשרים עם אנשים ממרחקים הופכים ליותר ויותר בעלי משמעות. תכניות לנסיעה מקבלות עדיפות, אולם לא בכל מחיר.

שור (20.4–20.5): השינויים בהשקפת עולמכם הולכים ומעמיקים. קיימת פתיחות רבה יותר מבעבר לשינויים שלא הועלו כלל על הדעת לפני חדשים ספורים. במקום העבודה האווירה משתפרת. אין זה הזמן לתת לדאגות כספיות לשלוט בכם, מוטב להתייעץ בבעלי מקצוע בכל הקשור בנושאים הפיננסיים ולא לקחת סיכון. תכניות חדשות הקשורות בשינוי מקום העבודה או בביצוע שינויים בתפקיד מקבלות אופי מעשי.

תאומים (21.5–22.6): השבוע אתם נכנסים לתקופה של חוסר יציבות וחוסר סבלנות קיצוניים כלפי הסובבים אתכם. חמתו בו הינכם שרוים עלול לפגום בקשרים רגשיים וחברתיים ואין זה מן החכמה לגלוש לסכסוכים חסרי טעם ולשלם על כך מחיר גבוה מדי. תכניות כספיות הקשורות בידיד קרוב עלולות לעלות על שרטון ומוטב להתכונן מראש לקשיים מסוג זה. עם זאת, הרגשות סוערים מהרגיל וזאת דווקא כאשר התנאים דורשים את צינון הרוחות.

סרטן (23.6–22.7): שינויים במקום המגורים חופפים לתוכנית מעשית. כספים מגיעים ממקורות בלתי צפויים ומאפשרים לאזן את התקציב ולו גם לטווח קצר; טיפול בענייני בריאות שלכם או של בני משפחה גוזל מזמנכם ומשבש לכם את לוח הזמנים. העומס בעבודה גדול מהרגיל ומצב זה אינו מותיר לכם פנאי לטפל בעניינים אישיים. סיכסוך עם קרוב משפחה מעכיר את מצב רוחכם.

אריה (23.7–22.8): הרגשות בימים אלה סוערים מהרגיל. אין זה הזמן להשגת מטרות בדרך תוקפנית. הסבלנות תשתלם, ותמילא אתם במוקד הבמה ואין לכם ממה לחשוש. זה הזמן להקדיש יותר זמן לביטוי היצירתי ולשכלול דרכי הביצוע האישיים. שותפויות עסקיות תפעלנה באופן מוצלח למדי, אך בתנאי שלא תאיצו בסובבים אתכם ולא תכפו עליהם את רצונכם. בני זוג, שותפים עסקיים ובני משפחה יבואו לקראתכם ויתמכו בתכניותיכם.

בתולה (23.8–22.9): בימים אלה אתם מתפנים לטפל בענייני הבית. אף כי שינוי במקום מגורים או שינוי בתוך הבית מתעכב באופן זמני, הוא מקבל עדיפות ראשונה. היחסים עם בני המשפחה מאוד מתוחים על רקע ניגודי השקפה. הרגשות רומנטיים אינם מוצאים פורקן מתאים, אולם הנטייה לאפשר קשר תכליתי מוכיחה את עצמה כנכונה. תוכנית לנסיעה ארוכה הופכת לממשית. נראה אף שהיא עשוייה לשנות את קו הגורל ולשפר את הסיכויים להישגים במישור העסקי או המקצועי.

מאזניים (23.9–22.10): השבוע אתם שמים את הדגש על חיזוק הבטחון העצמי. תוכניות אישיות ומקצועיות מקבלות תמיכה מהסובבים אתכם. חדשות טובות ומידע חשוב יגיע אליכם ויאפשר לכם לממש תוכנית שהתעכבה. אף כי הקשיים במישור הכספי מאלצים אתכם להוריד את רמת החיים, הרי התמיכה הרגשית מהקרובים אליכם מאפשרת לכם לעבור את התקופה במוראל גבוה. זה הזמן לחזור לפעילות ספורטיבית שהזנחתם בתקופה האחרונה.

עקרב (23.10–22.11): הדאגות במישור הכספי מתישות אתכם בימים אלה ואף מעוררות אתכם למחשבה בכיוון ביצוע שינויים מעמיקים בשיטות העבודה ובמסגרת העסק או הקריירה. אין זה הזמן לקחת סיכונים פיננסיים. בשטח זה יש לתכנן מספר שבועות. היחסים עם קרובי משפחה מתוחים מהרגיל. בענייני הבית מומלץ לקחת בחשבון שינוי בריהוט או רכישת אביזר חדש ומעניין. תכניות נסיעה מתעכבות עקב מחוייבויות שאינכם יכולים להשתחרר מהן.

קשת (23.11–21.12): נטייתכם למריבות בימים אלה עלולה לפגוע בסיכוייכם לממש תכנית חשובה. האיפוק והשכלנות ישתלמו. הרגשות הרומנטיים סוערים ואתם נדרשים לצנן מעט את הרוחות. זה הזמן להתארגן לקראת שינויים יסודיים יותר בשטח הקריירה או הלימודים. נסיעה חשובה מתעכבת, עם זאת נסיעות קצרות תבאנה לכם תועלת רבה. מכתב חשוב שיגיע יעלה לכם את המוראל.

גדי (22.12–19.1): שיפור משמעותי בענייני כספים מעלה לכם את המוראל ואף מאפשר לכם לגשת למימוש תכניות גדולות יותר בהיקף ובאחריות. מאידך, אויבים נסתרים מנסים לחבל בהישגיכם ואף לגזול מכם זכויות חשובות שהגעתם אליהם בעמל רב. הגדשות לפעילות שקטה ושקדנית. אין זה הזמן לחשוף תכניות מקצועיות, אישיות או אחרות. אתם נדרשים לזהירות מוגברת, כדי לא להוסיף חוזקות לשומר מעמדכם.

האישיות בחדשות

אמנון רובינשטיין, שר התקשורת, יליד מזל בתולה. במפת לידתו השמימית נמצא צמידות של ארבעה כוכבים ברום השמים במזל בתולה, היינו השמש, נוגה, כוכב חמה ונפטון. מאידך, הירח נמצא במזל תאומים בקרינה חיובית לכוכבים אורנוס וצדק (כוכב החוק והמשפט) הנמצא במזל אריה. המאדים (יכולת המאבק) בכיפה זו ממוקם במזל מאזניים ומקרין היבטים שליליים לפלוטו, לאורנוס ולשבתאי וכוכב השלטון והסדר החברתי) הנמצא במזל גדי.

הצלחתו של רובינשטיין במישור האקדמי היא פועל יוצא מהיקונו של כוכב צדק במפתו השמימית, אך גם מהצמידות ברום השמיים של ארבעה כוכבים המאפיינים כושר ניתוח והגיון חריף. מאידך, ההיבטים השליליים בין המאדים לכוכב שבתאי הביאו אותו להתמודדויות גם במישור הפוליטי מתוך מטרה להשפיע על אופי השלטון, גם אם זה על חשבון הפעילות האקדמית.

על אף שהרבה אשליות התנפצו לו במהלך פעילותו הפוליטית, כתקיטה רובינשטיין להתפשר על עקרונות. מאידך, הוא לא יהסס להזדהות עם רעיון חדש ובלבד שיעבוד במבחן ההגיון הצרוף.

1986 מביאה את רובינשטיין למצב של אי נוחות עקב קונפליקט מהותי בין האפשרות להיות קרוב למוקדי השלטון כדי להשפיע, לבין הצורך להתפשר על עקרונות. כבר בזמן הקרוב ושמע ממנו על התלבטויות אלה בפומבי תוך עשיית חשבון נפש פרטי ופוליטי. לא מן הנמנע כי רעיון של מיזוג בין תנועתו לבין תנועה אחרת יועלה מחדש בשלהי השנה.

מפת השמיים השבוע – מראה לנו על צמידות בין השמש, כוכב נוגה, כוכב חמה וכוכב צדק, במזל דלי בהיבט חיובי לכוכב אורנוס. המאדים שנכנס בימים האחרונים למזל קשת מתקרב לצמידות עם כוכב שבתאי ויעשה במזל זה עד לסוף חודש מרץ. מאידך, כוכב חמה עובר השבוע למזל דגים (ב־11.2.86) תוך יצירת היבט שלילי למאדים.

כוכב חמה, מלבד היותו אחראי על המשר השכלי שלנו, הוא גם זה השולט על טקטיקת ההופחנות, דהיינו על הוובות כמכשיר או ככלי שיכנוע. כוכב זה כשהוא מוקרן בהיבטים שליליים, נוד הוא את האדם ממישור הויכוח אל מישור הציניות והאירוניה, ובמקום שהויכוח יהיה כלי לשיכנוע או להצגת עמדות, הוא הופך כלי למאבקי כח שליליים.

המסקנה שעלינו להסיק ממצב כוכבים לעיל הוא, כי התוקפנות לא תועיל אלא רק תחריף את ההתמודדות שמעסיקה אותנו וכי עלינו להיות פתוחים יותר לדעות של אחרים וללמוד להקשיב במקום להתווכח.

ילידי השבוע – משתייכים לשליש האחרון של מזל דלי. הם נשלטים על ידי הכוכבים אורנוס ונוגה. בולטת אצלם הנטיה לאמנות ולעיסוק בתחום העיצוב, האופנה, הדרמה, המשחק והשירה. עם זאת, קיימת כהם מיקוחת עיסקית ופיננסית ואף נטייה לעסוק בשטח זה. ו לחם חן רב והרבה צבע באישיות, אך הם חושים תמיכה הרגשית מהסובבים אותם, הבלא תנאיה מוקדמים.

עדשות מגע בעלות אחוז מים גבוה – פצצת זמן בעיניים!

אם מישהוא עוד היה זקוק לאסמכתא נוספת לכך שעדשות המגע הקבועות בעלות אחוז המים הגבוה מ־סוג הקרוי "סופר־סופט". הן לא רק "לא טובות" (מעניקות ראייה בלתי ברורה, פגיעות, שבירות וכו'), הרי די לו שיעיף מבט אחד במאמר בעתון ה"טיימס" האחרון מיום 28.1.86, כדי שיבין שעדשות מגע אלו הן לא רק "לא טובות", אלא פשוט מהוות סכנה לעיניים.

איך זה קורה? היכן טמונה הסכנה? ההסבר מתחיל מכך שכל עדשות מגע לשימוש מתמשך (כלומר: שמרכיבים אותן בהרכבה רצופה, יום ולילה, בלי להסירן למשך השינה), חייבות לאפשר מעבר חמצן גבוה מהרגיל לעין. כאשר אנחנו אומרים "גבוה מהרגיל", הכוונה גבוה מאשר בעדשות מגע רגילות לשימוש יום־יומי, שמסירים אותן למשך השינה – אך גם לא יותר מדי.

עדשות המגע הקבועות מהדגמים המיושנים, כמו אלו הקרויות "סופר־סופט", מאפשרות את מעבר החמצן המוגבר לעין כאמצעות אחוז המים הגבוה שלהן. עדשות מגע אלו בנויות כך שהן מכילות אחוז גבוה מאד של מים (60% ומעלה), וכך יש בעדשה הרבה מאד מים, ופחות "חומר". (וכידוע, ככל שגוף מכיל יותר מים, הינו פחות צפוף, התאים בו יותר נקבוביים, "מפוזרים", מרווחים יותר זה מזה).

לכאורה, עדשות מגע כאלו הן נעימות לעין, כמעט ואין חשים את הימצאותן שם. אך נוכחותן (הנוחה בהתחלה) כמוה פשוט כנוכחות פצצת זמן שם, וה"פתיל" הוא אחוז המים הגבוה שלהן. אחוז מים גבוה זה מהווה קרקע נפלאה להתפתחות בקטריות כפי שמוסבר במאמר בעתון ה"טיימס": "ריבוי הנקבוביות (בעדשה) מעודד היווצרות משקעים על גבי העדשה, ויוצר קרקע גידול מושלמת להתפתחות בקטריות" (כלומר: פרוטאינים שונים שנפלטים באופן טבעי וקבוע מהעיין מוצאים להם כקרקע נוחה. לשקוע בה את המרווחים הגדולים שבין התאים ה"מפוזרים" והנקבוביות של העדשה, ושם יוצרים ביח גידול אידיאלי לחיידקים שונים).

החיידקים גורמים לזיהומים ולדלקות ובעתון ה"טיי־

[...]

אזהרה לציבור: עדשות מגע צבעוניות כמו שהוצגו בטלוויזיה בתוכנית "בין הכסאות" ניתן להשיג רק ב"עדשות מגע בינלאומיות" ו"במכונים האמריקנים לשיפור הראיה"

לאחרונה החלו מספר אופטיקאים לנסות "לעבוד על הציבור בעיניים") ולפרסם פרסומים מטעים, כאילו העדשות הצבעוניות הנמכרות על ידם הוצגו בטלוויזיה בתכנית "בין הכסאות".

שי גריכטר מנכ"ל נציגות "היידרון" בישראל, האיש אשר נבחר ע"י הטלוויזיה להציג בפני הציבור עם נושא עדשות [...] לשיפור הראיה". כל הקונה במקום אחר עדשות צבעוניות ש"כאילו" הוצגו בתכנית בין הכסאות שם את כספו על קרן הצבי.

שי גריכטר מנכ"ל נציגות היידרון בישראל

הזדמנות חד פעמית לשבוע נוסף

עדשות המגע הצבעוניות

של "היידרון"

לשינוי מוחלט של צבע העיניים
שהדליקו את המדינה בתוכנית הטלוויזיה "בין הכסאות"

בפחות מחצי המחיר וב־3 תשלומים

עדשות מגע צבעוניות אופנתיות	עדשות מגע צבעוניות לא אופטיות
רק 349 ש"ח	רק 289 ש"ח

ברשותנו כל סוגי עדשות המגע הצבעוניות הקיימות כולל קבועות צבעוניות (צבעים טבעיים המתוכנתים ע"י מחשב) מגוון צבעים גדול כולל דגמים בלעדיים שאפשר להשיגם רק אצלנו. ההתאמה אישית לפי גודל האישון והקשתית
תכלת פגזי שעוד לא היה בארץ המשגע את ניו יורק, לונדון, פריז ורומא מעכשיו בישראל – אצלנו.

שתי הרשתות הגדולות בישראל
להתאמת עדשות מגע
נרתמות למבצע בדיקות עיניים
שהוכרז בטלוויזיה בתכנית "בין הכסאות"
במשך השבוע בקרוב, כל המעונין, יוכל להיבדק חינם, בכל אחד מסניפי הרשתות שלנו, ע"י הד"ר/אופטומטריסטים שלנו

עדשות מגע קבועות של "היידרון"
Super-Comfort סופר־קומפורט
בעלות אחוז מים טבעי לשימוש הכפול:
לפי בחירתכם, אתם יכולים להרכיב אותן בהרכבה רצופה כל היום וכל הלילה, או להסירן למשך השינה.

במחיר של עדשות מגע רגילות יום־יומיות
חסכו 100 ש"ח ושלמו את המחיר ב־3 תשלומים

עדשות המגע המותאמות אצלנו עברו את בדיקות ה־F.D.A.
כל בדיקות ההתאמה נערכות ע"י ד"ר/אופטומטריסטים, המומחים שלנו להתאמת עדשות מגע, בפיקוח מנהלי מחלקות בבתי"ח ובקופ"ח. הבדיקה אורכת בין חצי שעה לשעה ואף יותר, ונערכת בעזרת ציוד רפואי חדיש משוכלל וממוחשב.

...ובמו כן אצלנו המבחר הגדול ביותר של עדשות מגע מכל הסוגים!

עדשות מגע בינלאומיות:
תל־אביב דיזנגוף 79, טל. 297770, 290774, 282276
ראשל"צ: הרצל 59, טל. 03-947253
חיפה: הרצל 25, טל. 04-673863 645298
באר־שבע החשמונאים 79, טל. 057-71355

לאחר שזכינו ב־4 סקרי דעת קהל במקום הראשון, הפסקנו לספור...

אספקה מיידית

המכונים האמריקנים לשיפור הראיה
תל־אביב אלנבי 116 (פינת רוטשילד) טל. 621443, 624667
רמת־גן ביאליק 16 (פינת אורה 2) טל. 729050
חולון שדרות קוגל 31 (מול קולנוע רינה) טל. 886213
ירושלים הלל 23 (בנין מגדל) טל. 02-243448, 224667
פתח־תקוה חובבי ציון 7 טל. 03-907182, 903090

"סדר" בבית כל השנה עם המערכות המודולריות של "קוב־כל"

אכסון חפצים בבית אפשר לפתור במילה אחת, "קוב־כל". קוב־כל זהו מפעל ישראלי המייצר מערכות מודולריות, בשיטה מהפכנית שפותרת את כל בעיית האכסון בבית.

מה מציעים לנו במפעל זה. ובכן, כמעט הכל, חדרי ארונות, מדפים, קוביות סלסלאות נעות, מתלים והכל מותאם לפי מידות הלקוח. המערכות קלות נוחות ומעוצבות כטוב טעם ובצבעים מרהיבים. או בכרום־ניקל מרשים.

כדי להיות מעודכנים יותר ניפגשנו לשיחה עם מנכ"ל המפעל מר דוד אביבי ולהלן דברים בשם אומרם "שמנו לנו למטרה המפעל שלנו, ליצור מערכות אחסון נוחות, יפות וזולות. אנו שמים בעיקר דגש על עיצוב חדשני ונוח, על צבעים תואמים, ועל מודולריות המערכות שבדי שפרוק והרכבה יהפכו למשחק ילדים, וכדי שאפשר יהיה להוסיף מערכות תואמות בעת הצורך.

"מאחר וכל חדרי הארונות והסלסלאות שלנו" מוסיף דוד אביבי, "הם מייצור עצמי ומיוצרות במפעלנו, ומאחר ומראש החלטנו כדי לקדם את העניין להסתפק במתח רווחים כמוך, הרי שהמערכות המודולריות שלנו הן זולות יחסית ומחירן שווה לכל נפש ולכל כיס.

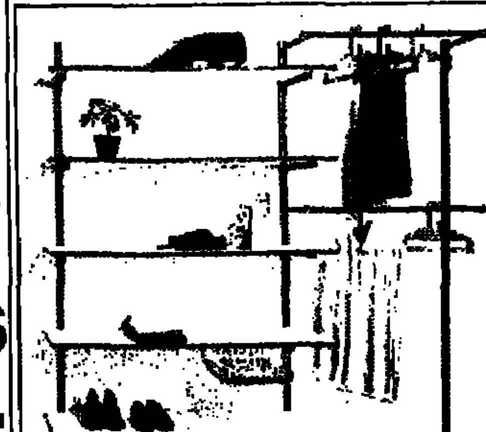
לאחר השיחה עם דוד אביבי יצאנו לבקר באולם התצוגה המרהיב, הצמוד למפעל, ושם ראינו במה דברים אמורים, קודם כל מילה אחת על האולם עצמו, אולם גדול מעוצב בצורה מרשימה, ומזכיר אולמות תצוגה שאנו רגילים לראות בירחונים. צוות אנשי מכירות חביב משרת את קהל הלקוחות ומסביר להם בפרטי פרטים על המגוון העשיר של חדרי ארונות, הסלסלאות הנעות, הקוביות, המתלים ועוד פריטים רבים.

חשוב מאד לציין, שמפעל קוב־כל הוא גם היצרן של המבחר הגדול ביותר בארץ של מערכות תצוגה לחנויות. והוא נחשב בשטח זה כמס' 1.

קוב כל

מערכות מודולריות בשיטה מהפכנית שיעשו לכם "סדר" בבית, כל השנה.

מבצע!
חדר ארונות
2 קירות
1.50×2.40 מ'
החל מ־
396 ש"ח
(כולל מע"מ)

חדרי ארונות לפי מידות הלקוח – ניתנים להרכבה ופירוק בקלות

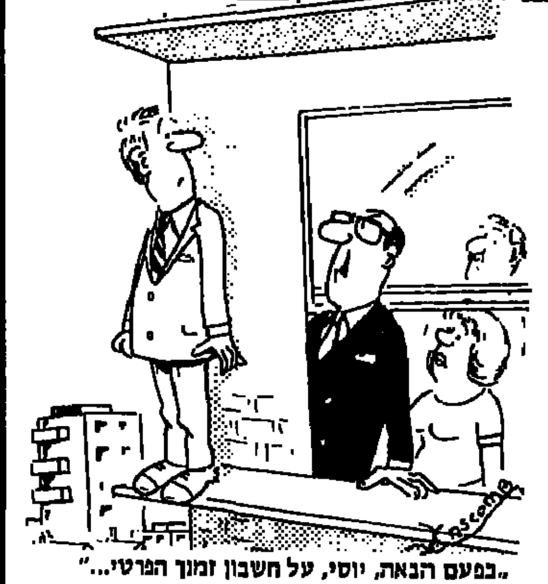
סלסלאות אווריריות – שימושי לביגוד, הנעלה, דברי מאכל כלי עבודה ועוד. ניתנים להשגה ב־3 מידות

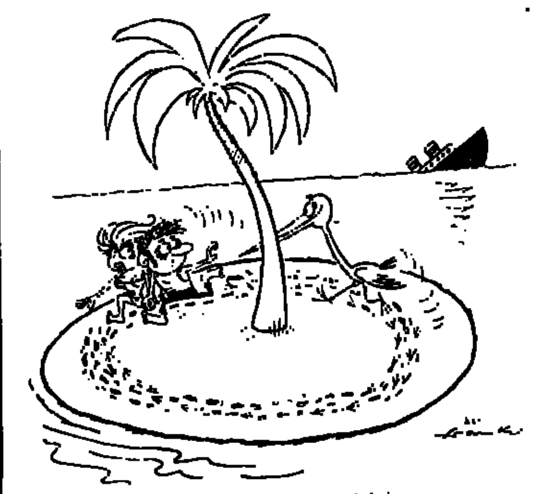
ספקה מהירה • שרות לייעוץ בבית הלקוח

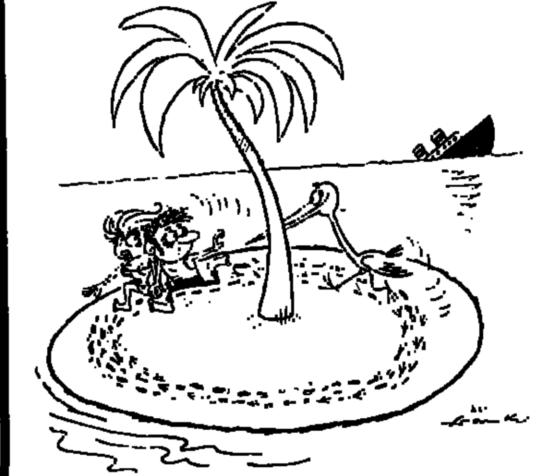
קוביות קוב כל במידות משתנות עם אפשרות לשינוי גובה ואורך

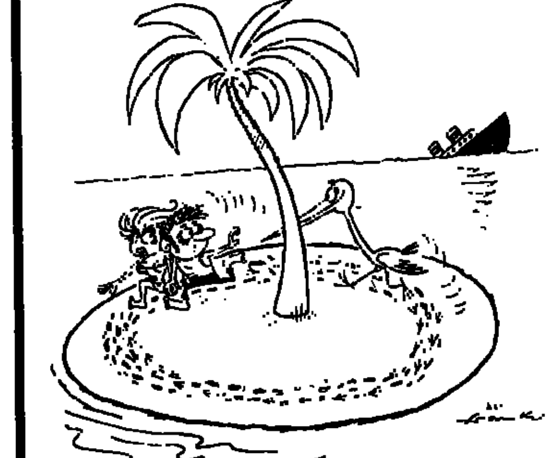
נוח • חדשני • יעיל • זול • והכל לפי מידות הלקוח

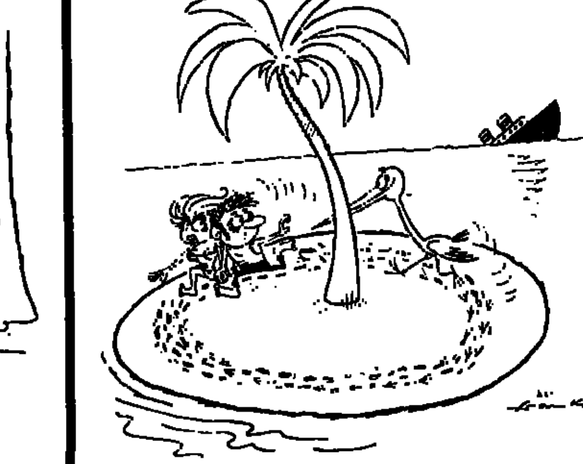
מפעל ואולם תצוגה:
[...]א, רמ' חיל השריון 92
טל. 03־379585 – 373149

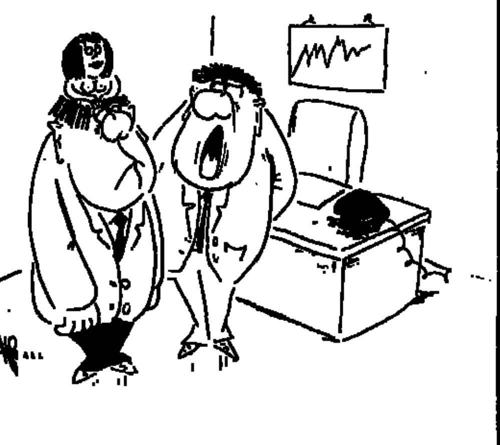

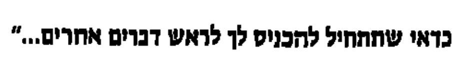

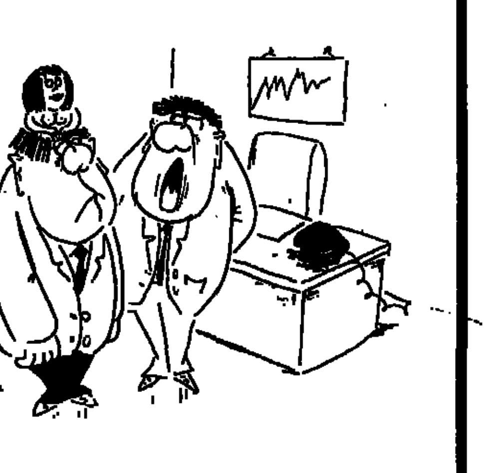

„בפעם הבאה, יוסי, על חשבון זמנך הפרטי..."

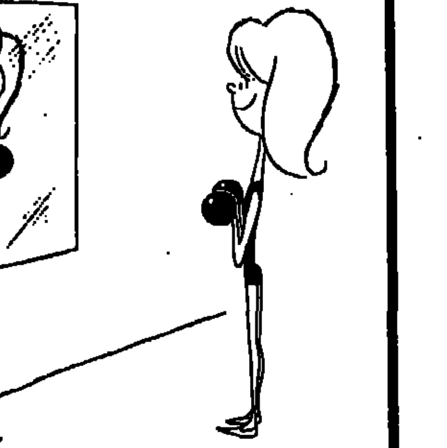

„מרגישה מצויין, איך בביתו..."

כדאי שתתחיל להכניס לך לראש דברים אחרים..."

שעה של פנאי

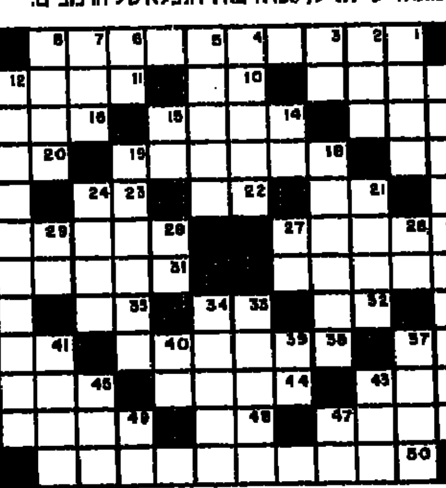
תשבץ מאת הלל הרשושנים

מספר 1356

21 פרסים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר „חיים וייצמן – חייו ודורו" – מאת הרולד בלומברג ועוד 20 פרסי ספרים שונים.

המען למשלוח פתרונות: „הלל" תשבץ השבוע, מס' 1356, ת.ד. 20227, ת"א, (61201).

במאוזן – מימין לשמאל: 1) ישוב עירוני בעמק־זבולון; נוסד בשנת 1934; 9) מטפל בילדים; 10) נוזל בעורק; 11) „תרדיף" (שם נרדף) ל„תבואה"; 13) לשעבר עיר חסידית בגליציה המזרחית; 14) הר באלבניה; 16) „תרדיף" ל„חזון"; 17) מורה הוראה; 18) סופר יהודי מפורסם; 20) עשיר שירד מנכסיו; 21) שריד חורבות; 22) „תרדיף" ל„מיספד"; 23) בטנון – בלעז; 25) מושב בגליל העליון; נוסד בשנת 1949; 28) „תרדיף" ל„אגודה"; 30) חלק מסונף של מננון; 31) מעשה שובבות; 32) פקודת; 33) הורה; 35) „נהר" שאין לו „סוף"; 36) דבר קיים; 38) „סניטור" בעברית; 41) יבשה בלב ים; 42) בעל גאווה – מתחדישי הלשונאי הלל הרשושנים; 44) ארון נמוך; 45) „תרדיף" ל„הר־העברים"; 46) מדינה ביבשת אסיה; 48) אוי; 49) מחקה מעשה אחרים – מתחדישי הנ"ל; 50) חיבורו הנפלא של הרמב"ם.

במאונך – מלמעלה למטה: 1) מיתקן לקליבת בגדים; 2) סימן בתנועת־יד; 3) „עין" – ללא „ראש"; 4) עיסוק בשעשוע אמנות קלה (ה.ה.); 5) אחת משלוש בנותיו של איוב; 6) פי חיה טורפת; 7) גיסן; 8) מורד, מתקומם; 9) אחד החברים הפעילים בכנסת; 12) עיר בשפלת־יהודה, נוסדה בשנת 1882; 14) חסר אמצעים; 15) צלוי למחצה; 18) קיבוץ בעמק בית־שאן, נוסד בשנת 1948; 19) עב שנוצר על־ידי מיפגש זרם אויר קר עם זרם אויר חם; 21) אפיק צר; 24) תכונה מיוחדת; 26) מפתח פטנטין; 27) „סנה" – בלא „צמרת"; 28) כלי עדירה; 29) מסמר; 33) „תרדיף" ל„היכל"; 34) רעיון עיקרי – ביטוי לועזי; 37) נמצאים תמיד מלמעלה; 39) מקום השכונה „קריה נאמנה" בירושלים העתיקה; 40) מאה מטר מרובע – ביטוי לועזי; 41) מלך יהודה (מלכים א', י"ד); 43) מדינה ביבשת אמריקה; 45) משקל הסתורה בלי האריזה, „נטו" בלעז; 47) „תרדיף" ל„נשמה"; 49) נמצא מעל ללשון.

הציור השבועי לילד

איפה נהג הטרקטור?

תשבץ תרתי־משמע ©

מאת נדיב אבידן

תשבץ מס' 114

מאוזן:
1. המושב עבורי כמקור לעולם חדש ואמיץ (5)
4. תפוס בוגר אוניברסיטה למשל (מ) (5)
7. ראו „2 אנכי"
8. סרט מטעם המועצה לבטיחות בדרכים? (3,2,3)
10. רדיו אופנתי (4)
11. הקשר שלו ל„1 אופקי" זה לא סוד (5)
13. את הגומלין ניתן לאתר (5)
14. קיבוץ עולמי (4)
16. את השר לשעבר רואים ברוסיה (8)
18. בשבילנו ג'ונסון כבר לא שווה כלום (2)
20. מתקין מחיצה ממתכת (5)
21. במסיבה אוניברסיטאית לא נרנהג יפה (5)

מאונך:
1. המשחק צמוד (4) (עפ"י אילן גולדהירש)
2. עם „7 אופקי" איך נרכיב סוני חדש (4)
3. עפ"י הלל, השטחים קודם כל (3,4) (עפ"י איל פשיטיצקי)
4. חוזר מהספארי בשמחה (3)
5. ברכה לחקלאים ולקבצנים (5,3) (עפ"י אילן גולדהירש)
6. רק דלת מפרידה בין הנסיכה לקצין – כך הוא סיפר (6) (עפ"י עדנה דדה)
9. סנדלי דני מתאימים במיוחד לילדים (8) (עפ"י אילן גולדהירש)
11. גם שימוש בנשק הולנדי מתאים לאח"מ (מ) (7)
12. את שמיר, למשל, היא תפרנס עם שוקולד, מנטה, מסטיק (6)
15. המנוע כמעט לא מגלה סימני חיים (4)
17. הוא קשור לאדמה בחבלו והפוך הוא (3)
19. תינוק עולה רגל (2)

בין הפותרים יוגרל סך 10 ש"ח.

את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע „ידיעות אחרונות ת.ד. 9177 מיקוד 61091 ת"א.

חכמים ברבוע

הקוראים המעוניינים להשתתף בחיבור הגדרות ברוח תשבץ תרתי משמע, מוזמנים לשלוח הגדרות למלים עד תשע אותיות (על גבי גלויות בלבד).

המערכת שומרת לעצמה זכות שימוש בהגדרות. בין המשתתפים

תערכנה הגרלות־פרסים יקרי־ערך אחת לחודש.

הכתובת למשלוח הגדרות: חכמים בריבוע ידיעות אחרונות ת.ד. 9177 מיקוד 61091 תל־אביב

חשבון קטן

מאת מתתיהו ואביגם עופר

עליך לרשום בכל משבצת ריקה, ספרה מבין הספרות 1 עד 9 ועד בכלל, באופן שסכום הספרות יהיה הסכום המופיע בגוף התשבץ. סכום הרשום מעל לאלכסון מתייחס לספרות שיש לרשום מימין לסכום וזה הרשום מתחת לאלכסון מתייחס לספרות שיש לרשום מתחתיו.

בכל סכום, כל הספרות שונות זו מזו.

כל סדרת ספרות המהווה סכום, איננה מופיעה שוב, אופקית או אנכית, גם לא בשינוי סדר הספרות.

כפתרון יש לשלוח את 8 הספרות הניצבות מאחורי האותיות ד ע את עצמך.

בין הפותרים יוגרל מחשב־כיס.

אותיות ומיספרים

מספר 1103

לפניכם חידת „אותיות ומספרים". בפעולת החשבון באותיות המספר העליון הוא סכום 2 המספרים האמצעיים והמספר התחתון – הפרשם. יש לשחזר את פעולת החשבון ★ 12 פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה

ל	ז	מ
ב	ו	ט
מ	ר	ג
ש	י	ש

★ המען למשלוח הפתרון: „אותיות ומספרים מס' 1103", ת"ד 20227, ת"א.

שמות הזוכים בתגרולת 12 פרסי הספרים – „אותיות ומספרים" 1098

1) יהויכין שינהולץ, רח' ארלוזורוב 176, ת"א. 2) מינה דינר, שד' המאירי 19, קרית־משה, ירושלים (96107). 3) עזרא בשן, רח' זיבוטנ 1/2, חיפה (32205). 4) ורדה אליה, רח' מדיעין ב'/67, בני־ברק. 5) ומעת אילן, קיבוץ מנרה, ד.נ. הגליל העליון. 6) לינה בר־כור, ת.ד. 8336, יפו, (61082). 7) רויטל גב־ריאלי, קיבוץ תראל, ד.נ. שמשון. 8) דון קפ־לן, שד' ירושלים 23/6 ברנע, אשקלון. 9) קלוד כהן, רח' טרכטנברג, 13, (10). ראשל"צ (752883). 10) אברהים גרא, כפר ג'ת, ד.נ. השומרון (68826). 11) מרגלית שניר, קיבוץ תל־יוסף (19132). 12) נוב פרן, קיבוץ חומוק, ד.נ. ט[illegible] (12365).

הפתרונות והזוכים

★ ★ ★

„היכן המפתח?" (מגליון 1143) — — —

פרס א' — מירי משה, בת 7, רמות, ירושלים; פרס ב' — עמית שניא, בן 8, רח' מוהליבר. קודד; פרס ג' — ורד מאה, רח' ששת הימים, נוה־אליעזר, תל־אביב.

כן זכו בפרסים: אריה טאומן, בני־ברק; שלמה ושושי כהן, ק. ביאליק; כהן מיריה, ערד; ענת משה, מגדיאל.

★ ★ ★

„לאן נעלמת טלי?" (מגליון 1144) — —

פרס א' — גלית פינקוביץ, בת 8, רח' האר"י, חיפה; פרס ב' — נסים כהן שמח, בן 7, רח' שרשים, תל־אביב; פרס ג' — דקל בקסטר, ק. נוה־איתן.

כן זכו בפרסים: אלדד סורק, עפולה; לאור מתרגם, שלומי; סיון ברנתן, מעגן מיכאל; זהר חבוט, ראשל"צ.

פתרון גליון 1145

● עושים חושבים: ח 7.
● מי אני: הנציג בוושינגטון.

גל' 1339 (104)

תשבץ תרתי־משמע: ב־10 ש"ח זכה: דני סעדון, ד.צ. 02776 צ.ה.ל.

עושים חושבים: באלבום תמונות זכה: אביב שמעוני, הירקון 39, ת"א.

גל' 1342

תשבץ תרתי־משמע: ב־10 ש"ח זכה: צפריר פינסקי, קיבוץ אפיקים.

כתב ציורים: בעט זכתה: איריס לוריא, שושנים 20, קרית־טבעון.

עושים חושבים: במחשב כיס זכה: עודד מרולית, טבנקין 27, בת־ים 59 552

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 109

שחמט

מאת אורי צחור

אורחים ממזרח אירופה

לראשונה מאז 1967, ישתתפו שחמטאים מהונגריה ומפולין בתחרות בינלאומית בשחמט בארצנו. אורחים משתי מדינות אלה וממדינות נוספות בהן רומניה, ישתתפו בתחרות שתחל מחר, שבת במיכללה הטכנולוגית בבאר־שבע. משתתפי התחרות הבינלאומית הם: רבי האמנים שמידט מפולין, צ'ום מהונגריה, גורביץ' מארה"ב ושובת מרומניה. כן ישתתפו בתחרות האמן הבינלאומי המצויין קינדרמן מגרמניה המערבית, בראגה — ארגנטינאי המתגורר באיטליה וסטואיקה מרומניה.

מישראל הוזמנו להשתתף: רב האמן ולאדימיר ליברזון, האמנים הבינלאומים נתן בירנבוים, אלון גרינפלד ואליהו שוידלר והאמנים גדי רכליס ואילן מנור. המשתתף ה־14 יהיה אחד משני האמנים מיכאל פסמן או יוחנן אסק. את התחרות מארגן, וגם ינהל אליהו לבנט. התחרות תימשך מדי יום (מלבד ימי ששי) עד 22 בפברואר.

סוף שבוע בבאר־שבע

החל מיום חמישי הקרוב, 13 בפברואר, בארבע אחר הצהריים ועד מוצאי שבת ה־15 בפברואר, תערך במועדון השחמט בבאר שבע תחרות סוף שבוע במסגרתה יתקיימו חמישה סיבובים. ניתן עדיין להרשם.

שני מנציחים בירושלים

אמן פיד"א, יצחק ויינגר, והאמן יוחנן אסק, סיימו במקום ראשון־שני במשותף בתחרות סוף שבוע שנערכה בירושלים. כל אחד מהשניים צבר 4.5 נקודות בחמישה משחקים. אחריהם סיימו: לובה קריסטול, משה גל, דני ביסרן ואוסיאס וייסמן — 4 נ"א. 36 שחמטאים השתתפו באירוע שניהל יצחק (איציו) גור. התחרות נערכה בחסות ניסן הרפז, מזכיר מועצת פועלי ירושלים.

סוקולוב לשלב הבא

רב האמן אנדריי סוקולוב בן ה־22 הפתיע בהביסו את רב האמן רפאל ואגניאן בן ה־34, בדו קרב המועמדים שנערך במינסק שבברה"מ בתוצאה 2:6. סוקולוב זכה בארבעה נצחונות, בהם גם במשחק השמיני והאחרון. ארבעה משחקים הסתיימו בתיקו. עלייתו של סוקולוב הצעיר היא מטאורית ממש והישגיו בשנתיים האחרונות — מדהימים. עם זאת הוא (וכמוהו גם יוסופוב) חסרים את הדמיון והתעוזה של קספארוב.

בהולנד „תפס ארתור יוסופוב, בן ה־25, את הקערה על פיה" בזכותו בשלושה נצחונות רצופים נגד יאן טימן, בן ה־34, במשחקים 7—5, לאחריהם הוליך ככר 2.5:4.5. במשחק השביעי ניצח יוסופוב לאחר 19 מסעים בלבד.

24... ד5! 25. צ"ד1, (מסיר מהר. אך רע 25. ה4, בשל 25... ו:ה4; 26. פ:ה4, ר:ד5; 27. צ"ה1, צ"ג4; ורזוכה בכלי. אפשרות אחרת: 25. מ"ו1, ר:ד5; 26. מה"ד1, ר"ב3; 27. מה"ר2, צ"ג2, 28. מה"ה3, ר"ח1! והלבן אבוד) 25... ר:ד1; 26. מה:ד1, צ"ג5; 27. ה4, ו:ה4; 28. ר"ה1, צ:ד5; 29. מה"א4, צ"ב5; והלבן נכנע.

כוכב עולה

סטיוארט קונקואסט אמן אנגלי בן 18, הפתיע בתחרות הייסטינגס בסיימו במקום שלישי־רביעי משותף עם באלשוב מברה"מ, כשלכל אחד — 8 נקודות (הקדימו אותם: פטורסון מאיסלנד — 9.5, מיכאלשיצין מברה"מ — 9).

לפני למעלה משנתיים זכה קונקואסט בתואר אלוף העולם לנערים עד גיל 16. להלן ניצחונו הנאה על אמן בינלאומי מארצות הברית.

גמביט וולגה

לבן: פורמאנק — שחור: קונקואסט

הייסטינגס 1986

1. ד4 פ"ו6; 2. ג4, ג5; 3. ד5, ב5; 4. ג:ב5, א6; 5. ב:א6, (כיום מרבים יותר לנקוט בנוסח: 5. ה3, ר"ב7; 6. פ"ג3, כיוון שלאחר 5. ב:א6, לשחור אמנם רגלי פחות אך הוא מפעיל לחץ חזק באגף המלכה בתמורה) 5... ר:א6; 6. ה4, ר:ו1; 7. מ:ו1, ד6; 8. פ"ה3! (מסע מפוקפק. עדיף 8. ג3) 8... 0—0; 9. 0—0, פ:א6; 10. ו4! (שגיאה גסה. חשיפת האלכסון א1 = ח8 מקנה לשחור יתרון בערוגות השחורות ובעיקר באלכסון החשוב) 10... פ"ו4; 11. הג, ה3; 12. פא"ג3, פ"ב4; (מקריב עוד רגלי אך בתמורה יפעיל השחור לחץ חוק מאוד) 13. פ:ג4, ר"א6! 14. מה:ו4, (לא 14. מה"ב3, בשל 14... צ"ב8;) 14... ר:ג4; 15. צ"ו2, פ"ד3; 16. צ"ד2, מה"ב6; 17. מה"ו3, צ"ג8; 18. פ"ו2, פ"ה1! (יותר משכנע נראה אולי 18... פ:ג4;) אך כפי שיתברר גורם המסע פ"ה1 טרדות כבדות לריב) 19. מה"ה4, צא"ב2; 20. צ:ב2, ר:ב2; 21. צ"ד1, פ:ד2; 22. מ:ד2, ר"ב3; 23. צ"ו1, מה"ב7; 24. מה"ו3, (מתקפה ל־24... ר:ד5, 25. ה4, ר"ג5; 26. צ"ו1, וללבן סיכויים לתיקו למרות יתרון השחור).

פינת הבעיה

בבעיות מט בשני מסעים, בהן תמיד מתחיל הלבן, העיקר הוא לא הקושי של הפתרון אלא ביצוע כמה שאפשר יותר מוצלח של רעיון. לכן, לרוב, די קל לפתור בעיות אלה. לא כן במקרה שלפנינו. הפעם מביאים אנו בעיה שפתרונה קשה לפתרון שכל מה שנדרש הוא למצוא דרך, שישנה, להנחתת מט בשני מסעים.

1. בארקלי 1985

מט בשני מסעים

ללבן מספר רב של אפשרויות להזיז כלי ולאיים מט בני מסע אחד, למשל 1. א:ב5. ומאיים 2. צ"ג4×. אך לאחר 1... פ"ב7; או 1... ר"ב7; אין כל דרך להנחית מט בני מסע אחד. מהו אם כן המסע הכופה מט בשני מסעים? את התשובה לכך מציגים אנו להלן, במהופך.

פתרון

ברידג'

מאת רחל שמיר

עושים חושבים

מחובר במעוף שלמעננה:

	צפון	
	♠ 7 6 4 ♡ A 5 2 ♢ 8 6 3 ♣ K 6 5 4	
מזרח ♠ J 8 ♡ K 9 8 6 ♢ Q J ♣ Q J 8 7 3		**מערב** ♠ Q 10 9 ♡ Q J 10 4 ♢ 10 9 4 2 ♣ 10 9
	דרום ♠ A K 5 3 2 ♡ 7 3 ♢ A K 7 5 ♣ A 2	

חלק דרום - פגיעים כולם.

ההכרזות:

דרום	מערב	צפון	מזרח
1 ספייד	פאס	2 ספייד	פאס
4 ספייד	פאס	פאס	פאס

כשנשאלה הגברת גולדברג מניו־יורק - זוכרים?, מדוע היא היתה מהבודדים שביצעו את החוזה, שלמעשה הוכרז ליד כל שנים־עשר השולחנות, ענתה:

„כל אלה שלא ביצעו את החוזה, לא עשו חושבים. אין ספק שיש להפסיד הארט אחד ושליט אחד, אולם אסור בתכלית האיסור להפסיד יותר מדיאמונד אחד להצלחת החוזה.

„קיבלתי שתי הרכים לשל, ולזה אני קוראת ששתליתה

● „לאחר הוכיח כאלוף הארט – כי הזיאה הטבעית היא גמלכה הארט – הכרח משך פעמיים שליטים. את המלך והאלוף דיאמונד ודיאמונד קטן. מערב זוכה בדיאמונד, מושך את השליט האחרון מידי הכוון, ווכה בדיאמונד נוסף ונהארס להכשלת החוזה.

● „הכרחי משך רק סיבוב אחד של שליטים. את המלך והאלוף דיאמונד ומשיך דיאמונד קטן. מערב זוכה בדיאמונד ומאפשר לשותפו לחתוך מעל הדיתוך כזוכה".

„איך שוחקת אתי", נשאלה.

„סוס פאור", ענתה הגברת גולדברג. „עשיתי חשבים והחלטתי שהצלחת הביצוע תלויה בדיאמונדים. לכן, לאחר שזכיתי באלוף הארט ברוכה, משכתי פעם אחת שליטים והפסדתי לידריכים לוכית בדיאמונד הראשון. במצב זה איש לא היה מסוגל לחתוך דיאמונד או להפאירני ללא שליט ברוכה. כשקיבלתי את היד בכלוך דיאמונד ובבקרה זו לא משנה אם החוזר היה בצבע אחר, משכתי סיבוב נוסף של שליטים ובשנוכחתי שנותר שליט אחד בלבד בידי היריבים, משכתי את האלוף דיאמונד וחתכתי את הדיאמונד הרביעי ברוכה. במקרה זה לא סיכנתי דבר, כי אילו נחתך הדיאמונד מעלי או לפני, היה זה במלכה ספייד שהיא בלאו הכי לקוחה בצורה בידי היריבים. כדרך זו או אחרת זכו היריבים בהארט אחד, וזו היתה הלקוחה השלישית והאחרונה שלהם".

„אין כפירוד", אמר לה שותפה המעריץ.

על בולים ובולאים

מאת שלמה שמגר

הבולים של שוויץ שווים פחות

בקטלוגים החדשים ניכרת ירידה משמעותית בהערכות של בולי שוויץ וליכטנשטיין. שנפגעו שנים רבות ביציבים ביותר. אנפי של שוויץ מ־1941 עד עכשיו, ירד ב־12.5% ובלתי חתומים ב־1.5% (משומשים).

סידרת „פאקס" השוויצרית מ־1945, קטלגה בסביבות אלף דולר, הוזלה בעשרים אחוזים ובלתי־חתומה. הוזלות מפתיעות בבולי את הבולים ששימשו נדפס לספקולציה יתרה, בעוד הבולים קלאסיים טובים אפילו עלו עד כדי 15 אחוז.

אתו עבטה לסוק מתחת לערך הנקוב, לכרות שהרוכר בנילגב סעודים תקפים לביול. כנראה, שזה הענש על הספסרות המרובה בבולי שתי המדינות אלה בשנים 1978/81.

תחת מטריה

בגאיואק ניתן להוציא פיליפת בית־החיים פקיטה בכל כניתי רואי ביחד עם פקקיה־טסכין. הסידרות הנהוג לפני המיקים כנה, ליוכלו הוגפת ביול הבראה את ספל הביכות – מטריה.

אצבע לחרשים

אגודת החרשים הדנית חוגגה המיקים שנה לקיומה חכתה לבול הבראי אצבע ביגפת בשפת החרשים.

באלט בפולין

לבולאות ותערוכת „פראג 1988", ל־40 שנות קון יונינ"ה. ל־50 שנות הקמתו של הבריגדות הבינלאומיות בספרד, לירושלים, וכן מצוות על העוסקים הנאדים: סירת־חרארו־ין בפראג, ויטאים היסטוריים כבריסילנה, קיפות מגנים, קייקס ואמנית סקירה, יצירות־אמנות, דבבית.

הרופאה הראשונה

ברפובליקה הדמוקרטית הופיע בול לזכר אוגוסטינה ווהרינס

מטבעות ומדליות

מאת חיים לנגלבן

הדוקאט ההולנדי

מטבע הזהב שהוצאתו נמשכת ברציפות זו התקופה הארוכה ביותר בעולם, הפך לאחר הפריטים החדשים ביותר בשוק מטבעות־המטילים מ־1 בספטמבר 1985, כאשר המיטבעה ההולנדית החלה בהפצת הדוקאט שלה.

המטבע־המטיל הראשון

תפוח וע
236 לילדים ולהורים

מה מסתובב

גידי, טליה, דודו

★ "יתנו לשון בשקט", בביצוע גידי גוב. "הד ארצי".

גידי גוב לקח כמה מלהיטיו המוכרים, הוסיף מספר שירים חדשים, הקליט קטעי מעבר מאת פוצ'ו, בהשתתפות חבורת זאטוטים והזמרת דפנה ארמוני – ומכל הסלט הזה יצא תקליט חמוד להפליא. בעוד הסף מאוזן ורוקד ואף צוחק בכל פה, – נהנים גם הגדולים מן השירים הקצביים, מן ההומור והציורים המצחיקים של יוסי אבולעפיה על גב העטיפה. למרות "סלטיותו" של התקליט, נעשה הסלט הזה בתשומת לב והדבר ניכר בתוצאה. העיבודים החדשים לכמה שירים מוכרים מעצימים את חוש הקצב הטמון אצל המאזין הצעיר (ראה "בן סגור"), וגידי גוב מגיש את הסיפורים ודברי הקישור בכשרון, בחבבה ובהבנה לילד המאזין, לבני 4–10, אם לא למעלה מזה.

★ "צרות גדולות של ילדים קטנים", בביצוע טליה פרל, "הד ארצי".

[illegible]

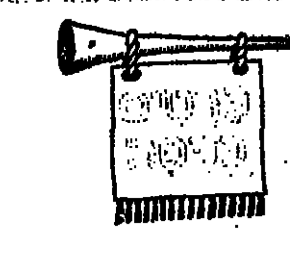
לכך בחרה בעצמה חומר טוב וכתבה דברי קישור מצוינים – וכל זאת בתבונה וברגישות נדירה. התקליט מטפל בנושאים לא שמחים, או כשמו – בכל מיני צרות של ילדים: הורים מתגרשים, יתמות, ילד מאומץ, ג'ינג'י ועוד. טליה חוננה בכשרון טבע של מספרת מחוננת, וכדאי לחכות לדברים שתעשה בעתיד. הפתעה נוספת: התקליט עצמו אינו שחור אלא צהוב, ובתור שכזה מתחבב מיד על הזאטוטים הנהנים לראות אותו זורח בהסתובבו על הפטיפון.

דודו דותן

★ "אגדות מגולגלות", מספר דודו דותן. "הד ארצי".

דודו דותן נטל חמש אגדות ידועות – עמי ותמי, שלגיה, כיפה אדומה, שלושת הדובים ועליסה בארץ הפלאות – והוא מספר אותם בדרך חדשה ומשעשעת מאד. הנסיה הרווחת לספר מחדש מעשיות ידועות בעיבוד חופשי מסוכנת [illegible] היצירה המקורית. לא רצוי, אפוא, שתהיה זו ההיכרות הראשונה של הילד עם הסיפורים הללו. אבל ילד שכבר מכיר אותם יהנה מכשרונו של דודו דותן לחשוף ולהצחיק. הוא עושה זאת בקלילות, עם הרבה בדיחות לילדים מודרנים (למשל: כשהנסיך מציע נישואין לשלגיה היא שואלת "איזה אוטו יש לך?") [illegible] גם את התקליט.

[illegible]

ילדה, אווזון ושועל

"פזיזון האווזון". מאת נינה גרנט. תרגמה לריסה לוין. בימאי: יצחק פקר. עיצוב בובות ותפאורה: פקר־פוגן. הפקה: חגיתה ארועים.

הבימה המוגבהת ותפאורת היער היו הבטחה ראשונה מלאה התחשבות, שאיש לא יסתיר לזולתו. הילדה זיווית והאווזון שלה פזיזון – בובות מוט – לא איחרו להופיע, כשהן מתנועעות בחן רב כל־כך, עד שלרגע חשבתי שילדה אמיתית ואווז אמיתי לפני. פזיזון – כשמו כן הוא: שובב גדול, וזיווית הרועה בקושי משתלטת עליו. הוא כל הזמן בורח והיא מטילה עליו עונש, שלא יכנס למים. תארו לעצמכם, איזה צחוק: אווז שאסור לו להירטב! זיווית מתעייפת מן המירדפים, היא רוצה לישון אבל אינה מעזה, כי הילדים מודיעים לה, שראו שועל בסביבה: תמונת החיבוקים והנשיקות בין הילדה לאווז שלה, שניצל מציפורני השועל, היתה מרגשת, משמחת ואמיתית מאוד.

זיווית מבקשת מן הילדים לשמור על האווז במקומה, אבל השועל הערמומי מצליח לצוד את השובב הקטן. אפילו מכתב השאיר, וכדי למצוא אותו, צריך היה הקהל לקום ולחפש מתחת לכסאות. מישהו מצא, וזיווית המבוהלת פותחת וקוראת: "פיספסתם את אווזי. אקח אותו מכם. שלום, נשיקות לכולם, השועל". איזה קטע!

מגישים ומשחקים

לשחק בבית חולים

בימים אלה הגיעו לידי שתי מערכות משחק חדשות מן הסדרות הענפות של "פליימו ביל". הראשונה, במחיר 24 שקלים חדשים, מוקדשת לחדר ניתוח על ציודו, והיא מומלצת בכל לב כמתנה לילדים העומדים לפני ניתוח (לא עלינו), או שמישהו מבני משפחתם הקרובה עומד לפני ניתוח קרוב. אין דרך טובה מזו להמחיש לפני הילד מה מתרחש בחדר הניתוח. הופתעתי לגלות שאפילו ילדים בני ארבע נהנו מן המערכת. הדיוק מפליא, כולל מכונת הא.ק.ג., בקבוקי התרופות, כן האינפוזיה, המנתח על לבושו המיוחד. פנטסטי!

קרוב יותר לכל ילד הוא דגם חדש של בית־ספר, מתוצרת אותו יצרן. משחק זה יקר יותר – 36 שקלים חדשים. גם כאן ראוי לכל שבח הדיוק הפנטסטי: שולחנות הכתיבה בסגנון אירופי, על מגרותיהם והחריצים לעטים ולעפרונות, פח האשפה, המתקן לתלית מפות ושרטוטים. הילדים ששיחקו בו שוב ושוב רק התלוננו כי חלק מן התלמידים מתעקשים משום מה לגלוש על הכסאות, במקום להקפיד על ישיבה יציבה, כפי שראוי לנהוג בבית ספר... נחמד!

שושנה חן

יומנה של אמא

מחפשים רופא ילדים

דרוש רופא ילדים למשרה מלאה בביתי. אנו נבנה לו חדר בעלית הגג ונתחייב לדאג לו לתעסוקה מלאה. הכשורים הדרושים: מומחה ברפואת ילדים, באף אזן גרון, וכמובן – ברפואת שנים.

"שבוע הבריאות" נפתח אצלנו על־ידי סינן. היא לקחה חתיכת קלקר, כדררה אותו היטב ותחבה אותו עמק לתוך אפה. בעוד אני טרודה במטבח, שומעות אזני את סינן צועקת:

"אמא, אני לא יכולה להוציא!"

"את מה?" שאלתי בשלוה.

"את הקלקר מהאף," השיבה זו.

נגשתי אליה ואמרתי בקר רוח:

"סינן, תראי איך אני מוציאה אויר לכוון הניר הזה. תעשי כמוני!"

סינן שאפה אויר, והקלקר נכנס למעמקי האף הסתום שלה. לחץ הדם שלי עלה, והגברתי את קולי:

"לא, לא כך. בדיוק להפך!"

סינן התחילה לבכות, וב"רברס" של הנשימה נעלם הקלקר באפלת האף. כמו כל אם מנסה ורבת תושיה, צלצלתי מיד לאמי. היא אמרה שצריך לגשת לרופא אף אזן גרון, וכשאמת הרופא שלף את הקלקר כלאחר יד.

בערב שבת רצה יניב מכאב אזנים. נסענו אתו לד"ר מורג הפיסה. ד"ר מורג בדק, נתן תרופה וכרגיל לא התרגש. אחרי ההתנצלות שבנו הביתה. במוצאי שבת נתקף אסי בכאבי בטן עזים. מה עושים? זה לא די חמור בשביל חדר מיון, אבל אסור להזניח דבר כזה. בקצור, נסענו שוב לד"ר מורג: מתנצלים, מחיכים ומתרפאים.

ד"ר מורג סרב בנימוס לבוא ולגור אתנו, אז אנחנו עדין מחפשים. הכשורים הדרושים פרטו לעיל.

גילה מגה פלישר

בשל בזק־בזק

הפתעה של יום ראשון

אנחנו נמצאים עדין בעצומו של החורף ובטח גם אמא שלכם, כמו זו של הילדים שלי מכינה חמין לשבת.

כל אחד יודע שחמין זה מאכל טעים מאד וכל אחד גם יודע שזהו מאכל משביע במיוחד, לכן כמעט תמיד נשאר קצת חמין בסיר בסוף הארוחה. אז מתחיל הוכוח הנוראי מי ירחץ את הסיר של החמין, ואם כדאי לזרק את השאריות לפח או אולי כדאי לשמר אותן לעוד מנה אחת.

את כל הבעיות האלה פתר אבא של הילדים שלי. ביום ראשון בקשתי ממנו לרחץ את הסיר הגדול, אבל הוא התחיל להתעמם. ראה שיש שם עוד מנה אחת המכילה שעועית ובשר וגם תפוחי אדמה, אז הוא פשוט הוסיף לכל הענין 3 כוסות מים, קצת אבקת מרק עוף ו־2 כפות רסק עגבניות, ועל הכל הוא הוסיף גם קצת פלפל שחור ובשל את המרק השחרחר במשך 40 דקות. יצא ממש טוב. אז אם אמא מבקשת מכם לרחץ סיר של חמין, עשו לה הפתעה.

דניאלה שכמר

השקט בהשג!!! לימוד מקצוע או שפה - השקעה לכל החיים...

תכנות מחשבים

10 סיבות טובות ללמוד במכון להכשרה מקצועית

1) 5 שעות תכנות בנקים 3
2) הכנה לסוגו מקצועית
3) 25 שנות נסיון בהכשרה מקצועית
4) הכוונה לעבודה ריאליית
5) השתלמויות בנושאים שונים
6) יעוץ ונספות בבחירת מחשבים
7) סידור מיוחד למשרתים במילואים
8) תנאים מיוחדים לחיילים משוחררים
9) בית הספר היחיד בארץ
10) שכר הלימוד הנמוך ביותר בארץ

נפתחים קורסי בוקר וערב

* קורסי ערב שנתיים - 2 פגישות שבועיות
* קורסי בוקר חצי שנתיים - 4 פגישות שבועיות

התחלת לימודים

בחודשים פברואר ומרץ

לימוד 2 + 3 שפות תכנות ונפוצות

* 3 שפות תכנות: BASIC, COBOL, FORTRAN, לקראת בחינות הסמכה תכניתן סוג 1 של משרד העבודה
* 2 שפות נוספות ללא תשלום לפי בחירתך PASCAL, R.P.G, PL1

מבחן פסיכוטכני להתאמת כושר חינם

הינך מוזמן מוזמנת למבחן התאמה ולשיחת ייעוץ והדגמה.

חינם - 24 שעות ביממה

.03-295529, .03-291858, .02-221933, .04-669041, 057-32872

חינם.

תעודת המכון להכשרה מקצועית מוכרת

בחינות הסמכה של משרד העבודה לקראת התואר תכניתן 1

קורסים לעובדי מוסדות

משרד המסחר והתעשיה, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, משרד החקלאות, אוניברסיטת חיפה, איחוד הקבוצות והקיבוצים, פז חברת לנפט, עיריית אשדוד, אלסינט, מרכז תעשיות מדע, ביה"ח שערי צדק.

תואר ראשון במדעי המחשב תוך שנתיים נוספות בארה"ב

קורסים למפעילי מחשב

תרגול ועבודה מעשית על גבי מחשבים

סידור מיוחד למשרתים במילואים

יעוץ תעסוקתי לבוגרים

לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים

לכבוד המכון להכשרה מקצועית ... נא לשלוח לי מדריך ללימוד תכנות מחשבים

שם: ... כתובת: ... גיל: ... טלפון: ...

המכון להכשרה מקצועית

25 שנות נסיון יותר מ-100,000 בוגרים.

תל אביב	חיפה	ירושלים	הרצליה	נתניה	בת-ים	רמת-גן
באר-שבע	ראשל"צ	פתח-תקוה	רחובות	רמלה	חולון	כפר סבא

למדי מקצוע תוך חודש

* תמלילנות
* נקבנות
* מפעילות מחשבים
* כתבנות
* מזכירות

לימודי בוקר, צהריים או ערב לפי בחירה

תל אביב, ירושלים, רמת גן, חיפה, ראשל"צ, פתח תקוה, בת ים, הרצליה, נתניה, חולון, רחובות, רמלה, באר שבע, אשדוד, כפר סבא

פנו למשרדינו הקרוב כל יום בין השעות 9.00-19.30 רצוף

מכון ישראלי לחינוך

הנהלת חשבונות

נפתחים קורסים סוג 1+2; 3 ב 11.2.88

* קורסי ערב מזורזים פעמיים בשבוע במשך 5 חודשים
* קורסי בוקר וערב אינטנסיביים 3 פעמים בשבוע במשך 7 שבועות

כולל לימוד הנה"ח ממוחשבת.

השיטה המשולבת מקצרת את תקופת הלימודים לחצי ומוזילה את שכר הלימוד בשליש

קורס כתבנות או אנגלית חינם לכל נרשם

למד במוסד מוכר

חינם 24 שעות ביממה ... 03-286620 ... חינם.

* הכנה לבחינות סיווג ממשלתיות • קבוצות לימוד קטנות • מרצים מנוסים / לימוד אינטנסיבי • תירגול בעבודה מעשית • השתלמות במיכון

לכבוד מכון ישראלי למינהל

ת.ד. 28124 למס' 16 ת"א מיקוד 61281

אבקשכם לשלוח אלי חינם מדריך ללימוד הנהח"ש

שם: ... כתובת: ... טל. ...

פנה למשרדנו הקרוב כל יום בין השעות 9.00-19.30 רצוף

תל אביב	חיפה	ירושלים	רמת גן
תל אביב	כפר סבא	ק. חיים	רמלה
פתח תקוה			

מכון ישראלי למינהל

אנו מציעים לך להיות מזכירה רפואית

פעמיים בשבוע בזמנך הפנוי, בשעות הערב, תוכלי לסיים קורס להכשרת מזכירות רפואיות. הקורסים כוללים לימוד כל הנושאים הקשורים למזכירות כללית ורפואית. הלומדות תעבורנה השתלמויות בבתי חולים שונים ברחבי הארץ.

הקורסים בפיקוח משרד הבריאות

חינם: 24 שעות ביממה.

חייגי כבר ברגע זה לטלפון 03-291858; 04-669041; 02-221933; 057-32872

משרדינו פתוחים מידיים בין השעות 8.00-13.00 16.00-19.30

תל-אביב	הרצליה	ראשל"צ	פ"ת	באר שבע
כפר סבא	חיפה	רמלה	בת-ים	חולון
רחובות	ירושלים	רמת גן	אשדוד	נתניה

מכון ישראלי למינהל

אנו מציעים לך להיות טכנאי שרות וידאו טלוויזיה

הכנסה גבוהה, עבודה מעניינת

נפתחים קורסי בוקר וערב לפי בחירה

* מסלול שנתי למחוסרי ידע באלקטרוניקה
* מסלול חצי שנתי לאלקטרונאים
* לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים

חינם, 24 שעות ביממה.

תל-אביב: הירקון 48 ... חיפה: ביאליק 17 פינת הרצל

יועצי מס

במקצוע המבוקש היום

נפתחים קורסי ערב

גרפיקה

נפתחים קורסי בוקר וערב בתל אביב

לכ' המדרשה לגרפיקה וציור ת.ד. 36236 תל אביב מיקוד 61362

נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה.

שם: ... כתובת: ... טל: ...

מכון ישראלי למינהל

למד תכנות מחשבים בביתך בזמנך הפנוי

לקבלת פרוספקט חינם כולל מבחן פסיכוטכני עצמי

גזור ושלח: לכבוד המכונים האמריקאים ת.ד. 28124 ת"א מיקוד 61281 למס' 7

שם: ... גיל: ... כתובת: ... טלפון: ...

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

למד הנהלת חשבונות

בביתך בזמנך הפנוי

לכבוד ת.ד 28124 ת"א מיקוד: 61281 (למס' 64)

אבקשכם לשלוח אלי חוברת הסברה על קורסים בכתב להנהלת חשבונות סוג 1 + 2.

שם: ... גיל: ... כתובת: ... טלפון: ...

למד גרפיקה וציור

בביתך בזמנך הפנוי

האם אתה מעוניין בגרפיקה ובציור? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגרפיקה והציור בביתך בזמנך הפנוי?

ללא תלות בגיל ובהשכלה

לכבוד "המכונים האמריקאים להשכלה בכתב"

ת.ד. 28124 תל-אביב, למס. 77 מיקוד 61281

אבקשכם לשלוח אלי ללא כל התחייבות מצידי חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון לגרפיקה ולציור.

שם: ... גיל: ... כתובת: ... טלפון: ...

למד בגרות בקלות וחסוך $1,000

נפתחים קורסים מזורזים לקראת מועדי יוני 86 וינואר 87 — לימוד בכתב; לימודי ערב או משולב לפי בחירה.

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

כל שעה יפה ללימודים אך יפה שעה אחת קודם.

מדור פרסומי

כמה שווה לך לשלוט באנגלית...

ידיעת השפה האנגלית מהווה כיום הכרח המציאות לכל אדם בישראל. על מנת למצוא את הדרך בסבך המודעות והפירסומים המוצעים מידי בוקר וערב בעיתונות היומית, החלטנו להבהיר באמת מה קורה בתחום זה.

מסתבר כי מעל 75% מכל לומדי האנגלית בארץ לומדים באחד מ-16 הסניפים של המכונים ה-אמריקאים.

עובדה מעניינת נוספת היא שהמוסדות והגופים הגדולים ב-מדינה שולחים את עובדיהם ומנהליהם ללמוד אנגלית במכונים ה-אמריקאים: צה"ל, משרד החינוך, נציבות שירות המדינה, כל משרדי הממשלה, הבנקים הגדולים, קואופרטיב אגד, חברות ביטוח ועשרות מוסדות ומפעלים אחרים.

המכונים האמריקאים לשפות מהווים מזה 13 שנה את המוסד הגדול והחשוב ביותר בארץ ל-הוראת האנגלית, וזכו 7 פעמים ברציפות בתואר "השירות הנבחר" כולל 1985-1986 במישאל שערך "ידיעות אחרונות".

המכונים האמריקאים מציעים מגוון רחב של נושאים ואפשרויות לימוד הכוללים קורסים רגילים לקבוצות או לבודדים, שיעורים פרטיים, קורסים בשפה המקצועית על כל גווניה, קורסים בשפה מדוברת, קורסים לילדים ונוער ועוד רבות האפשרויות.

לרשות הלומדים שיטות ועזרי לימוד חדשים ומשוכללים. צוות ההוראה במכונים האמריקאים מונה כ-200 מורים ואנשי פדגוגיה מקצועיים ומנוסים, בעלי הכשרה אקדמאית אשר רובם מוצאם מארץ דוברת אנגלית.

רק המכונים האמריקאים מאפשרים לכל לומד ללמוד במסלול אישי המותאם לרמתו על ידי הכוונת הלומד לאחר מ-12 רמות הלימוד. דבר המבטיח אחידות ברמה והתקדמות מהירה.

הלימודים נעשים בקבוצות קטנות של 15 עד 18 לומדים בקבוצה, דבר המאפשר יחס אישי ומעקב צמוד ואינדיבידואלי אחר התקדמות הלומד.

האוירה בשיעור היא חברתית ונינוחה על כוס משקה חם כאשר כל לומד יכול לדבר ולהשתתף באופן פעיל בשיעור.

רבים משתחררים מהפחד "לפתוח את הפה" ומתחילים לדבר אנגלית לא רק בבית הספר.

חלק ניכר מהלומדים מגיעים בעקבות המלצה מחברים ורוב הלומדים ממשיכים ללמוד הקורסים נוספים ברמות גבוהות יותר.

שכר הלימוד במכונים האמריקאים לשפות נמוך ב-30%-50% מכתי ספר אחרים: 110 ש"ח עבור 50 שיעורים (במקום 220 ש"ח).

הפונים למכונים האמריקאים עוברים שיחת ייעוץ ומבחן התאמת רמה חינם.

כמו כן מוזמנים הפונים לבקר בשיעור לדוגמא ללא כל התחייבות מצידם.

לרשות הלומדים קורסי בוקר וערב או שיעורים פרטיים בהתאם לבחירתם.

היועצת המקצועית והמורים המסורים מזמינים אותך לשיחת ייעוץ, מבחן התאמה ושיעור לדוגמא ללא כל התחייבות מצידך.

המכונים האמריקאים לשפות פתוחים כל יום בין השעות 9.00-13.00 16.00-19.30.

תל-אביב דיזנגוף 115 ליד סופר ורול, טל. 228545	בת-ים רוטשילד 81 פינת בלפור, טל. 584161
רמת-גן ביאליק 47 מול אורדע, טל. 726132	באר-שבע החלוץ 86 מול ק. שביט, טל. 32872
הרצליה סוקולוב 35 ע. בן גוריון טל. 87682	נתניה הרצל 24 כיכר ציון, טל. 22404
אשדוד מרכז א' בנין פאן-לון, טל. 35624	ראשל"צ רוטשילד 35 פסג' חיים, טל. 958801
חיפה בלפור 5 פינת נורדאו, טל. 669041	רחובות הרצל 163 טל. 453532
חולון סוקולוב 48 בנין הסופר, טל. 880888	ק. חיים וביאליק העמקים 3, טל. 740410
פתח-תקוה איכילוב 13, טל. 913665	כפר-סבא עמרמי 3 מול פינגווין, טל. 444206
ירושלים יפו 36 מול בית יואל, טל. 221933	רמלה הרצל 84 בפסג' מעל בנק לאומי, טל. 242386

אל תגמגם בחו"ל

המורה לשפות בביתך

עד נסיעתך תלמד שפה בביתך במהירות, יעילות ושטף ב-4 קסטות + ספר לימוד

אנגלית * צרפתית * גרמנית
ספרדית * איטלקית * ערבית
אנגלית מסחרית וכו'

TUTORTAPE, OXFORD, HUGO, B.B.C

ערוכות ספרים ומילונים

סוכנות מסדה, אלנבי 76 תל-אביב

פתוח מ-9.00 עד 13.00 ומ-16.00 עד 18.30

טלפון: 624655 ובבית 236662, גנו בשבת

המכון לשפה ספרדית

19 שנות נסיון • מורים בעלי נסיון רב • כתות מצומצמות

7 רמות • בוקר צהריים וערב • קורס אינטנסיבי • קורס לשיחה שוטפת • ספריה בספרדית קלה • קסטות ללימוד.

הקורס למתחילים מאפשר לדבר תוך 4 חודשים!

דיזנגוף 184, 03-220223, 052-556575

אנו נכשיר אותך תוך חודש חודשיים כתמלילנית על גבי מחשב משוכלל ללא תלות בגילך והשכלתך.

לבחירתך לימודי בוקר, צהריים או ערב

* קורס רגיל כולל כתבנות • קורס מזורז לכתבנות.

הכוונה תעסוקתית למסיימות

תל-אביב	חיפה	ירושלים	רמת-גן	ראשל"צ
פתח-תקוה	בת-ים	הרצליה	נתניה	חולון
רחובות	רמלה	באר-שבע	אשדוד	כפר סבא

פנו לסניפינו הקרוב אליך בין השעות 9.00-19.30 רצוף

מ.י.ל. מכון ישראלי למינהל

מישלב - מכון ישראלי להשכלה - קשרים - שרותי תקשורת

עכשיו הזמן ללמוד מקצוע תכליתי

קורס ליחסי ציבור ולפירסום כולל שיווק ויחסי אנוש - מחזור קיץ 86

הרצאות * סדנאות * סיורים * יעוץ מקצועי * לעומדים בדרישות תוענק תעודת גמר

פרטים והרשמה: מישלב, רח' הצפון 23 תל-אביב, טלפון 03-265801/263185

בשעות 8-15 לפני הצהריים, 16.30-20.30 אחר הצהריים

הפתיחה ב-31.3.86

אוניברסיטת תל-אביב

בפקולטה למדעים מדוייקים ע"ש ריימונד ובברלי סאקלר

יום פתוח של החוג לגיאופיסיקה ולמדעים פלנטריים

מורי החוג יענו על שאלות מתוך נושאי הלימודים בחוג:

* ממה עשוי שביט הלי?
* כיצד מחפשים נפט?
* כיצד נוצרה מערכת השמש?
* מדוע מתרחשות רעידות אדמה ואיפה?
* כיצד עורכים תחזיות מזג-אויר?
* כיצד מיושמים המחשבים לפתרון בעיות אלה?

ביום ה', 13.2.1986, החל משעה 12.00 ועד שעה 17.00, יפתח החוג את מתקניו למבקרים בעלי הכשרה בפיסיקה, מתמטיקה וכימיה, המתעניינים באפשרות של למודים לקראת התואר הראשון, השני והשלישי. מתכנסים בשעה 12.00 ולמחזור שני בשעה 14.00, בחדר 205, בנין קפלון.

פרטים במזכירות החוג בטל': 03-413505, 03-420633.

ההרשמה ללמודי התואר הראשון תסתיים ב-28.2.1986, וההרשמה ללמודי התואר השני תסתיים ב-31.8.1986.

יחסי ציבור	תעופה	קונגרסים	ירידים	מכירות

מכון מיל"ה - בית-הספר לדילות

פותח במלון דן בתל-אביב קורס ל:

דילות

דילים - דילות

מחזור III 1986

מסיימי הקורס המוכשרים יומלצו לתעסוקה.

פרטים והרשמה כל יום, (בימים א', ב', ג', ד', ה') בין השעות 18.00-20.00 בדוכן ההרשמה במלון.

הלימודים יתקיימו אחת לשבוע במשך 9 חודשים במלון דן, הירקון 99 ת"א.

תעודות גמר תוענקנה למסיימים

חוסבינה.

סדנא לעיצוב. פנים. אדריכלות.

הרשמה לשנת הלימודים תשמ"ז

מגמות הלימוד:

עיצוב כללי (גרפיקה, מתכת, סביבה, טכסטיל וסגנון)	— 4 שנים
אדריכלות ועיצוב פנים	— 4 שנים
אדריכלות ועיצוב אורבני	— 5 שנים

בימי א'-ה' 9.00-14.00

לרכישת קטלוג באמצעות הדואר ... ת.ד. 21192, תל-אביב 61211.